M U H İ T

Sene 3 № 35 *Resimli Aylık Aile Mecmuası* *Eylül 1931*

Müvezzilerden Gelinlik Elbise kalıbını isteyiniz.

Nushası 50 Kr.

Yeni

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 3 | Eylül, 1931 | № 35

İçtimai Musahabe:

Nikbinlik

Nikbinlik yaratıcı heyecanların en asili, en ölmezi, en kahramancasıdır.

AHMET CEVAT

NİKBİNLİĞİN beyenmek ve beyenmemekle nisbeti yoktur. Nikbin deye her şeyi beğenen adama demezler, bedbin de her şeyi beğenmeyen adam değildir: nikbin ile bedbin aynı şeyi beğenmemek hususunda birleşebilirler, onları ayıran cihet beğenmemek hissinden sonra verdikleri hükümler ve gösterdikleri hareketlerdir. Bedbin beğenmediği şeyler karşısında mêyus olur, hadiseleri siyah bir ruh ile karşılar, çare yaratmak değil, aramak bile hatırına gelmez. Nikbinde hissi karar tâkîp eder; kararın hakıykat olması için be hem çare aramasını hem de fırsat kollamasını bilir.

Bedbin etrafında bir ümitsizlik havası yaratır, onun içinde kendisi de boğulur, başkalarını da boğar. Bedbin neş'e balını kasvet sirkesine döndüren bir simyacıdır.

Nikbin her zaman ümit dolu bir ruh ile her şeye bakar; en üzüntülü, en ıztıraplı anlarda bile huzur ve sükûnunu muhafaza eder ve bu haliyle neş'eye yakın bir ruhiyetin kaynağı olur

Nikbin kaderin, kısmetin vücuduna inanmaz, tevekkülün ne olduğunu bilmez, boynunu büküp oturmaz. Nikbin hayatta mücadeleyi kabul etmiştir, istediği neticelere varmak için vasıtalarını hazırlamak lazım geldiğini anlamıştır. Meskenet düşmanı, enerji şıarıdır. Bunun için daima heyecan içinde bahtiyardır. Terslik, aksilik her günkü aşinasıdır, fakat ona muvaffakîyet perisini kaçıran korkunç bir dev çehresiyle görünmez, açılmamakta ısrar eden bir kapı gibi görünür: onu açıncaya kadar kırk anahtar tecrübe etmekten usanmaz; bilir ki arkasında muvaffakîyet, bütün güzelliği ile kendisini bekler, ve daha gerideki kapının arakasında daha güzel diğer bir muvafakîyet varlığını müjdeler.

Nikbin fenalıkları inkâr etmez, fakat onları çaresiz saymaz.

Nikbin çalılığı hoş görmez, derhal onu

güllüğe çevirmeğe girişir. Bedbin yetişmiş güllerin bile dikeninden şikâyet ederdi.

Kadercilik her şeydeki değişmezlik seciyesinin doğurduğu akıydedir. Kurunu-Vustada (Orta Çağda) ne tahtı devirmek ne kara sabanı değiştirmek mümkündü; tevekkül bu asırlık ve bin yıllık değişmezliğin ruhta braktığı izdir. Nikbinlik her şeyin insan elile değişirliği ve eyi-olurluğu kanaatinden ruhun kazandığı heyecandır. Tekâmülün her an iç yaşayış perdesine aks ettirdiği renkli ve sesli sinemadan ruhta doğan seciyedir.

Tenkît nikbinliğin muhtıra notlarıdır. Bedbinliğin yaygaraları tenkît namına layık değildir. Tiyatroda ıslık çalanlara münekkit denemez. Bedbin ruhunun siyah gözlükleri arasından aydınlık göremez ki yol gösterebilsin. Nikbinin tenkidi ruh aydınlığında sezilen yolu işaret etmek üzere çizilen hartadır.

Karanlık kesif olduğu nisbette fenerin saçtığı ışık kuvvetli olmalıdır. Bedbin münekkitlerin bağırtıları zihinlere perişanlık veren, bir adım atmaktan geri bırakan muhiş düdüklerin ötüşüne benzer.

Nikbin tekâmüle inanmakla kalmaz; öyle olsaydı Orta Çağın kadercisinden farkı olmazdı. O, tekâmülü insan elile çevrilebilen bir çark sayar ve o çarkı çevirmeğe uğraşır.

Bedbin yalnızlığa mahkûmdur. Efordan netice beklemeyen kimsede başkasiyle birleşmenin hayali bile yoktur.

Nikbin efora iyman ettiği için birleşmeyi arar, ve nikbinlerin birleşmesiyledir ki tekâmül inkılap mahiyetini kazanır. Bütün inkılapçılarda nikbinlik ruhu vardır. Değişmeyeceğine inanılan şeyleri değiştiremeye kalkışmak abestir. Bedbinlikle inkılapçılık birleşmez. İnkılapçılar arasında kalan bedinler inkılabın en bedbaht engelleridir.

Mehmetçiğin Ru'yası

Gülümseyen başları kızıldı her kayanın,
Dudağımda türküsü ah, yene "Ankara„ nın.
Öldürürken bir biri ardı sıra düşmanı,
Görünce inanmadım göğsümden sızan kanı,
İçimde kızgın bir sel dolaştı birdenbire,
Dizlerim titreyerek yıkılıyorken yere,
Elimdeki bayrağım çırpınarak uçuştu,
Göklere kanat açan sanki kızıl bir kuştu...
Sonra ay, yıldızıyla üzerime gerildi,
Tertemiz ışıkları gözlerime eğildi.
Titreyen yıldızını sandım göyün yıldızı,
Yüreğimi sararken tatlı, derin bir sızı:
Çiğnenen yeşil bağlar, gülleri solan dağlar,
Yanan bağıma koca dağları basan pınar,
Gözlerimin önönden anam, kardeşim geçti,
Islak kirpikleriyle köydeki eşim geçti...
Yaramın ateşinden duduklarım kurudu,
Yanımda "Ayşe„ m olsa bir yudum su bulurdum.
Feda olsun binlerce susuz can veren nefer.
Tek yurdum eyilmesin bu yurt kazansın zafer...
Ötede arkadaşlar döğüşürken düşmanla,
Yüreğim serinledi kalbimden taşan kanla!..
Anam, harbe gideyim, içim yanıyor derdim,
Bu susuzluğu kendi kanım ile giderdim...

. . . . . .

"Allah, Allah!.„ diyordum birden bire uyandım,
"Keşke uzun süreydi bu ruyan„ deye yandım!...

Fevziye Aptullah

SUMERLİLER

Ve Medeniyete Hizmetleri

Yedi bin sene evvel yazıyı iycad eden ve her günkü işlerde kullanan, insanlığı iptidailikten kurtaran, yüksek bir medeniyete götüren millet acaba Türkler midir.

AHMET CEVAT

BU mevzu önünde, içimde, en mukaddes bir şeye temas ederken duyduğumuz heyecanlı hörmeti buluyorum. Dünyada en eski medeniyeti yaratan, ilk defa yazıyı iycad ederek gündelik işlerinde bile kullanan insanlarla, yüksek bir seviyeye ilerlettikleri medeniyeti bütün insanlığa hediye eden milletle kan kardaşı olmak düşüncesi o derece göğüs kabartan bir heyal ki.

Şimdiye kadar medeniyet pişuvalığı şerefi yer yüzünde bir avuç torunları kalan Greklere tamamiyle rakabetsiz olarak veriliyordu. Onların Mısırdan belki bir şey görüp aldıklarına hükm ediliyor, Fenike alfabesinden de istifade ettikleri inkâr olunmayordu, fakat Eflatun ile Aristoyu yetiştiren milletin dehası önünde öyle bir hayranlık duyuluyordu ki hangi milletlerden ne miras aldıklarını tetkîka bile lüzum görülmeyordu. Yunan medeniyeti bütün eczasiyle orijinal bir medeniyet sayılıyor ve en küçük bir şüphe ifadesine kimsenin dili varmayordu.

Şimdi, yavaş yavaş, her kesin kanaati sarsılıyor; gözler hep Şarka, Yakın Şarkın kamaştırıcı bir noktasına çevriliyor: dünyanın diğer malûm taraflarında, bilhassa Avrupada, ancak tabii mağaralara sığınabilen, ancak postekilerle örtünen ve ancak ateş yakmasını bilen insanlar yaşarken, orada tâklı, sütunlu saraylar, mâbetler inşa eden, altın ve gümüş âvani kullanan, en yumuşak kumaşlarla geyinen, mâbetlerini heykeller ve san'atkârane oymalarla tezyin eden, ticaretlerini binlerle kilometro mesafelare götüren, posta ve banka muameleleri yapan, ticari işlerini orijinal ve münkeşif bir yazı ile yürüten... bir millet de vardı. Ve bu yüksek medeniyet onlardan bütün dünyaya yayıldı.

Bu medeniyet beşiği aşağı Mesopotamya, o yaratıcı millet de Sumerlilerdir.

Bu harikulade milleti kimler teşkil ediyordu? Oranın bu günkü ehalisi olan Araplarla yakınlıkları varmıydi? Bu günkü medeniyetin büyük mümessilleri milletlerin mefruz dedeleri Ârilerden miydiler? Samilerden veya Ârilerden değillerse Mısır medeniyetini yaratanlarla mı akraba idiler?

ALİMLER, en büyük gayretlerine rağmen, Sumerlileri bu ırklardan hiç birine bağlıyamıyorlar.

Sumerlilerle bir menşe'den olmak, Sumerlilerin ırk kardeşi, kandaşı sayılmak o derece yüksek bir milli iftihar esasıdır ki alimler keşifleri Âriler lehine cebr etmekten çekinmeyorlar. Fakat hakîkat o kadar tebarüz ediyor ki şuurların altından bir sual yükseliyor: Sakın bu insanlar son asırlarda tarihin ikinci ve belki arka pilanına atılan Türklerle aynı ırktan olmasınlar?

— Belki!

Bu tereddütlü ihtimali ileri süren Avrupalı alimler yok değildir: Sumerliler, Türkler gibi, *bitiştirgen* (aglutinante) bir lisanla konuşuyorlar-

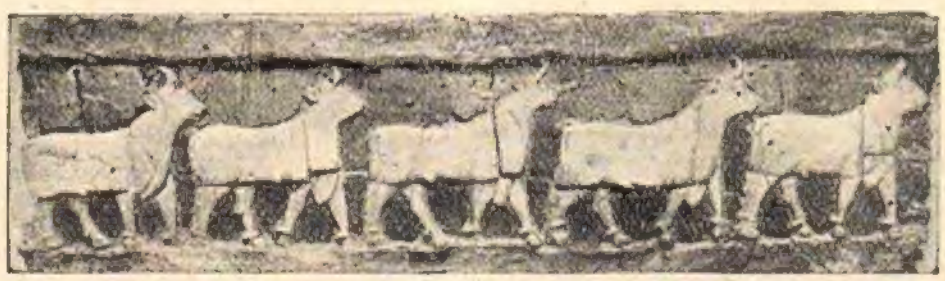

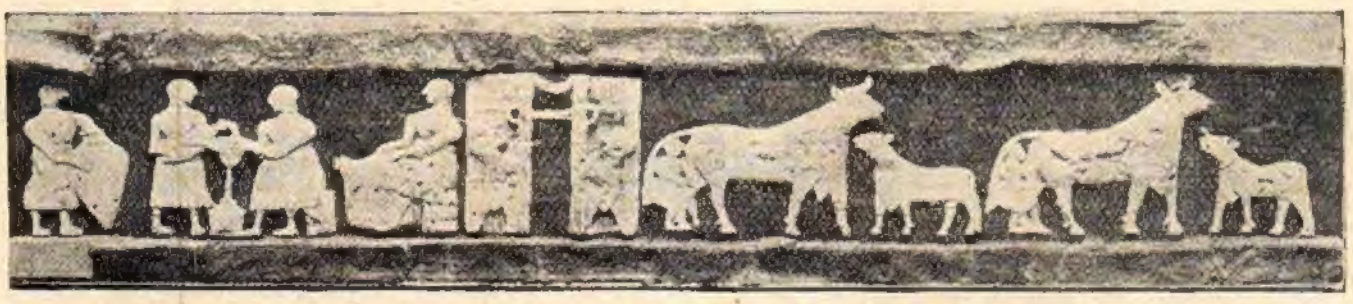

Al-Ubaid mabedinde bir friz. Kireç ve şist taşı üzerinde bir mozaik. I. E. 3100 (Hayvancılığın ve sütçülüğün mükemmel bir levhası).

dı! Fakat arkasından bunun kâfi bir ilmî delil olamıyacağı iytirazı geliyor: "dâha aramalıyız, daha keşf edilmesi elzem noktalar pek çok!"

Sumerlilerin tarihi kıymeti bu derece fevkalâde sayılmak için ne gibi sebepler vardır?

Sumerliler hakkında en son eseri yazan L. Woolley diyor ki: Kadim bir milletin tarihi kıymetini ölçecek en doğru kıstas insanlığın ilerlemesine ettiği hizmettir. Bugün yaşayan medeniyet âleminin teşekkülüne iştirâk hissesi ne kadardır? İşte bu mikyas ile Sumerlilerin medeniyetine hizmeti ölçüldüğü zamandır ki tarihî kıymetleri meydana çıkıyor.

Woolley bu medeniyetin eskiliği hakkında bir fikir vermeye çalışırken Ur da ilk Kral sülalesine mensup olmak üzere keşf olunan mezarlara (en aşağı hesapla) İsa dan evel 3500 senelik bir eskilik atf ediyor; bu suretle Ur mezarlarının en eskisini Mısırın birinci sülalesinden iki yüz sene kadar daha eski buluyor. Fakat Sumerlilerin hakîkî eskiliğini ve medeniyetlerinin büyük kıymetini ispat için bu tek rakam kâfi değildir. Asıl aralarında mukayese olunacak şeyler şunlardır;

Ur mezarlarında bulunan medeniyet eserleri; Mısırın birinci sülalesine ait mezarlarda çıkan medeniyet eserleri; Nil vadisinde birinci sülaleden evelki medeniyetin karakteri.

MISIRIN kablettarihi ile birinci sülale medeniyeti arasında çok büyük fark keşf edilmiştir, o kadar büyük ki yenilikler hariçten gelmiş bir têsire atf ediliyor. Yani: Mısırın kablettarih medeniyeti ilk sülale nin zuhur etmesi ile beraber fevkalâde münkeşif bir manzara arz etmek üzere değişiyor, bundan da bu medeniyetin dışardan geldiği anlaşılıyor. Bu inkişafın Mısıra nereden gelebilmiş olduğu elbette düşünülecek noktadır. Alimler nihayet ilk Mısır sülalesinin o münkeşif medeniyetiyle Ur medeniyeti arasında müşterek benzeyiş noktaları buluyorlar; mesela Mısırda üstüvane mühürler, taştan armut biçimli topuz başları, sutun başlıkları gibi medeniyet alâmetleri, birden bire, daha eski benzerleri olmadığı halde zuhur ediyor, ve bir müddet sonra yine kayb oluyor; halbuki Mesopotamyada bu eserlerin inkişaf dereceleri ve daha sonra devamları görülüyor. Bu umumi çizgilerden başka ilave olunacak alâmetler vardır: her iki memlekette "sistrum" denilen çalgının kullanıldığı keşf olunmuştur ki bunun bütün hususilikleriyle ayrı ayrı ve tesadüfen iycad edilebilmiş olmasına ihtimal verilemiyor.

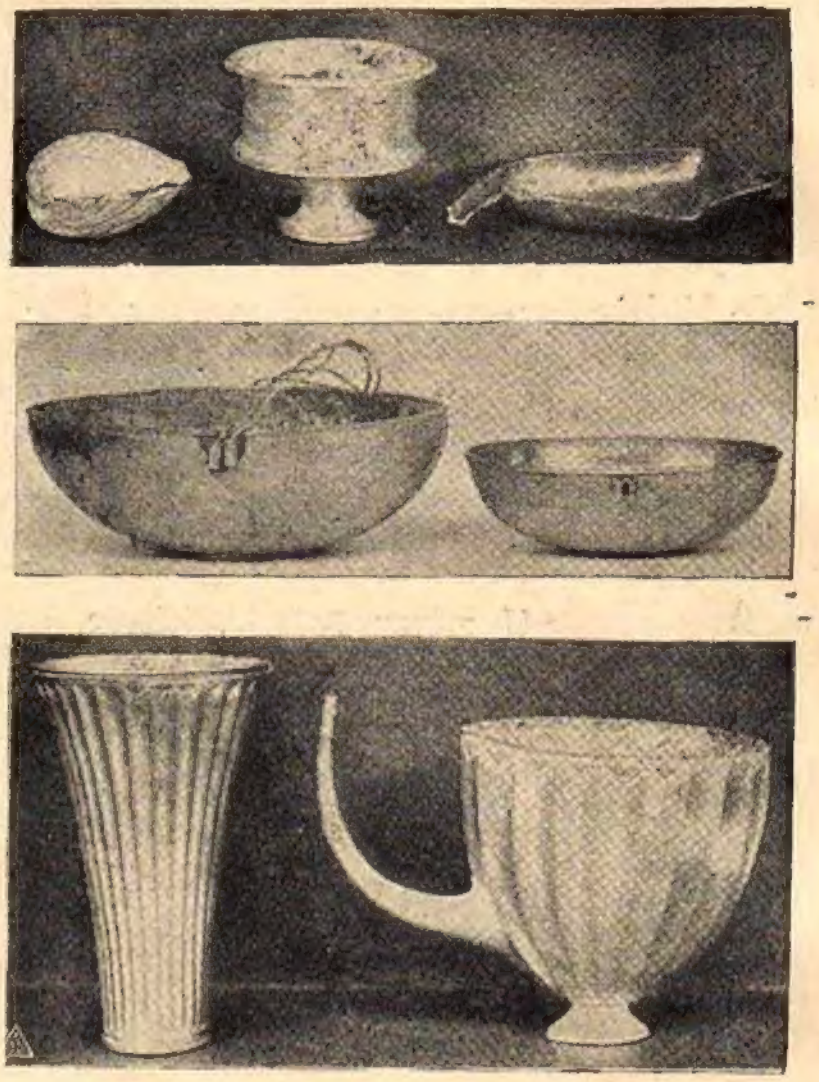

Ur mezarlarında bulunmuş altın âvanî.

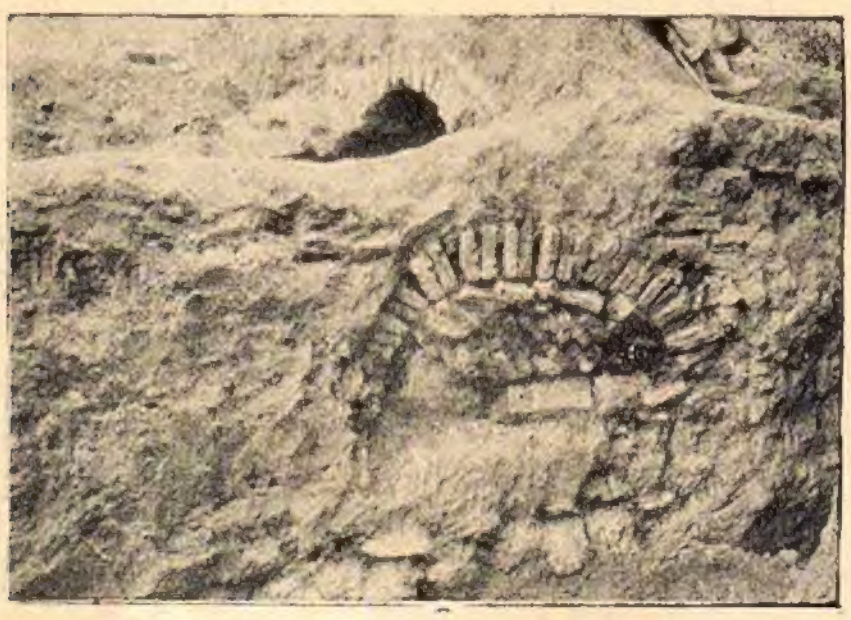

Altı bin sene evel Sumerlilerin evleri kemerli idi (Kemerler tuğladandır).

Bazı taş vazolar, bir takım kaba saba hayvan resimleri de bu mahiyette göründüğü gibi, Mısır dininin bazı cihetleri de Sumer mitolojisinden iktibas edildiğine kat'iyetle hükm olunuyor. İktibasın hangi memleketten hangi memlekete olduğu hakkında şüphe bile caiz değildir, çünkü Sumer medeniyetinin ispat olunmuş eskiliği tereddüt etmeğe mânidir: Mısırın ilk sülalesinden evelki devir karanlık bir iptidailik gösterdiği halde Urda birinci sülale medeniyeti binlerle senelerce tahmin edilen uzun bir inkişaftan doğuyor. Mısırda medeniyet birden bire

San'atkârlar ve Vatan

Ed. Allenpo dan *Tercüme eden: Müfide Muzaffer*

RESSAM elinden fırçasını braktı. Gözleri, tablosunun renklerini kıskandıran ufukta... Kendi kendine söylendi:

— Vatan ateş içinde tutuşurken...

Titreyen dudaklarının arasında kıvılcımlanan sigarayı fırlattı ve tekrar mırıldandı:

— Vatan yer yer yanarken....

Sonra gözleri tablosunu buldu. Bu, san'atın fakîrleşerek yarattığı bir eser olmuştu. Halbuki dıvarlarda ölen ve uyanan; güneşlerden daha canlı görünen bütün şu levhalar aynı fırçanın san'atından doğmuştu. Neden şimdiki cansızdı. Neden şimdiki, güneşin ufuktaki renklerini kıskanıyordu?.. Demek artık çalışamayordu...

Elini uzatıp, yeni yaptığı tabloyu yakaladı ve çocuğunu boğan annenin eli gibi titreyen parmaklariyle parça parça etti. Beyazlaşan dudaklarının arasında ıslıklaşarak çıkan sesiyle:

— Alevlerin içinde de seni arayacağım aziz vatan... Felaketlerin içinde seni bulacağım, mes'ut zafer...

Odasının dıvarlarında dolaşan gözlerinde alevlenen bir aşk vardı: Vatan aşkı.

Ertesi gün omuzunda silah, en tabii manzaraları içe içe, dağların eteğinde arslanlaşan arkadaşlarına kavuştu...

Şair, elinden kalemini attı. Gözleri, şiirlerini kıskandırarak akan ahenkli suda:

— Vatan paramparça edilirken...

dedi... Sigarasının ateşini söndürerek devam etti.

— Vatan, felaketten falakete sürüklenirken...

Daha sonra gözlerini mısra'larına çevirdi. Bunlar, kırık bir keman gibi ses vermeye başlamışlardı. Kırık bir kemanın zevkî bulandıran sesi gibi...

Halbuki asırlara hakim olacak bir incelikle sıralanmış mısra'ların kitapları, kütüphanenin raflarını dolduruyor. Bunların da şairi deye kendi söylenir.. Bu rafları dolduran da kendi kaleminden çıkan ve kendi kafasından geçen şiirler...

Demek artık yazamayor... Demek ki artık ona yazdırmayan, vatanın paramparça oluşu... Felaketten felakete sürüklenişi..

Dişlerini sıktı ve aşkını gömen bir gönül gibi kaleminden uzaklaştı. Beyazlaşan dudakları arasında ıslıklaşarak çıkan sesiyle:

— Felaket uçurumlarına inip seni arayacağım vatan... Şahikalarda seni bulacağım vatan..

Köyünden uzaklaşırken eserlerini düşünemeyen aklında bir aşk kalmıştı: Vatan aşkı...

Musukîşinas, elinden kemanını braktı. Gözleri, eserlerde dolaşan kemanı kıskandıran serçelerde, haykırdı:

— Vatan inlerken... Vatan yabancı ellere geçerken..

Odasının köşelerinde sinen pürüzsüz ses aynı idare ettiği kemandan, aynı parmakların bastığı tellerden çıkmamışmıydi?... Biraz evvel neden genzinden söylemişti, seslenmişti. Demek hislerle sesleri bir araya toplayamayordu artık.. Uzun parmaklı elleriyle yakaladığı kamanı parçalayarak fırlattı.

Beyazlaşan dudakları arasından ıslıklaşarak çıkan sesiyle:

— Top gürültüleri arasında seni arayacağım güzel vatan.. Mitralyoz yağmuru içinde seni bulacağım vatan..

Giderken kırık kemanda dolaştırdığı gözlerinde bir aşk vardı: Vatan aşkı...

***

BÜTÜN san'atkârlar çıktılar ve silahlarını vatan için çarpışanların toplandığı tepeye yetiştirdiler..

Bütün san'atkârlar aradıklarına kavuştular ve vatanı buldular: Hur vatanı, güzel vatanı, asil vatanı..

Bütün san'atkârlar memlekete döndüler ve vatanın aşkîyle san'atı canlandırırken sevinçle fısıldaştılar:

— Vatan yaşayor.. San'at ölmeyecek..

MURAT KÖPRÜSÜ

Yalova dan Mektup

Yazan: MEB.

CANIM Kardeşim,

Daha ben buraya geleli altı gün oldu, hemen mektupsuzluktan şikâyete başladın.

"Galiba romanını yazmağa daldın da artık minimini kardeşini aramayorsun... Halbuki bilsen, sen yokken o nasıl kanadı kırılmış bir yavru kuş gibi cansız kalıyor, meğer ona gülmek, konuşmak, yürümek, hattâ nefes almak kudretini bile sen veriyormuşun abla... Anlayormusun sen veriyormuşun... Bari göğsümün tıkanıklığını yazılarınla gidersen benim canım Büyüğüm!..." diyorsun.

Nasıl yaşadığımı, nasıl çalıştığımı soruyor, koynunda "yeşil" in en göz alıcı binbir çeşidini saklayan, kaynaklarında en pırıltılı elmasların ışığı serpişen bu güzel diyarı sana uzun uzun anlatmamı isteyorsun.

Altı gündür süren sessizliğimi göreceksin, bugün nasıl ödeyeceğim. Hem sen bu mektubumda sade sorgularının cevabını değil, acıklı izine süründüğüm canlı bir "masalcığı" da bulacaksın.

Kâğıdın başına koyduğum o iki kelimeyi sakın bir el alışkanlığı sanıp da: "Ablam, artık kardeşine yazdığı mektupları da hikâyeleri gibi damgalayor." deme. Bugün sana anlatmağa niyetlendiğim "şeyde" hattâ bu ismi bile doğuran ben değilim. "Şey" diyorum. Çünkü bu "masalcığın", vak'a, hikâye, mevzu', facia, roman gibi kelimelere tahammülü yok. O insanın içine, tıpkı çok, çok eski bir efsaneyi anlatan hazin bir türkü gibi işleyor... "Murat köprüsü"... Onu da bana yine kendisi...

Ama, sahi!... Sırasiyle anlatmalıyım değilmi? "Vapura bindiğin dakîkadan iytibaren neler gördünse, neler duydunsa hepsini yazacaksın Abla!" deyen küçüğümün hattâ biraz da sabrını tüketmek için sahifeler dolusu "tasvirlere" girişmeliyim değilmi?

Hemen bir kaşını kaldırarak, boynunu büke büke: "Önce şu masalcığı anlatsan da sonra... Ha Abla, olmazmı?" deye telaşlanma benim koca meraklım...

Cumadan beri gördüğüm bu yerler zaten öyle "imajlı", "ağdalı" anlatışlardan hoşlanmayorlar... Onlarda kelime cümle kaplarına sığmayan öyle taşkın bir güzellik var ki... Bu toprağı renkleyen eşsiz, kudretli fırça, sanki boyasını etrafa çalarken, onu, başkalarının gözlerinde canlandırarak kelimeleri de beraber silip götürmüş...

Bunun için canım küçücüğüm, sakın bugün Ablandan, ne Ay Sultan tahtına kurulurken, yer yer ışıklarla bezeli yeşil dağları seyr ettiği sarmaşıklı tepeyi, ne o gökyüzünü saklayacak kadar dalları birbirine kenetlenmiş koca ağaçlı tur yolunu, ne de su uğultularına karışan, onlar gibi yorulmadan, tükenmeden ötmek, daima inildemek, haykırmak isteyen bülbülleri sorma... Daha şimdiden hayranlığını, merakını çelen bu yeri benim görüşüm ve anlatışımla değil, yıllardır "Murat köprüsünün" dibinde hep o aynı büyük iymanla Leyla sını bekleyen, çağlaya çağlaya akıp giden suya durmadan hep onu soran "Ulu Adamımın" dilinden dinle:

*
* *

İSKELEDEN sonra, buğulu akşam renklerine bürünen yolların güzelliği, otomobilin hıçkırık verici sarsıntısını bile unutturuyordu.

Kaplıcalara varıp, Büyük Otelin en üst katındaki küçük odacığıma yerleşmek dokuzu buldu kardeşçiğim. Sizlerden ayrılırken yorgunluktan bezen gözlerimin nasıl ağır ağır kapandıklarını hatırlayorsun tabii. Hem bir an evel dinlenmek, hem de bülbüllerin büsbüten coşkunlaştıkları sabah vaktini ağaçların altında tatmak için yemekten sonra hemen yattım.

Saat dört buçukta, gümüşülüğünü daha üstünden silkemeyen pembemsi bir aydınlık içinde odamdan çıkarken bahçede benim kadar hamarat birine raslayacağımı hiç ummamıştım.

Bu zata, bu vakîtte bülbül türküsünden başka, dikkati ve zevkî çelici bir şey bulup balamayacağımı sordum.

Gezebileceğim yolları gösterdikten sonra:

— Dün akşam geldiğinize göre her halde "Kör" ü görmemişinizdir... Hem ona daha çok sabah vakti tesadüf edilir..." dedi.

Anlamadım.

— Körmü? Ne körü? deye sordum.

Lafı kıt bir insan. Fazla tafsilat vermedi.

— Leylasını kayb etmiş bir Mecnun. Bir "Kör", dedi.

Merakım sade uyanmak değil, "yazıcılığımdan" da aldığı hızla âdeta şahlanmıştı.

— Nerde bulabilirim bu körü?

— Belli olmaz. Hele saat altıdan sonra hiç görünmez. O gece kuşu gibidir. Gündüzleri ne yapar, nerde kalır bilinmez. Şimdi pınarlardan birinin başındadır... Belki de "Murat köprüsünde".. Eğer orada bulursanız şansınız var demektir... O suyun başında ağzından laf alabilirsiniz sanırım... Hele siz kadınsınız da... Yalnız sakın ürkütmeyin... Beraber gelmek isterdim ama, işe yaramaz... Erkek sesini hiç sevmez....

Gidiyordu. Arkasından seslendim:

— İhtiyarmı bu adam? Nasıl tanırım?

Güldü.

— Tanınması güç değil. Göreceksiniz ya....

Yine sordum:

— İhtiyarmı?

—Saçları bembeyaz ama... Zann etmeyorum ki göründüğü kadar ihtiyar olsun...

* * *

Bereket versin şuradaki köklü iri yapraklara... sanki bir el gibi yüzünü tutmuşlar.

ÇİÇEKLİ bahçeden geçtim... "Murat Köprüsüne" geldim. Altından köpüklü bir suyun kaynaşarak aktığı küçücük bir köprü. Bakındım. Bakındım. Kimseler yoktu... Eğildim, suyun geldiği karanlık, tünelimsi bir kemerin altını da gözlerimle araştırdım... Yine kimseler yok.

Okla, dar bir geçidi işaret eden kırmızı bir levhada "Çam altı turuna gider" ibaresini okudum. Bilsen, küçüğüm, bu yol ne şirindi. Yer yer raslanılan daldan yapılma, ağaç kabuklariyle örülü o mini mini kır banketleri senin romantik duygularını bile ne kadar doyuracak gibi idi!

Bir aralık kırmızı levhalara kızdım. Ne deye onların gösterdiği yoldan ayrılmayacaktım. Ok solu işaret ediyordu, yol orada kıvrılıyordu. Ben sağa döndüm, ağaçların arasına daldım. Eteklerimi dikenlere takarak, ıslak yosunlarda kayarak yürümeğe koyuldum... Böylece ne kadar gittim bilmeyorum... Bir su uğultusu, elle tutulacak gibi maddileşerek yumuşayan, tatlılaşan bir gölgelik beni çekti... Sırtımı, sarmaşıklar içinde göğdesi, alt dalları kayb olan bir ağaca dayadım... Önümde serilen güzellikleri sanki bağrıma, uzun, derin bir nefesle sokmak imkânı varmış gibi bütün bu havayı, sesleri, renkleri doya doya içime çektim.

Biraz sonra kalktım, küçük kayaların üstünden, itişerek, sıçrayarak kayan akan suyun başına gittim... Artık "Kör"ü, "Leyla"yı, "Mecnun"u, hepsini unutmuştum.. Büyükçe bir taşın üstüne atladım... Elimi suya soktum, saçlarıma, yüzüme elmaslar taktım....

Bu elmaslar büyülü olacak ki Büyüğüne görünmeyen kanatlar verdi, onu hafifletti... Bir çok yılların biriktiği "kayalıklı dağlar"dan geri uçurdu.. Bir çok "yakıcı çöllerden" geri atlattı ve küçücükken sularında oynaştığı "Işıklı Pınarın" başına ulaştırdı.

Büyüğün artık tıpkı o zamanki gibi "Apaydınlık", "Bembeyaz" olmuştu. İçindeki bütün pürüzler, çapraşık duygular yatışmıştı... Omuzlarından kırk bir yaşının 30 yılını birden uçuran sihirli kanat, ona Işıklı Pınarın başındaki o eski gamsız sesini de vermişti. Büyüğün şarkı söyleyordu... Suyun elmas aynasında 30 yıl evelki gölgesine bakarak şarkı söyleyordu...

Birden bu aynanın yüzü kırıştı.... Elmaslarla bezeli kıvırcık saçları omuzlarının üstünde uçuşan bu küçük kızın yanında, gözleri açık olduğu halde herkesin gördüğünü göremeden, herkesin göremediği bir âleme bakan ak saçlı bir baş, bu dünyanın evlatlarına benzemeyen, sanki çizgilerinde gecenin, ölümün, karanlığın izini, kokusunu getiren bir gülümseyişle belirdi.

Elmaslı aynadan 30 sene evelki gölgeyi silip götüren bir hıçkırık:

—"Sesin.. sesin.. ne çok benzeyor.. O gitti.. Gelmeyecek.. Biliyordum... Murat köprüsündeki kaynağa "Onu geri gönder" deye yalvarmayordum ki zaten.. Gi-

denin geri dönmeyeceğini bilmezmiyim ben.. Ama.. ben.. "sesini, nefesini, kokunu yolla!" diyordum.

İşte yolladı.. Bu ses senin değil.. Sen kim olursan ol, bu ses onun sesi.. Daha söyle, daha söyle.. Susma.. Onu dinleyorum ben sende... deye fısıldadı.

Sahiden susmadım.. Söyledim ama bu sanki ben değildim. Sanki ben ikileşmiştim.. Biri, gönlü kuraklaşmış, bütün sevgisini "evlatlarım" deye andığı "yazılariyle" kardeşçiğine hasr etmiş ihtiyar kadın. — Ki bu ihtiyar kadın susmuş, sade karşısındaki ak saçlı "adama" bakıyor, onun ölü olmakla beraber anlaşılmaz bir canla titreyen gözlerinden "masalcığını" sezmek isteyor.. — Öteki... ötekinin varlığı, şekli yok. O yalnız bir SES.. Sahiden benim olmayan.. eski yıllardan aşarak gelen bir SES!

*
* *

İHTİYAR kadın neler söyledi, bu bembeyaz saçlara, bu boş sanılan, fakat her doludan daha dolu olan gözlere neler sordu.. Pek bilmeyorum. O zaten, yalnız yıllardır beklediği "SES" le konuştu,.. " Masalcığını" yalnız, ona anlattı.. Sahiden benim olmayan, eski yılların ardından benimle beraber gelen bu SESE anlattı:

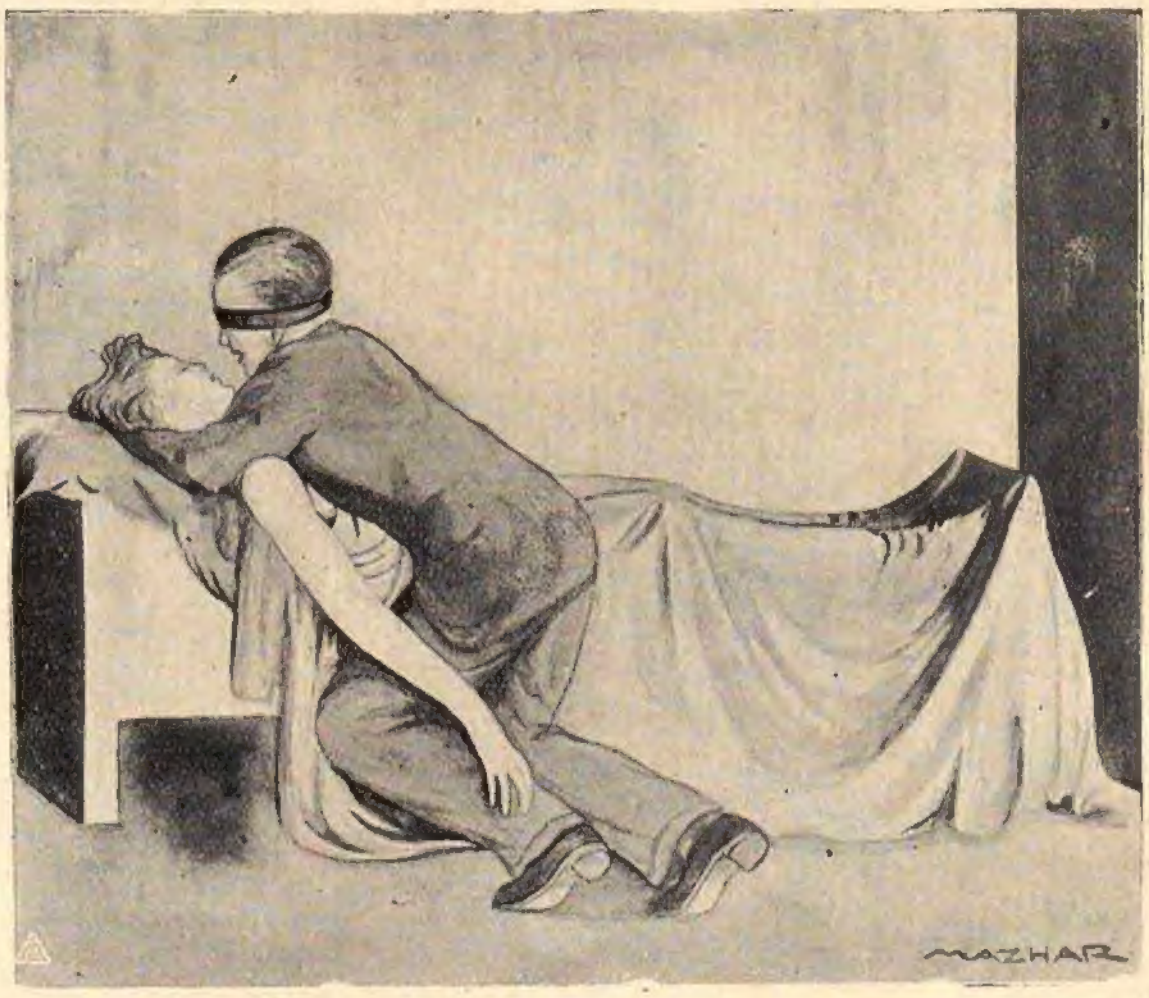

Yalnız beyaz, beyaz sargılar içinde upuzun yatan, susan, nefes almayan....

— Sevgi.. aşk.. Biz bu kelimeleri onunla bir kere bile söyleşmemiştik... Duyduğumuz "Şeyin" bütün "yüceler"den, bütün "ulular" dan üstün olduğunu biliyor, susuyorduk. Ama bu öyle bir sususştu ki en kuvvetli haykırışları da yine yenmesini biliyordu.

Aramıza çıkan engellerin hepsini devirdik. Babası çok zengindi. Taptığı yegâne Put *para* idi. Ma'bedimizden fışkıran sesi duymadı, tanımadı. Biz de ancak onu devirip, üstünden geçmekle birleşebildik.

Uzak bir memlekete ta'yin edilmiştim. Gitmeden evel, bir hafta izin almış buraya gelmiştik. Bu suretle ilk gecemezi bu zümrüt ve elmas diyarın bağrına yazıyorduk.

Yine tıpkı böyle bir sabahtı... Murat köprüsünün üzerinden, çağlayan, fışkıran suya bakarak: "O akdıkça biz de.. bizde hep..." deye fısıldadık...

Bir hafta geçti... Geçti.. Hem de nasıl geçti... Bütün bu herkesin emdiği havaya bizim nefesimizi, sesimizi, kahkahamızı, kokumuzu katarak geçti...

Şu kaya... şu yaprak... "Canımı" sorsana onlara... Onlar bile unutabildilermi onu?.. Sorsana.. Bak SES, onun SFSİ! Bak şu yosunlu taşa.,. İşte "Canım" oradan eğilip avuciyle su içmişti.. Bak şu köpüklü oyuğa... "Canım" oradan ayaklarını ıslatarak geçmişti...

Beni kör sanıyorlar... Körüm ama "Şimdiyi" görmeyen, yalnız yalnız "Eskiye" bakan, onu gören, hem de her görenden daha çok görmesini bilen bir Kör!..

Bak SES! ONUN SESİ! Şu ağacın dibine... Orada toprağa batmış bir kaya var, gördünmü?... Başka.. başka bir şey yokmu?... Var... minimini mavişlerden var... Onunla beraber topladığımız mavişlerden. Murat Pınarına yalvardım... Her sene aynı kayanın dibinde aynı küçük mine kümesini çıkartsın deye... Gördüklerini sananlar onları hiç görmeden geçiyorlar.. Bu kör.. bu kör de sönük gözlerinin bütün görme kudretini eline, nefesine, diline, kulağına vererek onları görüyor...

*
* *

BAĞRINDA yüz senenin doluluğunu saklayan iki yılımızı da o uzak memleketin toprağına kazdık.

Bir gece... güneşimize ilk kara gölgesini yayan bir gece.. dayanılmaz bir göz ağrısı ile uyandım. Doktor, ilaç ve bir haftayı geçen tedavi, acı hakîkatı örtmedi. İşten çıkmak, İstanbul a dönmek, bir kaç ay bakıldıktan sonra, belki de derhal ameliyat olmak, epey bir zaman da çalışmamak lazımdı.

İstanbul un hekimleri üç ayın içinde elimizdeki bir kaç kuruşu yedi bitirdi.

Buna rağmen hastalık ameliyatsız giderilememişti. Gözün birini olsun kurtarmak için, neştere katlanmak lazımdı. Kira, geçim, tedavi masrafı bütün yükü ile onun omuzlarına çökmüştü. Ama o bu yükü taşırken bile öyle eşsizdi ki..

Bir gün bana haber vermeden yüreciğini kendi

eliyle hançerledi: Beni kurtarmak için babasına gitti. O İnsandan, o insandan yardım dilendi... Sesini yine de duyuramadı. Ama bütün gece hıçkırıklarını ben duyuyordum. İki gün sonra ameliyat edilmezsem iki gözümü de kayb edecektim...

Ertesi sabah, yüzümdeki kara bağları delen gözlerim, erkenden evden çıkan "Canımın", saçlarımı, sargılarımı okşarken yine kendini tuta tuta ağladığını görüyordu.

Çabucak döneceğini söylediği halde bir türlü gelmek bilmeyordu. Akşam oldu. İlacımı ev sahibi kadın damlattı, elimi süremediğim bir lokma şeyi yine o getirdi...

Sargıların altında titreyen gözlerim karanlıklardan başka bir şey seçemeyordu... Bir aralık sokakta bir gürültü oldu. Kapı hızlı hızlı çalındı. Aşağıdan gelen bir çığlık kulaklarımı yırttı, sanki sargıları da beraber, o, parçaladı.

Odadan fırladım... Beni durdurmağa çalışan iki polise çarptım. Sonra ne oldu? Nerelere gittim? Nerelere sürüklediler beni, hiç bilmeyorum! Yalnız beyaz sargılar içinde up uzun yatan, susan, nefes almayan, dudakları pıhtılı "ölücüğümden" başka bir şey görmediğimi biliyorum. Bu korkunç hayalle beraber gözlerime kara bir perdenin beynimi yerinden koparan bir acı ile çöktüğünü hatırlayorum.

Sonra, bir çok, bir çok günler ki bende maddi ve ma'nevi ıztıraplarla dolu upuzun bir karanlıktan başka bir iz brakmadılar...

Bu karanlıkların içinde duyduğum kalın, kötü çatlak bir sesin:

— "Vatmanı istedikleri kadar hırpalasınlar... Ne işe yarar artık? Giden gittikten sonra..." deyişi ile:

— "Kadıncağızın ölürken bile o göğsündeki paralara: "Gözleri için... gözleri için..." deyerek sarılışını hiç unutamayacağım!" deye cevap veren bir kadın. Bir hastabakıcı sesi...

Karanlıklar, hep karanlıklar... Bu karanlıkları biraz olsun silecek yaşları akıtamayan kuru, sönük, ölü gözler.....

Ne kadar sürdüğünü kestiremediğim bu uzun karanlıkların içinde yine koşuşmalı, telaşlı bir gün...

Yatağıma kadar sokulan soytarı bir sesin nefes nefese:

— Büyük ikramiyeyi kazandınız. 2000 Lira! 2000 Lira! deye solyuşu.

Dönmemecesine giden "nelerimden" sonra piyangodan gelen 2000 Lira.

2000 Lira! Uzun deli bir kahkaha... İçli bir hıçkırık! Acı acı inleyen bir bülbül sesi nefesimi göğsümü daraltarak kulaklarımda yayılıyor...

* * *

— İşte burada... burada imiş efendim... Ayağı kayıp başını taşa çarpmış olacak... Bakınız yüz üstü düşmüş... Bereket versin şuradaki köklü iri yapraklara... Sanki bir el gibi yüzünü tutmuşlar... Bu dallar olmasaymış, Allah saklasın, suya batıp boğulacakmış....

* * *

KİM söyleyor bunları kardeşçiğim? Bu etraftaki koşuşmalar da ne? Neden kuşlar sustu? Neden "SES" dindi? Neden sade o ağlayıştan acı kahkahanın uzayan akisleri var kulaklarımda?

— Konyaklı sıcak bir çay içsin... Bir şeysi kalmaz.

Bunu da söyleyen kim? Kim içecek konyaklı çayı? Benmi? Neden? Hastamıyım ben? Hani yanımdaki gecenin, karanlığın, ölümün ak saçlı kardeşi?

Bağırıyorum:

—"....." Bey nerde? Ben Leylasını kayb eden Mecnunu buldum! Bana "Masalcığını" anlattı o... Murat köprüsündeki dileğine, aradığı "SESE" kavuştu deye!...

Fısıldaşıyorlar etrafımda... Islak bezler koyuyorlar başıma, tam o sıcak sıcak kir şeylerin aktığı sızı verici yere...

Fısıldaşıyorlar:

—"....." Beyden bahs ediyor... Nerden tanıyor acaba?

(Devamı 76 ncı sahifede)

"Oniki Ay Demeti" nden

EYLÜL

Yorgun bir nefes verdi tabiat yazdan sonra
Sıcaklardan bunalan tıkanan göğsünden.
Her yer kayb etti artık dünkü düğün süsünden.

Yazın kızıl kokusu karışarak rüzgâra
Kayb oldu ufukların arkasında bir sisle;
Kuşların şarkıları silindi bir akisle.

Bulutlar gök yüzünde dolaşıyorken yeryer,
Mavi gök minesinin hazin keisleridir;
Can veren son bir ruhun uçan akislerldir.

Şimdi son tebessümle gülümsemekte heryer.

VAHDET GÜLTEKİN

Onbeşinci

Halil Paşanın Burgaz sahili

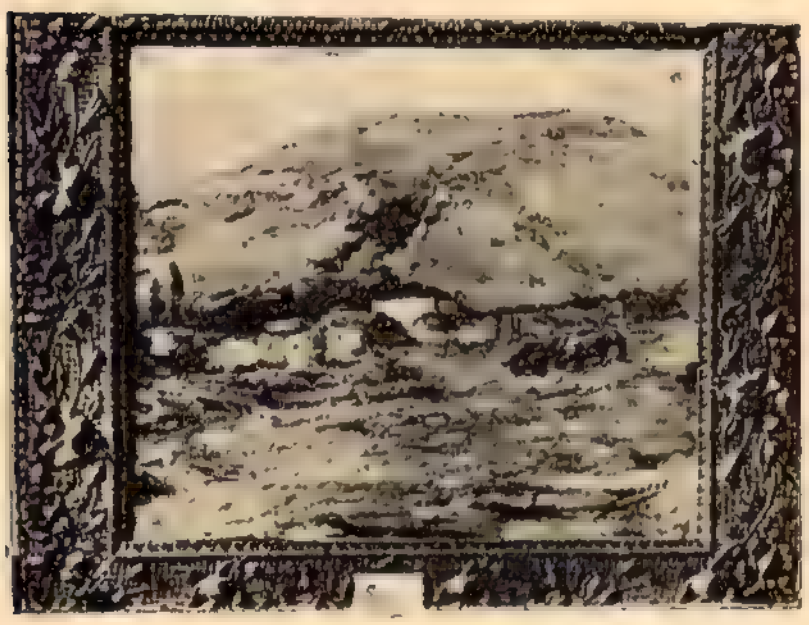

Sami Beyin "Ankaradan bir köşe„ si

(Yokarda) Hikmet Beyin Kabataş sahil i
(Aşağıda), Vecihi Beyin sahil i

ON beş seneden beri çok muntazam bir çalışma sistemi ile güzel eserler meydana getiren ve bunları halka, güzel san'at mecluplarına teşhir eden üstat eller bu sene de XV inci resim sergilerini açtılar.

Ömer Beyin afişlerinden

Bâzı yevmi gazeteler sergi hakkında muhtelif tenkît yazıları yazdılar. Fakat bu tenkîtlerin hemen hepsi resimlerin hey'eti-umumiyesi üzerinden yapıldığı için hiç de müspet tenkît sayılamazlar ve böyle tenkîtler ilmi olmaktan her halde çok uzak kalırlar. Hakîkî tenkît her eserin kîymetini ayrı ayrı tetkîk ile olur.

Biz XV inci resim sergisini her eserin üzerinde ayrı ayrı durmak, tetkîk etmek suretiyle gezdik ve neticeden memnun kaldık. İşte *Sami beyin* Ankara Poşad ı... Renk ve san'at heyecanı bu eserde çok barizdir, yalnız *kar* manzarasında birinci plandaki sadelik ikinci planda da muhafaza edilse idi daha güzel bir eser meydana gelmiş olurdu.

Hikmet beyin *peyizaj* ları da çok güzel... Halil Paşa bu sene de memleketimizin üstat fırçalarından olduğunu bir daha ispat etmiştir. Bilhassa şark havasını *Tuval* üzerinde yaşatmak, şark güneşini fırçası ile aslı kadar canlandırmak Halil Paşaya vergidir. Sergide bu üstat ressamımızın eserleri yanında avropadan henüz tahsilden dönmüş genç oğlunun da eserleri var. Halil Paşa zadeden istîkbal güzel eserler bekleyebilir.

İstanbulun Cami' ve Han ressamı *Şevket* B. her nedense bu sene eserlerini biraz ufaltmıştır. Kûşat resminde cihan piyasasının durgunluğundan bahs eden bu zatın pek hisabi hareket ettiği anlaşılıyor.

Resim Sergisi

Ömer Beyin afişlerinden

Feyhaman B. in bu seneki sergide en güzel eseri bir genç *portre* si dir.

Vecihi beyin *etüt* ve *poşat* ları da şayanı-zikirdir. *Ruhi* beyi bu sene bir parça az çalışmış görüyoruz.

Âli beyin resimleri ayrı ayrı kîymetler taşıyor. *Portre* sindeki teknik iytibariyle hocasını ta'kîb ettiği anlaşılıyor.

Hey'eti - umumiye iytibariyle sergide teşhir edilen eserler güzel san'atlar lehine güzel intiba'lar vermektedir.

Sergide bir köşe

Serginin Afiş kısmı bu sene bizi daha yakından alâkadar ediyor, çünkü 17 eseri ile sergide mevkî' alan Ömer beyin öyle mühim afişleri var ki..

Zekânın doğurduğu bu san'at eserlerinin sihirli cazibesi seyr edenleri doyum olmaz bir zevkle teshir ediyor. Aynı zamanda bu sadece bir zevkten ibaret kalmayor, ikinci bir menfaat te'min ettirecek kudreti de haiz bulunuyor.

İhap Hulusi imzasından sonra yeni bir çehre ve selis bir ifade ile kendisini göstermeğe başlayan bu gencin şimdiden muvaffak olduğunu söyleyebiliriz.

Necmi beyin de iytinalı yapılmış ve işlenmiş afişleri cidden çok güzeldir.

Cemal beyin afişlerinde de ruh ve hareket iytibariyle inkişaf emareleri yok değil. Bu genç ve istiydatlı san'at haveskârına teknik bilgilerini güzel san'at vadisinde artıracak çok ciddi hamleler tavsiye ederiz.

Güzin Feyhaman H.ın deri işleri, Celal beyin el işi kâatlarından yapılmış çiçek işleri, Sıdıka hanım ın tezyinat işleri de güzeldir.

İ. M.

Âli Beyin Portre si

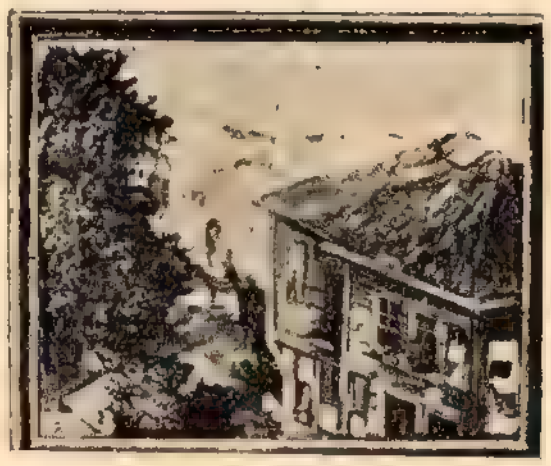

Aptullah Beyin (Üsküdar)ı

Şevket Beyin Camî'i

Eyüp Sultan

Verem Dispanserinde Gördüklerim:

Yazan: MEB.

AVAK ve ter kokuları içinde, hıçkırık verici sarsıntılarla geçen kötü bir otobüs yolculuğundan sonra Eyüp Sultan a vardım.

Çardaklı sokaklardan, güvercinli cami' avlılarından geçtikten sonra üç katlı ahşap bir binanın üzerinde «Verem mücadele Cemiyeti Eyüp Sultan Dispanseri» levhasını okudum.

Açık bir kapı. Tahta merdivenler. Yer yer çatlak duvarlar. Hülasa dispanser olmaktan çok uzak, kuyulu, taşlıklı eski bir ev.

Alt katta kimseye raslayamadan çıkıyorum. Merdivenin başında karşıma çıkan beyaz yeldirmeli hemşirenin delaletiyle doktor İsmail Hurşit Beyfendinin yanına girip ziyaretimin maksadını anlatıyorum.

***

DİSPANSER Belediye tarafından 1926 senesinde, üçü erkek, ikisi kadın için olmak üzere beş yatakla açılmış.

Dispanser Binası

Gelen yaralılar veya yatacak kadar ağır hastalar bu politeknike 48 saat kadar barındırılırmış. Bilahare bâzı mani'ler yüzünden gece yatakları hazf edilmiş, fakat yine de mühim vak'alar için bir tek yatak alıkonulmuş.

Geçen sene Hilali - Ahmerin yardımı ile teşekkül eden Verem mücadele Cemiyeti de aynı binanın üst katını işgal ediyor. Buraya haftada üç gün Tevfik Salim Paşa, Fazıl bey, Sait bey, Kemal bey, Heybeli Ada Sanatoryumu ser tabibi Tevfik İsmail bey gibi kîymetli ve tanınmış doktorlarımız devam ediyor.

Belediye Dispanseri her gön saat dokuzdan altıya, Verem mücadele Cemiyeti şu'besi de Cumartesi, Salı, Çarşamba günleri dokuzdan bire kadar hasta muayeneleri yapıyor. Ramiz den, Küçük köy den, Silihtar ağa dan, Ali bey köyünden gelen hastaların adedi günde asgari 15 a'zami 35 i buluyor. Hepsi de dertleri ilerledikten, veremin ikinci, üçüncü devresini bulduktan sonra şifa aramağa geliyorlar.

Feshanede, dokumhanede, dikimhanede, iplikhanede ve çivi fabrikalarında işleyen kadınlar, erkeklerinin ekserisi amele ve rençper olan bu düşkün hastaların ilaçları belediye eczahanesinde meccanen yapılıyor.

Kan, idrar, balgam muayeneleri için dispanser dahilinde küçük bir laboratuvar te'sisi hakkında belediyenin bir teklifi olduğunu ve dispanseri yıllardır emek ve gayretleriyle ilerletmeğe, yenilemeğe çalışan doktor İsmail Hurşit beyin bu hususta epey ümit beslediğini görüyorum.

Tahta döşemelere, basık tavanlara, dar pencerelere bakarak gülümseyorum.

Her şeyden evel bir dispanser binasının luzumuma ilişiyorum. Yürüyemeyecek kadar mecalsiz bâzı hastalar var ki bu dik merdivenlerden kucakla veya sedye ile çıkarılırken daha ağırlaşıyorlar.

Camdan dışarı bakıyorum. Kuvvet bulmak için-

miş gibi birbirine abanan bir yığın kara yüzlü çarpık ev... Dispanser binası, içlerinde yine en muhteşemi! Hem en üst katı muşamba döşeli imiş .... Bu sene de diğer iki kata muşamba sereceklermiş .....

Binayı gezmek üzere yanıma verilen hemşire ile yukarı çıkıyorum. Üst kat merdiveninin sahanlığında dizilmiş on on beş tane, içi su dolu bakraç görüyorum .... Bunların ne olduğunu anladınız değilmi kari'lerim?

Eyüp Sultan Verem dispanserinin en son sistem yangın koruma aletleri!

***

ÖTEKİ iki katta boş yere aradığım kokuyu, havayı bu muşamba döşeli geniş yaylı sofada, duvarları, kapıları temiz, muayene odalarında olsun bulmakla biraz ferahlayorum.

Hemşire hanım, içi fiş ve dosya dolu bir dolabı açıyor. 1928 Kânunuevelinden beri 799 müracaat vuku' bulmuş.

Bu rakkamın içinde, kocası, karısı, çocukları veremli olan altı yedi kişilik aileler de var ki, hepsine toptan bir numara veriliyor.

Genzimi gıcıklayarak yakan ecza kokuları içinde solda bir kapıyı açıyoruz. Hemşire hanım iyzahat veriyor:

Veremli bir yavru

— Geçen hafta Kemerburgaz dan yük arabası ile bir kadıncağız getirdiler. Zavallı bir buçuk senedir hasta imiş, kocasının aldırış bile ettiği yokmuş. Nihayet konukomşu acımış, yüklemişler getirdiler. 39-40 derece ateşi vardı. Kalbi takviye için iğne yaptık. Kadın kendini hiç bilmeyordu. Bu odaya yatırdık. Bir kaç saat sonra can verdi. Bahçede gasl olundu. Götürüp gömdüler.

Bütün felaketleri bilgisizliklerinden ileri geliyor. Hastalığın ehemmiyetini bir türlü kavrayamayorlar. Temizlik, mîkrop nedir hiç bilmeyorlar. Geçenlerde bir doğuma gittim. Ellerimi yıkamağa tas yok. Deliğine bez tıkanmış pis bir leğen getirdiler önüme. Karı koca rejide çalışıyorlarmış. Çocuk doğdu. Göbeğini bağlamağa bir şey yok. Kaynauanın başındaki yemeniyi yırttık, onunla bağladık. Mendilden kundak yaptık.

İnebolu dan hicret etmiş başka bir aileye daha çağırıldım. Kacası Silihtar ağa da tuğla harmanında çalışıyor. Bir kulube. Ne bez var ne çocuğu saracak bir şey, ne yıkayacak bir kap. Ne de oturacak bir iskemle.

Üstelik « — A ... Biz toprağa koyuveririz » ... deye çıkıyorlar işin içinden ...

Baktım olacak gibi değil, kadını otomobile koyup hastahaneye yolladım.

***

MUAYENEYE gelen hastaları görmek, biraz da onlarla konuşmak isteyorum.

Taliimize olacak, dispanserin en tenha günlerinden biri.

Bir gümrük muhafaza me'murunun hasta çocuklarından başka kimseler yok. Sandalla ta Ali bey köyünden getirilen bu yavrucukların yüzlerindebir damla kan yok. Hele annesinin kucağında, nöbetler içinde titreyen küçüğünün, gözkapaklarını bile oynatacak takati kalmamış.

Küçük güneşli bahçede güç halle büyüğünün resmini çekiyoruz .....

Mülakat vermekten çekinen, hattâ hemşire hanımın bâzı iyzahlarını bile hemen kesmek isteyen doktor İsmail Hurşit beyfendiye teşekkür edip çıkıyoruz. Dispanserin hariçten resmini alırken camın önünde fotoğrafa geçmekten bile ürken bir kaç karartının kaçıştıklarını görüyorum .....

Tozlu yollardan, güvercinli avlılardan geçerek dönüşte dispanser adını taşıyan harap evin tahta döşemelerini, basık tavanlarını, dar pencerelerini, hele o güzelim yangın söndürme aletlerini hatırlayarak acı acı gülümserken, bütün bu eksik ve kötü şeraitin içinde bile gördüğü büyük hizmeti düşünerek titizliklerimi susturup örtüyorum.

Ağustos Böcekleri

KENAN HULUSİ

GELEN yazı, ıslak bir mayo kadar vucuduma yapışık hiss ederek, kulaklarımı Ağustos böceklerinin seslerine braktığım bu dakîkalarda, yine çocukluğumu düşünüyorum.

Benim çocukluğum, yakılan bir cigara ile söndürülen bir cigara arasındaki mesafe kadar kısa geçti. Ve şimdi birdendire içimde bulamadığım bir aşkı yeniden calandırmak arzusunu nasıl duyma yorsam, onu da tekrar geriye çağırmak istemeyorum. Brakalım; Çocukluğumuz hiç haberimiz olmaksızın günlerimizden uzaklaşmış bulunsun, ve kadınlar içimizden mevsimler gibi geçsinler.

Benim çocukluğum hakîkaten de yakılan bir cigara ile söndürülen bir cigara arasındaki mesafe kadar kısa geçti.

Kulaklarımı, uzak bahçeler nihayetinden örüle örüle gelecek olan Ağustos böceklerinin harikulade seslerine braktığım vakîtler onu çok daha eyi düşünebiliyorum. Ve çünkü, çocukluğumun söylediğim bu kısa mesafesini, bir ağaç altında, onların sesinden başka hiç bir şey dolduramamıştı. Fakat mademki onları tekrar geriye çağırmak istemeyorum; dalların nihayetinde ve belki de bir macera ile kendinden geçen bu garip orkestra.. dursunmu? Çocukluğumu, yaz vakîtlerinin, dudaklarına kadar güneşle doldurduğu kadehler içinde hatırlamak istediğim her dakîka, en deli bir şef gibi, gözlerimi kapayarak onları ben idare edeceğim.

Netekim, bütün dakîkalarımı baştan başa Ağustos böceklerinin doldurduğu bütün bir mevsim, hafızamı onların sesleri içine veriyorum.

Sıcak bir öğle üstü, ince elyafına sarılarak kendimi bir böcek tavana doğru nasıl çekerse, ben de bu seslerin elyafında, uzaklaşan hatıralarıma yavaş yavaş ve öyle tırmanacağım. Benim, çocukluk hatıralarım ki, başladığı ve bittiği dakîkaların bir başka mevsime hulûl etmiş gün zamanları gibi ne başını bulup çıkaramadığımız ne de sonunu ta'yin edemediğimiz bir mevsimdir.

Vakît vakît, açık pencerelerle beraber pancur ve kapıların aralıklarından, kulaklarımı nihayete kadar dolduran bu ses, odamın sükûtunda iplik iplik açılıyor. Ve eğer, ruzgârın esmekten durduğu gece yarılarında, dallarla yaprakların hareketten kesildiği vakît kendimi dışarıya brakacak olsam, biliyorum ki, en büyük bir ses iymalathanesine girmiş kadar, bütün ihsaslarımı birden bire ve onların içinde kayb olmuş bulacağım.

Fakat herşeye rağmen, yaz gecelerini yıldızlara kadar dolduran bu ses nereden geliyor?

Bütün bir mevsim — ayaklarım en ince sinirlerine kadar tempoda — hafızamı onların içine braktım. Ve şimdi büyük canlı ve sinirli bir yaprak gibi yaşayan kalbimin üstünde, sabahları bir ses, bir böcek sesiyle beraber gözlerimi açıyorum. Dudaklarımda mel'un bir sükûtun kısıldığı her dakîka, bu sesi dudaklarıma getirerek orada bir kullanabilsem!..

Yaz gecelerinin ıslak bir el gibi bizi baştan aşağı sardığı dakîkalarda, bütün düşüncelerimizi, evlerimizin tahta pervazlariyle beraber bahçelerimizin yemiş ağaçları üstünden, beyaz bir yumak haliyle sabahlara kadar çözüle çözüle ve bağlana bağlana sökülen bu seslerin içine koyverelim. İçimizde büyük, canlı ve sinirli yapraklar, hiç bir engele tesadüf etmeksizin, bu orkestra ile birdendire harekete gelecektir. Sesler bahçelerden bahçelere geçerken çitlerin üstüne birer birer takılacak, ku nihayetsiz ve âvare seslerle içinde çocukluk günlerimizin bir mevsim kayıtsızlığını bulacağız.

Ağustos böcekleri bir mevsimdir. Kapılarımızı ardına kadar açalım.

MUHİT in İlavesi

SACKVİLLE ÇOCUKLARI

John Hoppner in eseri (1758 - 1810)

İngiliz san'atinde çocuk resimciliginin şah - eseri sayılmaktadır.
Levha 1797 de tersim edilmiş, Lord Sackville in koleksiyonunda bulunmuştur.
Esasen Sackville ailesine mensup üç çocuğun "portre" sidir.

İzmir Sağır Dilsizler ve Körler Mektebinde Gördüklerim

Yazan: 'ADNAN NACİ

YAĞMUR iri sık damlalarla yağmağa başladı. Karşıyaka kordonunda, hemen hemen Asyayı-Sugra da muhtacı-muavenet dilsiz ve körler için yegâne müessese olan dilsiz mektebine gidiyorum.

İskeleden iytibaren tedricen tenhalaşan bu caddede evlere baka baka ilerledim. Güzel bir bahçe içinde koyu renkli büyük taş bir binanın önünde durdum. Kapısının üzerinde bir levha: *Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti Sağır Dilsizler ve Körler Müessesesi.*

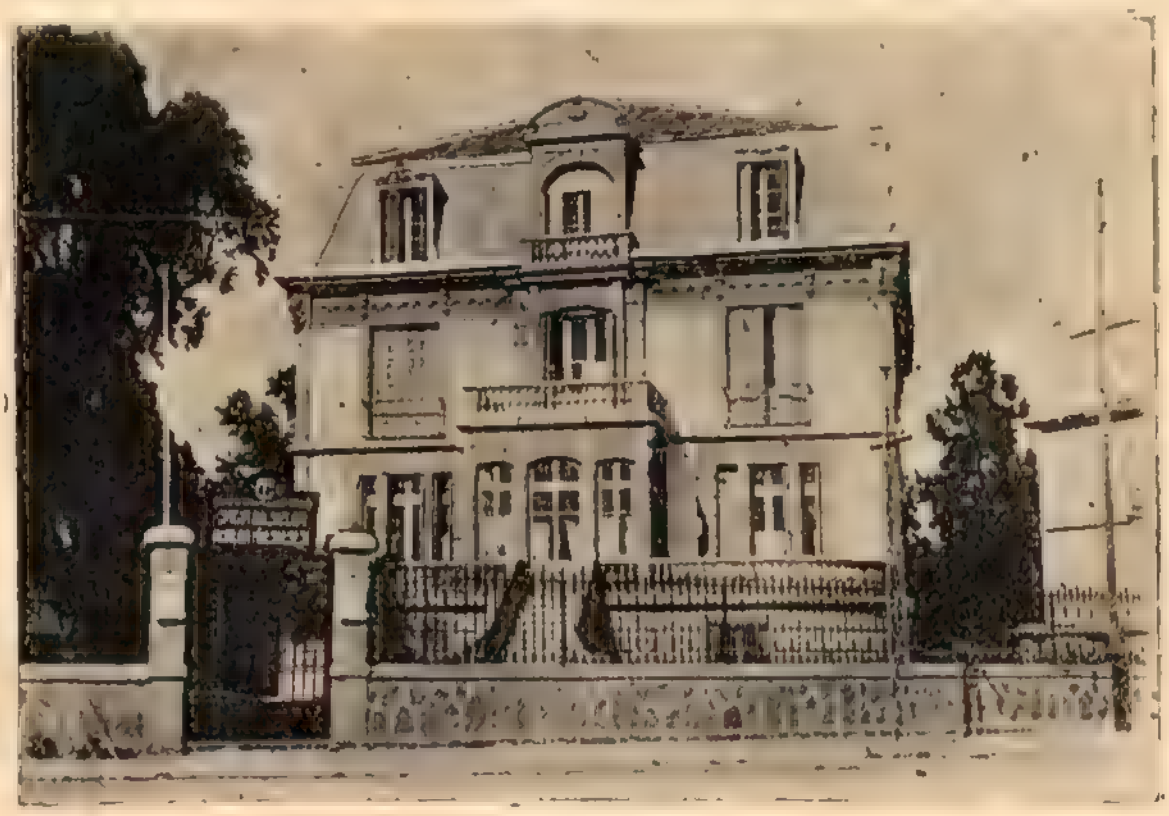

Mektep Binası

Önündeki çiçekli güzel bahçesinden, pencerelerindeki beyaz işlemeli perdelerinden burasını kat'iyen bir mektebe benzetemezsiniz. Bu bina her hangi bir mektebin çocuk sesleri, cetvel ve masa gürültüleriyle uğuldamayor. Bilakis sanki beş dakîka ilerdeki şehrin tramvay, otomobil seslerini, sahilde oynayan çocukların kahkahalarını bir sağır sessizliği; kapalı perdeleriyle önünde kayalıkların arasına yılışarak sokulan denizi ve daha ilerisinde sahilden yavaş yavaş yükselen Kadife kal'esini bir kör hüzniyle hiss ediyor. Bu düşünceler arasında saatime baktığım zaman randevu zamanını beş dakîka geçtiğinin farkına vardım. Beyaz ıslak merdivenleri ikişer ikişer çıktım. Yarı açık camlı kapıdan içeri girdim. Burası hasır koltuklarla süslenmiş güzel bir taşlıktı.

Esmer bir hanım, müdür beyin yemekte olduğunu ve biraz beklememi söyledi. Hasır koltuklardan birine oturdum. İçeriden bir musikî sesi geliyordu. Salona doğru açılan kapının camlarıdan baktım. Köşede bir piyanonun önünde, siyah gözlüklü bir kız piyano çalıyor; daha arkasında 12-13 yaşlarında bir erkek çocuğu ile yine küçük bir kız keman çalıyorlardı. Erkek çocuğu tanıdım: KENAN... Geçen sene sosyoloji dersimiz için bu müesseseyi ziyaret ettiğimiz zaman Kenan bize küçük kemaniyle *Moment musikal* i çalmıştı. Siyah gözlükle kapalı gözlerini hep karşısındaki pencereden giren zıyaya doğru kaldırarak, dar omuzları zaif kolları arasındaki kemanını, sağ ayağiyle tempo tutarak, çalan bu büçüğü hiç unutamamıştım. Fakat şimdi ne kadar değişmiş... Kemanını kolaylıkla tutabiliyor, yayını idare edişinde de eski müterreddit halinden eser yok. Bu küçük san'atkâr gölgesini beyaz bir gömlek sildi ve camlı kapılar, pırıl pırıl mobilyeler arasından geçerek müdür beyin kabul salonuna girdik. Bir iki dakika istirahatten sonra, suallerime başladım.

* * *

Mektebin tarihçesi:

Bundan kırk sene evvel İstanbul da ilk defa olarak Avusturyalı bir doktorun idaresinde bir Dilsiz Mektebi açılmıştır. Bu mektep epeyce bir müddet devam ettikten sonra, Avusturyalı doktorun vefatı üzerine 1922 de lağv edilmiş ve müteakîben burada, İzmir de, 1923 de bu mektep açılmıştır.

Mektebin programı dahilinde 4 şu'be vardır: 1) Sağır dilsizler. 2) Körler. 3) Aptallar. 4) Psikopat çocuklar.

Mektep ilk defa 1924 de (Dilsiz Mektebi) olarak açılmış; 1926 da Körler Şu'besi ilave edilmiş ve 1931 de de aptallar için bir tecrübe sınıfı açılmıştır. Pek yakında da psikopat çocuklar için bir şu'be açılacaktır. Psikopat çocuklar, entelektleri gayet sağlam fakat moralleri olmayan çocuklardır. Yâni küçükten hırsızlığa başlamış; yalan söylemeyi iytiyad edinmiş, mektepten kaçan çocuklardır.

Mektebin kısmı-a'zamını sağır dilsizler teşkil ediyor. Körlerden 10, aptallar için açtıkları tecrübe sınıfında da 5 talebesi vardır. Mektebin umum talebesi 65 kişidir.

Körlerin musikî salonu

Müessesenin maksat ve gayesi:

Makşat ve gayesi evvela tabii, hayr ve şefkati-içtimaiyedir. Miylattan evvel de dilsizler ve körler için bu

Müdür Dr. Necati Kemal Bey

nevi' müesseseler vardı. Ve bu müessesclerin de yegâne gaye ve maksatları hayr ve şefkati-içtimaiye, yâni kör ve dilsizleri sürünmekten, dilenmekten ve nihayet

Körlerin cografya dersi

ayaklar altında ezilmekten mümkün mertebe kurtarmaktı. Bu müesseseler bu gibi ma'lullere bir çatı ve karınlarını doyurmak için bir parça ekmekten fazla bir şey veremezdi. Yavaş yavaş her şey gibi bu müesseseler de terakkî etmeye başladı. Evvela bu gibi ma'lullerle görüşebilmek için aranılan çarelerle beraber bu gibi müesseselerin maksat ve gaye hudutları da genişlemiştir. Bu gibi kör ve dilsizlerin cemiyetler arasında oldukça mühim bir kütle teşkil ettikleri şüphesizdir. Mesela Fransa da bugün 30 binden fazla kör ve 40-50 bin kadar da sağır dilsiz vardır. Tabiatiyle bu ma'lûl kütlesi cemiyetler arasında tamamiyle müstehlik vaziyetindedirler. Bu kütleyi bu müstehlik vaziyetten kurtarmak ve mümkün olduğu kadar müstahsil mevkîine koyabilmek bugünkü bu nevi' müesseselerin başlıca gayeleridir. Binaenaleyh şimdiki gaye hayr ve şefkatı-içtimaiye ile beraber cemiyetler arasında büyük kütleler teşkil eden bu insanları, içinde yaşadıkları cemiyetlere bir yük olmaktan kurtarmak ve hattâ cemiyetlerine mümkün olduğu kadar müfit olabilecek bir hale iysal etmektir.

Mektebe kabul şeraiti:

Pek fazla aptal olmamak, sari bir hastalığa müptela bulunmamak ve türk olmak şartiyle 8-12 yaşından iytibaren her talebe kabul edilir. Tahsil müddeti yedi senedir. Ailesinin vakît ve hali yerinde olanlardan ayda 15 lira alınır. Fakat şimdiki halde talebenin kısmı-a'zamı meccanidir. Ücretli talebe pek azdır.

Mektebin tahsisatı:

Tahsisatı hukûmettendir. Senede 19000 liradır. Mektebin hey'eti-ta'limiyesinin maaşları bu tahsisata dahil değildir. Öyle olduğu halde bile bu para 65 talebenin bir senelik gıdasını, ve her türlü levazımını idareye ancak yetiyorsa da mektebin faaliyet sahasını genişletmesine kâfi gelememektedir. Bu sene hukûmet, tahsisata biraz daha ilave yaptığı takdirde mektebin erazisi dahilinde bir paviyon inşa edilecek ve bu suretle, pek dolu ve sıkışık bir halde olan kadrosu genişletilerek daha fazla talebe alınması kabil olacaktır.

Hey'eti-Ta'limiye:

Müessesenin başında mutahassıs bir doktor ve aynı zamanda psikolojiden anlayan bir müdür bulunması lazımdır. Bu her iki vazifeyi kendisinde cem' etmiş olan doktor Necati Kemal bey müessesenin hem idare ve hem edükasyon kısmiyle meşgul olmaktadır. Ayrıca iki hoca daha vırdır ki repetitörlük yapmaktadırlar. Tatbikat kısımlarında da iki usta: bir dokumacı, terziler ve keman muallimi vardır.

Öğretilen san'atlar:

Bu mektepte marangozluk, oymacılık, kunduracılık, berberlik, nakış-dikiş, trikotaj, çorapçılık, keman ve piyano öğretilir. Müessesenin güzel, pırıl pırıl, oymalı mobilyesinin ve talebelerin giydikleri ayakkabı, çorapların ve koyu gri kumaşların kâmilen talebeler tarafından mektepte yapıldığını öğrendiğim zaman hayret ettim. Me'zun olan talebeler elde ettikleri bu san'atlarla hayatlarını kazanabiliyorlar. Netekim me'zunlardan bir dilsiz kız terzilik yapmakla pek güzel geçiniyor ve bir erkek çocuk da hali-hazırda Uşak da bir marangoz fabrikası sahibidir.

MÜDÜR Necati Kemal Beyin kîymetli iyzahatı bitmiş, benim de soracağım bir şey kalmamıştı. Kahvemi içerken camlı kapıdan dışarısını seyr etmeye başladım. Salonun ortasındaki büyük masanın arkasında hiç hareketsiz, kolları yana sarkmış, başı göğsüne düşmüş, gözlerinde büyük siyah gözlük bulunan 20-25 yaşlarında bir genç gözüme ilişti. Geniş omuzları ağır bir yük taşıyormuş gibi sarkmış olan bu esmer genci müdür beyden sordum. Zavallının duruşu kadar acıklı olan hikâyesini anlattı: bir demirhanede balyoz vuruyormuş, sıçrayan kıvılcımlar gözlerine girmiş ve 21 yaşında iki gözünü birden kayb etmiş. Sığınacak başka bir yeri olmadığı için buraya iltica etmiş. Bu acıklı hikâyeyi dinlerken gözlerimi bu gençten ayıramayordum. Zavallı, bakışımı hiss etmiş gibi sessizce yanındaki kapıdan ellerinin yordamiyle süzüldü, kayb oldu.

Bu gençteki acıklı hali hemen hemen bütün körlerde gördüm. Hepsinin halinde bir ürkeklik ve hüzün var... Başları daima ağır geliyormuş gibi öne sarkık, omuzları düşük... Halbuki sağır dilsizler büsbütün başka... Onlar gayetle şen hattâ hissiz denecek derecede neş'eli görünüyorlar. Sebebini müdür beyden sorduğum zaman iyzah ettiler: (Evet, körler zahiren çok melul ve mahzundurlar. Fakat hakîkatte ise daima sağır dilsizlerden daha neş'elidirler. Çünkü kalpleri son derece saftır. Bizim açık gözlerimizle etrafımızda gördüğümüz güzel, çirkin, iğrenç, müstekreh, her türlü manzara ruhumuzda büyük tahavvüller vucuda getirir. Körler ise etraflarındaki bu manzaralardan hiç birini göremedikleri̇nden gayetle temiz ve saf bir çocuk ruhuna sahiptirler. Fakat sağır dilsizler, etraflarında bizim gördüğümüz her şeyi görürler. Ve üstelik bizim gibi konuşup meram anlatamamak ruhlarında hırçınlık ve kıskançlık tevlid eder.)

Müdür bey sözünü bitirdikten sonra mektebi gezdirmelerini rica ettim. Büyük bir nezaketle kabul ettiler. Camlı kapılar, pırıl pırıl mobilyeler, başları öne sarkmış kimi ayakta duran, kimi hareketsiz oturan insan hayaletleri arasından geçerek dolaştık. Bu katta kabul salonu, körlere mahsus dershane ve musikî salonu vardır. Yine bu katta binanın arka cihetinde camekânlı büyük bir taşlığa girdik. Burada bir kaç masanın etrafında ellerinde beyaz işleri işleyen 20-25 sağır dilsiz talebe vardı....

Binanın ikinci katında sofada camlı bir masanın içinde sağır dilsizlerin el işlerini takdir ve hayretle seyr ettikten sonra, havadar ve temiz yatak odalarını birer birer dolaşmaya başladık.

Bu müessesede umumiyetle nazarı-dikkatimi celb eden şayanı-hayret temizlik ve intizamdan dolayı fedakâr müdür doktor Necati Kemal beyi takdir ve hürmetle yad etmeden geçmeyeceğim.

Kâğıtlarımı toplayıp kalktım. Sofaya çıktığımız zaman Kenan, yine elinde kemanı, masanın kenarına dayanmış, başı öne sarkmış, hareketsiz duruyordu. Bu küçük yavrunun omuzuna dokunarak "Nasılsın Kenan?"

Körler, daktiloya çalışıyorlar

dedim. Başını büsbütün eğerek titrek bir sesle: "Eyiyim efendim" dedi. Müdür bey, beni tanıyıp tanımadığını sorduğu zaman bundan iki sene evvel Amerikan mek-

Sağır dilsizlerde mobilyecilik

tebi ile geldiğimi, fakat ismimi bilmediğini söyledi. Bu çocuğa karşı duyduğum bütün şefkat ve muhabbetle, titreyen ellerine sarıldım: "Allaha ısmarladık, Kenan"

Sağır dilsizler gramofon başında

dedim. Kenan ın: "Yine buyurun inşaallah" deyen ince sesi tatlı bir sıcaklıkla kulaklarımda yayıldı.

Lisan ve Mars

En Geciktirilemez bir İhtiyacımız

Gazi Ansiklopedisi

Kültür lisanı ve Beynelmilel ıstılahlar sistemi.

Ansiklopedi yaratmak ihtiyacı ve imkânı.

ESKİ bir medeniyetin, hattâ en eski medeniyetin yaratıcıları olan Türkler insan kafasından çıkabilen her türlü yüksek muhakeme ve istintaçları, ilmî nazariyeleri, fennî ihtiraları suhuletle benimsiyecek, kullanacak ve kullanış esnasında onlara tâdiller ve islahlar ilave edebilecek, istifaya mazhar bir dimağa maliktir. Milletimiz son iki asırda, cihan tarihi üzerine asırlık hükümranlığı neticesi olarak, maddî refahını ticarî ve sınaî fonksiyonlarda aramamış, padişahlarının ve idare sınıfının gafleti yüzünden buhar ve daha sonra elektrik medeniyetinden uzak kalmıştır ki medeniyet geriliği gibi görünen bugünkü vaziyetimiz bundan ileri gelmiştir; yoksa Türkün dimağı beşerî tekâmülün en yüksek derecesindedir. Bir türk köylü çocuğunun, tahsil ile, bir avrupalı çocuk kadar ve aynı zaman zarfında yalnız her sanat ve fende değil, her ilimde ve her felsefe şubesinde ihtısas derecesine çıkabileceği misallerle sabittir.

Türkün bu yüksek tabiî istîdatlarına hayran olan *Ulu Gazi* milletçe bu gerikalmışlıktan kurtulup en kuvvetli hamlelerle asrî medeniyetin en yüksek semalarına uçmamızı têmin için kanatlarımıza engel olan bütün maniaları kırmış, atmıştır. Bu maniaların en ağırlarından biri de lisanın ancak iki asır evelki medeniyetin ifade cihazı derecesinde olması ve bugünkü medeniyete kolaylıkla tatbik olunmağa müsait olmaması idi. *Ulu Gazi* kültür ufuklarını karanlıklariyle örten, fennî ve sınaî ilerlememize engel olan eski medeniyet lisanının evvelâ yazı cihazını kırarak millete bugünkü kültüre en muvafık ve tatbiki en kolay bir grafi sistemi bahşetti. Bundan sonra, tezlikle, bu grafinin yeni kültür lisanına tatbiki kalıyordu. İşte bu andadır ki irticaın sesi yükselerek asrın kültürünü temsil eden beynelmilel tâbirlerin istiymalinden milleti alıkoymağa çalıştı.

Cumhuriyet ve demokrasi ne derece asrın medeniyeti ile mütenasip bir siyasî lâzime ise, şapka ne derece asrın beynelmilel serpuşu ise, kanunu-medenî ne derece asrın beynelmilel içtimaî münasebetlerini tanzim eden kanunü ise, beynelmilel kültür ıstılahları da o derece asrın medeniyetini ifadeye en muvafık lisan işaretleridir. Bugün Türk alfabesi, Lâtin alfabesinden alınmakla beraber, ne kadar millî ise, *kilogram, elektrik, kültür, ideal, gramofon, radyo,* veya *objektif, subjektif, aktif, pasif, antropoloji,* veya *aktinometri, telepati, televizyon* gibi yüzlerle ve binlerle söz de böylece millî sayılmak lâzım gelir.

Şüphesiz fenlerin ilk kısımlarında tahsili kolaylaştırmak, yahut amelî surette ilmin ve fennin bazı bahislerini halka yaklaştırmak için

ana dilinin unsurlarından yapılmış tabirlere ihtiyaç vardır; lisan buna müsaittir de. «Hattımüstakim» yerine *«düz çizgi»*, *«lahika»* yerine «eklenti»... denilebildiği gibi. Lisanda en büyük milliyetçiliği gösteren ve lisanları en ziyade terkip usulüne uyğun gelen Almanlar dahi bundan fazlasını yapmış değillerdir: Medeni lisanlarda vülgarizasyon «halklaştırma» tabirleri vardır; fakat ilmî ıstılahlar sistemi de ayrıca mevcuttur, ve bu sistem grekçe ve lâtince unsurlardan yapılmış olmak suretiyle beynelmileldir. Alman, Macar gibi milliyetçi milletlerin ansiklopedilerini Fransız, İngiliz ansiklopedileriyle mükayese ettiğimiz zaman, on binlerle tabirin müşterek olarak ayni lâtince ve grekçe unsurlardan yapılmış olduğu görülür. Fark ancak fonetikte ve şekildedir. Bütün medenî milletlerin kültür lisanını birden zenginleştiren beynelmilel hazne de işte budur. Bu kültür haznesi bize de açıktır.

Bizi beynelmilel ıstılahlar sisteminin kabulünden uzaklaştırmak isteyenler, gûya ilmî delil olarak, Avrupa lisanlarının bir menşeli olmak iytibariyle tabiî olarak bu müşterek ıstılahlar sistemine vardıklarını ileri sürüyorlar. Bir kere İslavların ve Cermenlerin Lâtinlerden uzaklığı malûmdur; fakat lâtinceden çıkmış olan *romen* lisanlarında dahi ıstılahlar sistemi *"formation savante"* ulema vaz'ı ile meydana gelmiştir; kendi aralarında da lisandan lisana daimî ve mütemadi istikrazlar vakı' olmaktadır. Ural-altay menşeli olan Macar ve Finlerin, ve nihayet Japonların da ayni ıstılahlar sistemini aldıklarını ihtimal o zatler tahkik edememişlerdir. Beynelmilel ıstılahlar sistemi müşterek kültürün işaretler sistemidir. Hergünkü ihtiraları aynı sistemle tesmiye edilmektedir. Her eczacı, her fabrikatör, her âlim ve her filozof gibi, yaptığı pomatanın, sinek öldüren ilâcın, oyuncağın veya koyduğu nazariyenin ve mevzuatının isimlerini ayni sistemle yaratıyor ve piyasaya atıyor. Bu her taraftan akıp gelen isim ve ıstılah tufanına karşı lisanı korumağa, günü gününe taslaklar uydurmağa imkân yoktur.

Beynelmilel ıstılahlarda cari olan terkip usulü lisanımızın bünyesine tamamiyle muvafıktır. Meselâ vaktiyle arapça unsurlardan «zatül -ilkahi- hafiye» suretinde taslağı alinan «kriptogam» tabiri lisanımızın terkip usulüne tamamiyle uyğundur: Kripto=gizli; gam=çiftleşen unsurları yanyana gelmekle husule gelmiştir; tıpkı bizim «boşboğaz, açıkgöz» mürekkep isimlerimiz gibi.

Medeniyet âleminde teessüs eden ilmî ıstılahlar sistemine muadil, taslak usulüyle, yeni bir sistem yaratmanın muhal derecesinde güç olduğu tecrübe ile de sabit olmuştur. Zamanımızın ilim âlemi az miktarda Grek ve Latin unsurlariyle, biribirlerine asla karıştırılmaksızın, istenildiği kadar ıstılah yapmak yolunu dahiyane bir muvaffakiyetle kullanmaktadır. Küçük bir misal bize bu hususta sağlam bir fikir verebilir: Hesapta, daha ilk mektebin üçüncü senesinde, çocuklarımız meselâ *kilometre* ve *milimetreyi* öğreniyor. Bunları terkip eden unsurların birincileri «kilo» ve «mili» dir ki birincisi grekçe, ikincisi latince «bin» demektir. İki ölü lisandan alınan bu iki kelime, onları kullanan lisanın kendi sözleriyle hiç karışmaz, bir şeyin bin mislini ve binde bir kadarını gösterecek yeni kelimeler yaratmağa hizmet edebiliyor. Biz bunların türkçe unsurlarından karşılıklarını yapmak istesek «kilo» ve «mili» için ayrı ayrı işaret bulmalıyız. Olsa olsa «bin» ve bunun eskisi olan «min» sözlerini «metre» ye mukabil kullanacağımız «ölçü», «ölçek» gibi bir sözle terkipten başka çaremiz olmaz: *"binölçü, minölçü"* gibi sözler hasıl olur. Bununla lisana «min» i iade etmekle tekâmüle karşı hareket etmiş oluruz, bir. «Min» in bir şeyin binde biri mânasina alınması tamamiyle cebrî, lisanın dehasına uymaz bir hâdisedir, iki. Ölçü ve ölçek kelimelerinden birinin metreye tahsisi mümkün değildir, üç. Ölçüler o kadar çoktur ki hepsine lisanda eskiden beri mevcut isim bulmak, bugünkü mikyaslar sisteminin eskiden beri malûm olmasına bağlıdır. Eski ölçüleri yenilere vermek için de başlarına bir «yeni» sıfatını ilaveye mecburuz: *"Binyeniarşın*=kilometre'' *"minyenidirhem*=miligram'' v.s. Eskiden hiç malûm olmıyan ölçülere ise ne diyeceğiz (kilovat gibi)? Böyle bir sistemde iki buçuk *"kilometre"* yerine iki bucuk *"binyeniarşın"* gibi lisana sindirilmez, kullanılmaz tabirler meydana çıkar.

Bütün medeniyet âleminde kullanılan metre, gram, litre ölçüleriyle, grekçe deka, hekto, kilo ve lâtince desi, santi, mili sözleriyle bütün mikyasların sistemi kurulabiliyor. Sekiz dokuz yaşındaki çocuklar, bizde ve medenî dünyanın her tarafında, bu sistemi kolayca öğrenip kullanıyor, lisanda da hiç bir karışıklık hasıl olmıyor. Lisan zenginleşerek değişiyor; fakat bozulmıyor. Taslaklarla ise eski fakirliğinde kalıyor ve iyzah ettiğimiz gibi üç dört suretle bozuluyor.

Bütün medeniyet âleminin istılahlar sistemi ve kültür lisanı ancak yüz, iki yüz grek ve lâtin unsurunun muhtelif terkiplerinden meydana çıkmıştır. On binlerle şeyin ve mefhumun vuzuh ile tesmiye ve ifadesi bu sistem sayesinde têmin olunabiliyor. Tahsil nispetinde öğrenilmesi ve benimsenmesi, adeta eforsuz vukua geliyor. Bunu bırakıp taslak usulüne gitmek traktörü terkedip kara sabanla çift sürmeğe, fabrikalara istihfaf ile bakıp el tezgâhına iltifat etmeğe benzer. Bütün medenî âlemin gittiği yoldan biz de gitmeğe mecburuz. Bizim yapacağımız şey hangi şeklin en ziyade fonetiğimize ve morfolojimize muvafık olduğunu tayin etmekten ibarettir. Halklaştırma işinde de bulacağımız karşılıkların hakiykaten umumî lisandan kalıpları alınmış, mânaları kolayca anlaşılır sözler olmasına dikkat etmeliyiz. Bu basit esasa riayet olunacak olursa kültür lisanımız têmin olunmuş demektir. Randmanlı bir çalışma organizasyonu ancak bu esasları kabul ile mümkündür.

***

Bugünkü sınaî ve fennî medeniyeti yaratan milletler daha on yedinci ve on sekizinci asırda, devirlerinin bütün kültürünü ve bütün bilgi ve tekniğini icmal eden büyük lûgatlerini «ansiklopedilerini» yaratmışlardır. Bizim için onlardan bu kadar geri kalmış olmak yetişir..

Lisan işlerine karışanlardan alfabe inkılabımızın hakikî sebebini unutmamak ve bir an göz önünden kaçırmamak lütfünde bulunmalarını rica ederim: Biz asrın medeniyetini hakkiyle benimsemek için alfabemizi değiştirdik. Beynelmilel ilmî ıstılahlar sistemini kabul etmek zaruretini ispat eden mülahazalarımı az yukarıda arzettim. Bir ansiklopedi yazmağa lisanın müsaadesizliğini mâni göstermek istiyenlerin, kanaatlerinde samimî olduklarına inanmakla beraber, aldandıklarını söylemek isterim. Eğer Esat Efendi, Asım Efendi, Vefik Paşa, Sami Bey... lehçelerini, kamuslarını; Naimalar, Evliyalar tarihlerini, seyahat namelerini - ileride dil değişerek yazdıklarımızı anlamıyacaklar diye - yazmamış olsalardı bugün lûgatimiz Afrika zencilerinin lûgatinden fazla mazbut olmaz, tarihimiz ve içtimaiyatımız karanlık içinde kalırdı. Fakat biz bugün lehçelerden, kamuslardan istifade ettiğimiz gibi Naimaları, Evliyaları da - onlar gibi yazmamakla beraber - pek güzel anlıyoruz. Volterler, Diderolar aynı mülahazada olsaydı Fransızlar da bugün ansiklopedilerinden mahrum olacaktı. Zamanımızda bütün ilimler, fenler, sanatlar on sekizinci asrı fersah fersah aşmış, her şey yenileşmiştir; ilk ansiklopedistlerin lûgatine müracaat eden yoktur; fakat bu eser tarihî hizmetini görmüş, bir iki neslin istifadesini têmin etmiştir; onlardan sonra gelenler de kendi devirlerinin ansiklopedesini, kültürün umumî tekâmülüne mutabık olarak yazmışlardır.

Lisan daimî akış ve oluş halindedir, fakat her haletinin edebî ve ilmî mahsulleri olur. İçtimaî ve siyasî hayat da aynı akış ve oluş halindedir, fakat teşkilatı - esasiye ve kanunu - medeni ile onları tanzim etmekten geri kalamazdık. İçtimaî hayat kanunsuz, nizamsız mümkün olmadığı gibi edebî ve ilmî hayat da kamussuz ve ansiklopedisiz - medeni milletler için - mümkün değildir.

Ulu Gazinin:

«Türk dili dillerin en zenginlerindedir, yeter ki bu dil şuurla işlensin...»

İşareti bugün için ve yarın için de hakiykattir. Beynelmilel ıstılahlara, umumî sisteme riayet etmek şartiyle, millî morfoloji ve fonetiğimize en muvafık şekil tespit edildikten sonra, bir ansiklopedi vücuda getirmeğe hiç bir mâni ve hiç bir güçlük kalmaz. İlmî lisanın yaratılması, salâhiyettar bir heyet için muhal, hattâ öyle pek güç bir iş değildir. Metot altında, altı aylık kesif bir çalışma buna kâfidir. Edebî lisanımızla ise bugün lise talebelerimiz bile en ince hislerini anlatabiliyorlar. Umumî lisanımızın edebileşmesinden doğan yazı lisanımız, ihtimal istikbale nisbetle, halkın anlayı-

Ahmet Cevat

(Devamı 77 nci sahifede)

RADYO SİZE NELER SÖYLEYOR

Radyo, san'atkârlarının uzvi sakatlıkları yüzünden, sahnede teşhir edilemeyen istiydatları yaşatan bir neşir vasıtasıdır.

BİR çokları için ancak hoş bir ses olan radyo son zamanlarda çok rağbet görmektedir. Hemen almayan, almağa heves etmeyen yok gibidir. Uzak memleketleri, havadisleri, müzikleriyle insanın ayağına kadar getiren bu iycadın, hele tenhaca yerlerde oturanlarla hastalara ve ihtiyarlara ettiği arkadaşlık inkâr edilemez.

Radyoyu yalnız bu cepheden tanıyıp muhakeme edenlere bir de iç yüzünü araştırmalarını tavsiye ederiz. Yakın zamana kadar benim de yabancı bulunduğum bu kısım cidden meraklıdır.

Radyo âleminde çok şöhret kazanmış biri müşahedelerini şöyle anlatıyor:

«Bir kaç akşam sıra ile hikâye söylemek üzere mukavele yaptığım bir stüdyoya ilk akşam muayyen vakitten biraz evel gitmiştim. Beklemek üzere bana gösterdikleri odaya girerek söyleyeceklerimi tasarlarken kapı açılıp koltuk değneklerine dayanmış berbat bir vucuda ve gayet güzel bir siymaya malik bir delikanlı girdi ve iytizar ederek köşede masanın üstünde biraz evel brakmış olduğunu söylediği şapkasını alarak kapıya doğru ilerledi ve gülerek burada işi bittiği cihetle radyosunu ayar edip beni dinlemek için eve koşmakta acele ettiğini anlattı. Bu kadar feci' bir surette sakat bir adamın böyle kalabalık bir yerde ne yapacağına aklım ermedi. Gayrıihtiyarı burada vazifesi olup olmadığını sordum. Ve biraz evel beni âdeta gaşy eden sesin sahibiyle karşılaştığımı, kendisinin buradan başka bir iki yerde daha vazifesi olduğunu öğrendim. İnanılacık şey değildi. Korkarım, hayretimi pek gizleyemedim. Her halde takdirimden memnun göründü ve koltuk değneklerini yerlere vura vura uzaklaştı.

Sıramı bitirince ben de şapka ve bastonumu almak için tekrar intizar odasına girdim. Bir koltukta çiçek bozuğu ve a'ma bir genç kız oturuyordu. İsmini söyledikleri zaman kaç defa kemanını heyecanla dinlediğimi hatırladım. Bu büyük san'atkâr, takdirkârlarından her gün deste deste mektup alır ve gülermiş.

Oradaki me'murlardan biri bana bu gördüğüm iki betbahtın birer istisna teşkil etmediklerini, böyle nicelerinin sakatlıkları yüzünden bir sahnede teşhir edemedikleri istiydatlarını böylece mîkrofon arkasından sûzerek hem âleme ince bir zevk, hem de kendileri için ekmek parası te'min ettiklerini anlattı.

Yalnız bir sesten ibaret telakkî ettiğimiz radyonun bu cephesini hiç düşünmemiştim.»

Yazan : **NAHİT SIRRI**

(Geçen nushadan devam)

ANNESİ olmadığı ve derdini doğrudan doğruya babasına dökmek istemediği için, Makbule teyzesinin evine gitmişti. Ölü kadar sarı benzinden teyzesi ürktü.

— Ne oldun, Makbule?

Kadının dizlerine düştü ve hıçkırıklarla ağlayarak anlattı. Öteki büyük bir endişe ve keder göstermedi.

— Canım, bu öyle korkacak bir şey değil. Gelecek haftaya nikâhınız, öbür haftaya düğününüz var. Ondan sonra da Sadık bir yere gidemez.

— Gitmeyeceği ne ma'lûm, teyze? Ya giderse?

— Gidemez kızım. Yeni evli bir erkek genç karısını hiç kolay kolay bırakırmı? Onu göndermemek senin elindedir.

Makbule başını salladı. Demin çardağın arkasında dinlediği, ölüm soğuğu içinde titreye, ve düşüp bayılmaktan, haykıra haykıra ağlayarak bayılmaktan korka korka dinlediği sözler şimdi kulaklarında oğuldayordu; kulaklarına sanki azgın bir denizin şaha kalkmış dalgalarından oğultular aks ediyordu.

— Anlayamazsın teyze. Sadık ın sevgilisi bir kadın olsaydı, kendimi ona karşı müdafaa edebilirdim. Aşkımı, saadetimi kaptırmazdım. Fakat bu bir kadın değil ki, teyze! Silahlarımız bir değil ki! Bilsen nasıl anlatıyorlardı! Onun cazibesini ve kuvvetini nasıl anlatıyorlardı! Açık denizleri, o açık denizlerden geçerek varılan bütün şehirleri, türlü diller konuşan türlü milletlerin yaşadıkları şehirleri bilsen nasıl anlatıyorlardı! Bütün bu şeylerin cazibesini tek bir kadının cazibesi, sevgisi ve kuvveti nasıl yenebilir, teyze!

Helecanlı ve ıztıraplı sözlerine muhatap olan kadın cevap vermeyerek ayağa kalktı, ve dıvarda asılı duran bir aynayı iki eliyle indirerek onun karşısında tuttu. Makbule aynada yüzüne baktı. Evet, güzeldi. Sararmış yüzünde uzun ve çekik mavi gözleri birer mücevher gibi parlayordu. Kaşlarında, burnunda, mağrur kıvrımlarla biten kızıl renkli ağzında, yüzünün tekmil hatlarında hiç bir kusur bulmak kabil değildi. Bir an gözlerine ümitler doldu, rengindeki sarılık azaldı. Hâlâ teyzesinin iki eliyle tuttuğu aynaya bakıyordu. Fakat sonra, gözleri hep kendi aksine bakarken, hüzünle başını salladı. Ve aynayı yaşlı kadının ellerinden alarak minderin üstüne bıraktı.

— Her gün görünce en güzel şeylere insanın gözü alışırmış, teyze. Hem esasen şimdi güzelsem bile bu güzelliğim ne kadar zaman sürecek? Belki de çarçabuk bozulacağım. Yarın rengim solar ve yüzümü buruşuk kaplarsa, sevdiği hayata onu göndermemek için hangi kuvvetimle mücadele edeceğim? Artık her gün korkarak, titreyerek yaşayacağım. Acaba bugünmü yarınmı gidecek deye titreyerek yaşayacağım.

— İnsan sevince katlanır, kızım. Seviyorsan gitmesini istememelisin.

— Evet, fakat ya bana karşı yarın kin duyarsa? Benim yüzümden gidemeyeceğini şimdi bile öyle içi yanarak söyleyordu ki! Aşkını günler aylar azalttıkça, yanması çoğalacak. "Bu gençliği güzelliği kalmamış kadın içinmi kendimi feda ettim? Denizlerden, dünyayı kaplayan hudutsuz denizlerden ayrıldım?„ deye yanacak. O böyle yandıkça da ne ben ne o mes'ut oluruz teyze!

Teyzesi başını salladı:

— Doğru düşündüğüne emin değilim, fakat seni buna inandıracak kuvvetim yok. Ben eski zaman kadınıyım. Senin gibi mekteplerde okumadım. İstanbul görmedim. Dümdüz bir kadınım. Bütün bu söylediğin şeyler karşısında bir söz bulamayorum. Bana şimdi açık ve kısa cevap ver: Sadık la evlenmemeğemi karar verdin?

— Evet teyze, kat'iyyen karar verdim. Kaç gündür tereddüd ediyordum. Fakat gemide kendisiyle arkadaşlık eden Muhsin le konuştukları sözleri tesadüfen dinledikten sonra buna kat'i olarak karar verdim.

— Ne deyeyim, kızım! İnşallah pişman olmazsın!

— Ondan ayrılmak, bu daimi korku ile yaşamaktan, onun hüznünü, kederini, belki nefretini görerek yaşamaktan daha eyi olacak. Bir kere daha bana analık edeceksin, teyze. Sadık a varmak istemediğimi babama anlatacaksın. Kendisine hemen söylesin. Dünya bir araya gelse artık ona varamam. Hemen çagırtsın ve söylesin.

— Sadık razı olurmu?

— Beni göremeyince razı olur. Ben eve gitmem, burada kalırım, siz de burada olduğumu kendisinden gizlersiniz. Hem göreceksin inadı ne kadar az sürecektir! Muhsin yarın İstanbul a dönüyormuş. Mutlaka beraber giderler. Göreceksin, ne kadar kederlenirse kederlensin, hayır demeyecek, ısrar etmeyecek, beklemeyecek, kalmayacak. Ona, o düşmana, denizine gidecek. Ve bir kere gittikten sonra da her şeyi kim bilir ne çabuk unutacak! Ah, kadınlar gönül vermesinler, hele bahriyelilere gönül vermesinler. Çünkü onların sevgilileriyle, denizle mücadele etmek ve onu yenmek her şeyden, her şeyden çetin!

Ve mindere kapanıp ağlamağa başlarken yalvardı:

— Hemen git, teyze! Babama hemen git!

* * *

MAKBULE nin babası Hayrullah efendi kızının arzusunu pek uzun sürmeyen bir mücadeleden sonra kabul etmişti. Sadık ın askerliğini yaptığı gemi kışı Haliçte geçirdikçe onun İstanbul da o kadar tek durmadığına dair haylı şey işitmişti ve bunların hepsinin iftira değil, mübalağa olduğundan da pek emin değildi. Sadık kasabada bütün gün Makbule yi aradıktan sonra tekrar evine gelip: (— Makbule hâlâ gelmedimi, efendi baba? Makbule yi mutlaka görmeliyim!) dediği zaman, ona açıkça söylemiş, kızının kendisiyle evlenmek istemediğini, kendisini serbest braktığını, tesadüfen dinlediği o müsahabeden, beraber mes'ut olamayacakları hakkında kat'i bir kanaat hasıl etmiş olduğunu anlattı. Makbule kararından kabil değil dönmeyeceği için kendisini görmeğe çalışmasının beyhude olduğunu da ilave ediyordu.

Alacağımız küçük gemi sayesinde sen denizden, ben de senden ayrılmamış oluruz.

Sadık, rengi sapsarı, hiç bir şey söylemeden, bir taş gibi hareketsiz, bu sözleri dinledi. Makbule yi bu kadar sevdiğini bu saate kadar hiç bilmeyordu. Yüreğine sanki bir ateş düşmüştü. Sanki damarlarından kanlar çekiliyor, sanki damarlarının kanı boşalıyordu. Başını eğerek ayağa kalktı. Hayrullah efendinin elini öperken, gözlerinden birden bire dökülen yaşlar adamın buruşmağa başlayan esmer ve nasırlı elini ıslattı.

Çok kederlenmiş, ağlamıştı, fakat Makbule nin pek güzel tahmin edip söylemiş olduğu gibi, ısrar ve inad etmeyor, kalmayor ve beklemeyordu. Ertesi günün İstanbul treninde, şimdilik Tunus a, Cezayir e ve Fas a, bilahare de Çin e ve Japonya ya gidecek olan gemide tayfalık etmek üzere Sabanca dan ayrılan gemici Muhsin yalnız olarak yola çıkmayordu. Ve trenin hareketinde Muhsin in annesiyle beraber, Sadık ın annesi de ağlayarak bir vagon penceresine mendil salladı.

Makbule istasyona gelmemiş, dünden beri Sadık ı da görmemişti. Hep teyzesinin evinde, perdeleri inik odada, ağlamaktan yanmış ve kurumuş gözlerle trenin uzaklaşan sesini dinledi. Gûya ki tren uzaktan geçip gitmiş değildi. Sanki yanından, sanki beyninden geçiyordu. Sesini, gürültüsünü uzun uzun duydu dinledi. Makbule nin duyduğu sesler, engin denizlerde rüzgârlarla bir olup gemilere ve gemicilere karşı cenk açan büyük dalgaların kopardıkları muazzam velveleye benzeyordu!..

* * *

SONRA sükût, müthiş ve hudutsuz bir sükût Makbule yi sardı. Saatlerce bu skût sürdü. Uzakta, meyva bahçelerinin kokulariyle gûya sarhoş ve sıcaktan baygın mırıldanan böcek seslerinden başka hiç bir ses yoktu. Bu sükût ancak hayatın son gününe kadarmı devam edecekti?

Karar, Makbule nin beyninde bir şimşek gibi parlamıştı. Odasından çıkıp haber verdi:— Ben bu akşam treniyle İstanbul a gidiyorum.

Bu kararına teyzesi de babası da pek şaşmadılar.

Ancak dediler ki: Gitmesine mani' olacak yerde gitmesini sen istedin. Şimdi dönmesi için arkasından koşup yalvaracaksın. Bu suretle küçük düşmeyecekmisin?

Cevap vermedi. Onu döndürmek için gitmeyordu. Onunla belki veda'laşacaktı. Düşündüğü başka bir şey daha vardı. Fakat henüz bunu kendi kendine bile söylemeyordu. Bu düşünce henüz dimağında tam ve kat'i şeklini almamıştı. Fakat Makbule emindi ki, bineceği tren Sabanca ile İstanbul arasındaki mesafeyi kat' edinceye kadar bu düşünce de sabit ve kat'i bir şekil alacak.

Elinde küçük bir çanta, Makbule akşam trenine yetişti.

* * *

SADIK I Tunus a, Fas la' Cezayir e götürecek olan vapuru limanda kolayca öğrendi. Bu, siyah boyalı, büyük ve oldukça yeni bir vapurdu. Rıhtıma yanaşmamıştı, Salıpazarı nın açıklarında duruyordu. Bir kayık Makbule yi oraya kadar götürdü. Kayık yaklaştıkça gemi büyüyor, muazzam bir şey oluyordu. Güvertede, rasgeldiği tayfalardan Sadık ı sordu. İçlerinden biri bildi:

— Sabancalı Sadık efendi, değilmi?... Çok uzun boylu bir genç... Gemiye dün geldi. Galiba telsizde çalışacakmış.

Ve aramağa giderken, Sadık birden güvertede göründü. Makbule ona koşamadı ve seslenemedi. Fakat o kızı hemen gördü ve ona koştu. Yüzünde hayret ve sevinç fırtınası kopmuştu. Lakin aynı zamanda durgun ve kederli gözler.

— Beni, bir vedaı bile esirgeyerek, göndermediğin için teşekkür ederim, Makbule.

Makbule cevap vermedi ve delikanlının yüzüne uzun uzun baktı. Bu yüzü sanki senelerden beri görmemişti. Öyle büyük bir hasret ve iştiyak duyuyordu. Sadık devam etti:

— Söyle, ne istersen öyle yapacağım. İstersen şimdi dönelim. Henüz kontratomu imzalamamıştım. Yerime bir başkasını alırlar. Eğer benimle sadece veda' için geldinse, bir az yanımda kal. Sana uzun uzun, doya doya, yana yana bakayım. Şuna inan ki, artık ömrüm oldukça hiç bir kadına böyle bakmayacağım.

— Bununla, benden başka kimseyi sevmeyeceğini söylemekle, ne demek isteyorsun, Sadık?

— Hiç bir şey demek istemeyorum, sade içimi döküyorum. Hele sakın zann etme ki maksadım seni bekletmektir; günün birinde, denizlerden bıkıp Sabanca ya dönersem seni orada beni bekleyor bulmak arzusudur. Hayır, böyle bir şey istemeğe hiç bir hakkım yok. Hayatına dilediğin gibi nizam ver. Beni unut. Fakat ben seni unutamayacağım.

Güvertedeki gemiciler, bu iki gencin arasında çok mühim bir ömür da'vasının müzakeresi olduğunu hiss ederek kendilerini yalnız brakmışlardı. Vapurun öte tarafında, büyük bir gürültü ile vinçler işleyor, Afrika ya gidecek mallar anbarlara doluyordu. Fakat onlar hiç bir gürültü duymadan, yalnız birbirlerinin seslerini işiterek, yalnız birbirlerini görerek konuşuyorlardı. Makbule çok ağır ve bir az kısık bir sesle söyledi:

— Deminki lafını tekrar et, Sadık. Ben istersem benimle beraber şimdi Sabanca ya dönecekmisin?

Siyah gözlerden bir hüzün bulutu geçti. Sanki karşısındaki deniz de, hayalindeki tekmil denizler de bu gözlerden siliniyordu. Lakin baş yana çevrilmedi, gözler başka bir tarafa bakmadı ve ses titremedi:— Evet, Makbule, şimdi dönmeğe hazırım.

— Öyle ise dinle. Ben sana başka bir şey teklif edeceğim. Fakat bunu sen redd etmeyeceksin. Korkma, seni sevgili denizinden ayırmayacağım. Ancak bu vapurdan çıkacaksın, evvelki gün Sabanca da çardağın altında söylediğin gibi sarı, siyah ve bakır renkli insanlar görmeyeceksin. Hayır, sade memleketimizin denizlerinde dolaşacağız. Akdeniz de, Karadeniz de, hattâ belki de şimdilik sadece Marmara da. Korkarım ki şimdilik bundan fazlasına gücümüz yetmeyecek. Fakat daima beraber, anlayormusun, daima beraber. Çünkü ben de seninle beraber geleceğim.

— Anlayamadım ki, Makbule. Nereye geleceksin? Nereye gideceğiz?

Oturulacak bir yer bulmuşlardı. Yan yana, diz dize iliştilir ve elleri Sadık ın yine ellerinde mahpus, Makbule hümmalı bir sesle anlattı:

— Senin babandan benim de annemden bize, kendimize kalmış epey malımız yokmu? Bunları satınca niçin bir güzel yelkenli alamayalım? İş bilen bir adam böyle bir yelkenli ile pek a'lâ hem hayatını kazanır, hem de istikbale hazırlanır. Alacağımız küçücük gemi sayesinde sen denizden, ben de senden ayrılmamış oluruz.

— Fakat, Makbule, küçücük bir gemide senelerce yaşamağı, bin bir mahrumiyete katlanarak yaşamağı düşün?

(Devamı 79 uncu sahifede)

Ediplerimize dair hatıralar

Ahmet Mithat

Abdülhak Şinasi

ŞİMDİ gözlerimi kapasam hâlâ daha, çocukluğumda görmüş olduğum gibi, mavi, rakit ve geniş bir su tabakası üstünde, alçak bacalı bir çatananın arkasında sürüklediği sıra sıra, bir küçük donanma kadar muntazam mavnalar ve kayıkların boğazın aşağısına inerken dolu ve yukarısına dönerken boş su fıçılariyle geçtiklerini görüyorum. Bunlar, bundan otuz sene evel, Ahmet Mithat Efendinin sattırdığı galiba şu tılsımlı «Sırmakeş» ismini taşıyan Beykoz sulariydi.

Ben daha okuyabildiklerim hakkında hiç bir hüküm edinemeyecek bir yaşta iken Ahmet Mithat Efendiye dair bizim evde söylenen fikirler ve kanaatler ikiye ayrılırdı: Büyük annem onun kitaplarını pek sever, ve onu pek çok takdir ederdi. Lakin büyük babamla annem onun tercüme veya te'lif ancak bir kaç eserini beğenirler ve onu pek takdir etmezlerdi. İşte böylece Ahmet Mithat Efendi kavgasını ben bir çeyrek asırdanberi ve içinden bilirim. Bu münakaşanın elbette daha evvelleri de olacaktı ve daha sonrası da olacaktır.

Boğaz İçine nefy edilmiş gibi kendini münzevi bir hayata mahkûm eden zavallı büyük babam, Ahmet Mithat Efendiyi tanıyor, o zamanlar sık sık işleyen zikzak vapurlarda bâzan ona rasgeliyordu. Biz bu tesadüfleri akşam sofrada hep beraber yemek yerken duyardık. Fakat o devirde bütün muharrirler biraz mimli idi. Zaman Sultan Hamit korkusuyla o kadar dolu idi ki hep zülfü-yare dokunmamak kaygusiyle geçer, «mim»liler yalnız biribirlerinden değil hattâ kendi gölgelerinden bile çekinirlerdi. Bunun içindir ki bu tesadüflerinde kim bilir nasıl aşina selamlar teatıysiyle iktifa ederler, ve pek az görüşürlerdi. O bâzı kitaplarını resmi elkap ile bir isimden ibaret bir dedikasla gönderir, fakat biribirlerine hiç gidip gelmezlerdi.

Onu, küçükken, görmüş olduğumu da hatırlayorum: Bir gün, ona köprüye yakın bir yerde rasgelmiştik. Ve bana elini öptürdüler. Gayrımuntazam bir kılık, siyah bir redingot, arkaya atılmış bir fes, sapsarı bir beniz, son derece canlı siyah gözler, uzun, sivrice ve karışık bir sakal ve bu sakalda, bıyıklarda, ve kaşlarda çarpık çurpuk siyah kılların bir hareket teşkil ettikleri irice bir yüz, o kadar çocukça ve bedevi bir yüz gördüm ki hâlâ bu siyah ve keskin gözlerin çölde yetişmiş gibi parıltısına rağmen bu yüzdeki iptidailiğe ve çocukluğa şaşıyorum. Ahmet Mithat Efendi kendi zamanında bile bir eski zaman tipiydi. Aceleci ve çâlâk haliyle bir uzak yerden koşarak gelmiş bir haberci gibi hususi bir hali vardı. Vakıa ben o zamanki ketum ruhumda bu muarefenin şerefini duymuştum. Fakat o sanki benden daha ziyade memnun olmuş gibiydi. Kulaklarına kadar gülerek ve (okumak bildiğim için miydi?) bana nasıl aferin deyeceğini şaşırarak bende mahcup ve hassas bir adam ve daha tanzim edilmemiş büyük cüsseli bir kuvvet hatırası braktı. Ve kocaman vucudundan umulmayacak bir hiffetle bir omuzunu indirip kaldırarak ve sanki yalpa vurarak, yanımızdan bir ayrıldı, gittiydi!

Ahmet Mithat Efendi bumu idi? Çocuk gözlerim, tecrübesizliklerine rağmen (zira tecrübesiz çocuklar gözleriyle gördüklerine inanırlar. Gözlerimize bile iytimad etmemek ve gördüklerimizden bile şüphe etmek bize sonraki acı tecrübelerimizin yadigârıdır,) bana büyük bir adamın böyle olmaması lazım geleceğini duyurmuştu. Güya nasıl olduğunu biliyormuş gibi büyük bir adam böyle değildir! diyordum. Ondan daha evvel görmüş olduğum Recai Zade Üstat Ekrem bana tasvib ettiğim büyük adam tipinde, çelebi bir te'sir yapmıştı.

Sonraları Ahmet Mithat Efendinin bâzı yazıla-

rını ve ona dair yazılan şeylerin bâzılarını okudum. Leh ve aleyhinde söylenen bir çok sözler duydum. Fikirlerim havalandı. Şimdi hatıralarıma hariçten gelme bir takım ma'lûmat ve düşündüklerime başkalarından duyulmuş bir takım şeyler karışıyor. Kendi zamanlarımla başka toprakların bu mahsullerini hep beraber bağlayorum:

Gerçi Recai Zade Üstat Ekrem ve Sami Paşa Zade Sezai gibi edebiyatperestler hiç bir zaman ona büyük bir paye vermemiş ve hattâ onu hiç bir vakît ciddiye almamışlardı. Hatırlarım ki, babam istihza kasdiyle ondan hep «Ahmet Mithat Efendi Hazretleri» deye bahs eder ve bâzan cahilane bulduğu bir şey için: «Acaba bunu da Ahmet Mithat Efendi Hazretlerinin eserlerindemi okudunuz?» derdi. Kemal Paşa Zade Sait Beyin de onu istihfaf edenler arasında olduğu ma'lûmdur. Meşhur bir münakaşaları Babı-Âli caddesinde bir mudarebe ile hitam bulmuştu. Belki fikri bir münakaşayı bir döğüşle fasl etmek zevkîni Babı-Âli mahallesine aşılamış olan bu örnektir. Ahmet Mithat Efendi münakaşanın çıkmaz bir sokağa saplandığını görmüş, bu Gordien düğümünü kesmekten başka bir çare olmadığına hükm etmiş. Etrafındakilere: «Ben bu işi başka türlü hall edeceğim» demiş ve Babı Âli-caddesinde Sait Beye rasgeldiği bir gün, ona bastoniyle vurarak ertesi günü de «Lastik Said e Dayak» ünvanlı bir makalesinde bununla öğünmüştü.

Ahmet Mithat Efendi

Lakin muhitine mühim bir te'sir icra etmiş ve muasırlarının ekseriyeti nezdinde büyük bir şöhret kazanmış olduğu muhakkaktır ki bunun da esbabı mucibesini anlamak için fikirlerimizi o zamanlara irca' etmek ve bu «chaotique» devri düşünmek lazım gelir.

Ahmet Mithat fikir ve matbuat hayatına dahil olduğu sıralarda eskilerden bize miras kalan medeniyet sistemi hiçe sayılmağa başlamıştı. Tanzimattan sonra yenileşme hareketinin hızlanmağa, her garplı fikrin doğru telakkî edilmeğe, lâdini bir felsefenin mücerret bir ilim add edilmeğe ve yeni bir fen âleminin bizi mes'ud edecek makinalar getireceği, fabrikaların, hayatı refaha, yeni bir usul ve nizamın bizi medeniyete götüreceği düşünülmeğe başlamıştı. Yân bunları düşünmeğe başlayanlar türemişti. İşte Ahmet Mithat Efendi, içinde bütün bu fikirlerin kaynaştığı geniş bir kazan gibiydi. Bu şeylere karşı bir kısım için de bu hareket bir hamiyetsizlik, bir dinsizlik, bir gâvurluk telakkî ediliyordu. Her iki taraftaki bütün bu fikirler tabii büyük bir kargaşalık içinde kekeleyor ve haykırışıyordu. İhtisas sahalarının daha ayrılmamış oldukları o zamanlarda adi bir «vülgarizatör» kendini bir âlim add etmek ve basit bir «poligraf» bir allame geçinmek zevklerini duyarlardı. Sade bir tercüme bile bir keşif ve fetih mahiyetinde telakkî edilirdi. İlme karşı cahillerin müfrit hürmetini duymuşa benzeyen Ahmet Mithat Efendi ah! kim bilir, bu ilim deryasına kendinden emin olan ne cahilane bir saffet ve lezzetle atılmıştı!

Ahmet Mithat Efendinin tabiatında eski istiyla devri Osmanlılarını hatırlatan kabarık ve taşkın bir ruh ve bir eda vardı. Akıl ve zekâsı bolluk ve bereket isteyor, hayatı hareket seviyordu. Kalemi Sırmakeş suyu kadar mebzul akıyor ve o su sattığı gibi, kaleminden durmadan akan bu yazıları da eyi bir fiatla satabiliyordu. Ahmet Mithat iki yüzlü bir adam değildi. Fakat onun, resimlerini gördüğümüz eski Hint ma'butları gibi, sanki bir çok yüzleri ve bir çok elleri vardı. Onu köşesinde bağdaş kurmuş bu muhtelif ellerinde tuttuğu muhtelif kalemlerle ya-

zarken tasavvur ediyorum. Kendisine daha yazı makinalarının iycad edilmiş olmadığı o zamanlarda, tabı' makinalarından kinaye olarak «Yazı Makinesi» lakabını vermişlerdi.

Fakat o, bir Şark kafasiyle, «Evropa kafalı» olmak isteyen bizlerin bir pişdarımız değilmiydi? Ve zaten böyle olduğu için tekfir edilmiş, ve, ilk zamanlarında, bu kadar aleyhinde bulunulmuş değilmidir?

Ahmet Mithat Efendi bir kanaat edinmişti. (Ve bunda haksız değildi.) Vatanın kurtarılması için maarifin ta'mimi lazımdır. Yüksek edebiyat yapmanın sırası değil, lakin bu millete okumak hevesi aşılamanın zamanıdır. Maarifin her şu'besini teşvîk etmelidir. İşte bundan dolayıdır ki o her vadide yazar çizerdi. Binaenaley okuyup yazmanın gayet az müteammim olduğu o zamanlarda o kendisine bilhassa halkın hocası nazariyle bakıyordu. Ve Ahmet Mithat, hocaları şaşırtacak bir yazıcıdır. Sathi, acul, adi, amiyane, hayide, lakin işte sonra kendini bihakkîn beğenmeyip inkâr edeceklere yol açmış bir muharrirdir. Bir muharririn nasıl olmaması lazımsa öyledir. Her telden çalar, her mevzuu yazar. Lakin dev-asa bir şahsiyettir, ve milletimizde okumak merakını tenmiye edebilmiş bir yazıcıdır!

Sonraları Ahmet Mithat Efendi Çelebi Velet Bahai Efendiye: «Benim için (popüler) bir muharir derler amma bizim zamanımızda hiç bir şey bilinmeyordu. Ve daha mütehassıslık zamanı gelmemişti. Her vadide yazmağa ben mecburdum. O zamanki hal bunu iycab ediyor ve bu millete bilhassa okutmayı öğretmek lazım geliyordu» dermiş.

Bir gün Sirkeci civarında, arabasında müşteri bekleyen bir arabacı bir gazete okuyormuş. Bunu gören Ahmet Mithat Efendinin fahr ve sevincinden gözleri yaşarmış: «Şükür ki bu günleri de gördük! Millet okumağa o kadar alıştı ki işte bir arabacı bile gazete okuyor» deye!

Edebiyat, lisan, felsefe, tarih, roman, masal, din, politika, ilmi-îktisat, tıp, askerlik, muhtelif ilim ve fenler, her yolda gazete makaleleri ve her türlü tercümeler, «Hezarfen» Ahmet Mithat Efendinin yazmadığı vadi kalmamıştır. Ciltsiz kitaplarını üst üste kor: «Boyumca kitap yazdım!» deye öğünürmüş. Fakat eminim ki bunların tam sayısını kendisi de bilmezdi. «Kırk Ambar» müellifinin neşr etmiş olduğu irili ufaklı eserlerinin sayısını bir Allah bilir!

Ahmet Mithat Efendi gazetecilik âleminde de büyük bir varlık göstermiş ve mühim bir te'sir icra etmişti. «Tercümanı-Hakıkat» i nasıl çıkarmış olduklarını Velet Bahai Efendiye anlatmış: «Gazeteyi kendi evlerinde, kadın erkek bütün ailesinin yardımiyle kâmilen hazırlarlar, hattâ kâğıtlarını kardeşi Mehmet Cevdet Efendi Galata dan İstanbul a kadar sırtında taşırmış. Böylece gazetenin her şeyi tertib edildikten sonra ancak basılması bir Ermeninin matbaasına havale edilirmiş. Ahmet Mithat Efendi görülüyor ki bizde matbaayı İbrahim Müteferrika ile birlikte te'sis edenlere benzeyen bir şahsiyetti. Böyle basılmasına kadar uğraştığı «Tercümanı-Hakîkat» in makalesinden ve bir çok fıkralarından başka tefrika edilen romanlarını da yazan kendisiydi.

Ve o mutlu zamanlarda kalemin öyle bir kîymeti, muharrirliğin öyle bir payesi vardı ki gazeteci hürîyetperver demek; muharrir de milliyetperver demek gibi kir şeydi. İstipdat idaresi Ahmet Mithat Efendiye «Üssü-İnkîlap» deye kendi müdafaanamesini yazdırmışken o yine bir hürîyetperver deye tanılırdı. Nasıl ki bu zamanı-cahiliyyette diğer taraftan da bir hakim ve bir filozof te'siri yapıyordu.

Ahmet Mithat Efendinin o zamanın okuyan gençliği üzerinde bir alim te'siri yapmış olduğu muhakkaktır. Mahmut Sadık gibi fikir hayatına o zaman yeni doğan gençler onda üstat ve mütefennin bir muharrir selamlamışlardır. Bu onun fenne dair eserler yazdığı ve âdeta bir «materyalist» te'siri yaptığı zamanlardı. O zamanın dini istipdadı o kadar şiddetliydi ki biraz fen bile böyle zımnan bir dinsizlik, hattâ bir din aleyhtarlığı gibi telakkî ve tefsir ediliyordu. Ve daha garibi, yalnız dindarlar tarafından değil, hattâ din aleyhtarları olanlarca bile!

İşte Ahmet Mithat Efendi bu zamanlarda kazandığı mevkî' ve şöhreri bu defa dine dair aynı sadedillik, sathilik, saffet ve acele ile ve mal bulmuş magribi gibi her öğrendiğini derhal öğretivermek gayesiyle yazınca gençler indinde kayb etmiş ve onların is'ad ettikleri mevkî'den sukut etmişti.

Bütün bu eserlerin te'sirlerini hikâye ile onlar hakkında hem esasi hem tarihi bir hüküm ihtiva eden tetkîkleri biz ancak mesela Ali Kemal gibi onun zamanındaki gençlerin yazılarında ve şahadetlerinde bulabiliriz. Ve bunları bizde şimdi bilhassa, Meclisi-Umuru-Sıhhiyede onu çok tanımış ve onunla uzun müddet beraber çalışmış olan Cenap Şahabettin Bey, yahut Ahmet Rasim ve Necip Asım Beyler gibi o devre yetişmiş olanlar yazabilirler.

Cenap Şahabettin Bey hikâye edermiş ki uzun müddet Meclisi-Umuru-Sıhhiye Reis Vekili bulunan Ahmet Mithat Efendi daireden - yâni köprüye iki dakîkalık bir yer - çıkarken, hatırına bir roman mevzuu gelir, bunu Boğaz İçi vapuruna girinceye

(Devamı 76 ncı sahifede)

Faşist Roma, Kemalist Tiran

Ve Kayb olmuş Makedonya

YAŞAR NABİ

NE zamandan beri yalnız kuru, yavan, renksiz ve doyurmayan eserlerden başka bir şey göremeyen türk edebiyat ve irfan âlemi bu ay çok kuvvetli ve gürbüz bir eser kazandı: pudrasız, rujsuz ve rimelsiz, bununla beraber harikulade güzel, türkçenin en güzel nesrini yazan Falih Rıfkı nın eseri: «Faşist Roma, Kemalist Tiran ve Kayb olmuş Makedonya.» Bu kitap duyulmuş ve düşünülmüş ve kîymetli oldukları için dışarı taşması iycab eden fikir ve tahassüsler mecmuasıdır. Bir san'at eseri olmak için yazılmamıştır, bununla beraber san'atkâr bir ruhtan doğduğu ve san'atın temiz ve asil ifadesine sarındığı için yüksek bir san'at eseridir.

Falih Rıfkı Bey.

Falih Rıfkı nın nesri tumturaklı cümlelerle, üslup hünerleriyle, müptezel teşbih ve istiare bolluğuyla süslü olmadığı için metîndir ve bu metanet, ona, çok işlenmiş fakat kilden heykellerin yanında çok az yontulmuş, fakat granit bir abide kuvvetini vermektedir.

Gezdiği yerlerde yalnız yeni manzaraların letafetine hayran olmakla kalmayarak milletlerin ruhuna, yeni hareketlerin eyi ve kötü taraflarına nufuza çalışan Falih Rıfkı Balkan harbini, umumi harbi ve istiklâl harbini idrâk etmiş ve uzun ıztıraplarla yoğrulmak, uzun tecrübeler neticesi saçlarından evvel kalbi ve dimagı olgunlaşmış bir genç-ihtiyar, bir mütefekkir ediptir.

Daha «Ateş ve Güneş» ile üslubunun metaneti ve duyuşlarının kuvvet ve orijinalitesi ile edebi hayatımızın en ön safında mevkî' işgal etmiş olan Rıfkı edebi sahadan başka sahalarda çalışmakla edebiyattan uzaklaşmış ol-

madı. Faşizmin esaslarını hulâsa, Faşist idaresine ait intıba'larını tesbit, Faşizmle Kemalizmi mukayese eden, ve Arnavutlukla Makedonya intiba'larını anlatan son eseri de okuyanların san'at ihtiyaçlarını tamamen tatmin etmektedir.

Falih Rıfkı nın bu kitabında, satırları dikkatle okunursa, vecize kuvvetinde bir çok cümleler bulmak ve ayırmak mümkündür ki bu da mini mini eserin kesafeti hakkında bir fikir verebilir:

«Boşuna akan su gibi, boşuna akan göz yaşı içinde de ölçülmez bir kuvvet vardır».

«İnşa enerjinin fışkırışıdır. İnşa ve umran durduğu zaman ruhlarda ve kafalarda bir ateşin sönmüş olduğuna inanmak lazım gelir....

«İnsanlar umumiyetle keyflerine uymayan şeyler için ilmi maz'eret ararlar; çünkü şimdi moda olan ilimdir. Eskiden moda olan silahtı: O zaman keyflerini cebr ederlerdi.»

Falih Rıfkı nın fikir ve kanaatleri sarih ve barizdir. O hukûmet sistemi için din saltasından kurtulmuş, zayıflatıcı bir demokrasiden uzak, muayyen mefkûre ve fikirlerin esiri olmayan tecrübeci ve daima inkîlapçı ve milli, daima eyiyi ve bu iytibarla yeniyi arayan yüksek ve inzıbatçı bir kafanın diktatörlüğü.

«Bizim Rusyada ve İtalyada sevdiğimiz şey, bizim işimize yarayacak ihtilalci terbiye ve inkişaf metotlarıdır»

«Biz artık yeni Romalıyı seviyoruz. Bu, her tarafta doğuyor. Ve, her yerde, balık kadar denizde, küş kadar havada, en yabani ormanların içinde, en yırtıcı hayvanlardan daha eyi ve kolay yaşayabilir. O Amerika ile Avrupa arasında, bir gece yarısı, göklerin derinliğinde, tek başına, yürür. Eski ilahlardan hiç biri onun kadar korkunç değildi.»

Maziperestlikten, an'anecilik ve muhafazakârlıktan, ruhu uyuşturucu şeyler olduğu için nefret ediyor ve «Her ham madde yeni bir şekil içindir» diyor.

Kitabın başındaki şu satırlar ne kuvvetlidir:

"1931 mayısındayız. Palatino dan Forum un eski taşlarına bakıyorum.

"İki bin senelik kaldırım üstünden kara gömlekli birkaç faşist ve kırmızı vatikan keşişleri geçiyor.

"Eski zamandan şu kırılmış sütun, ve bu al cübbe kalmıştır. Sütun 2000 küsur senelik, cübbenin altındaki delikanlı 1931 yaşındadır ve ölmüş düsturların cesedidir. Yeni zamanın kalbi, kara gömlekli gencin göğsü altında çarpıyor."

Kitabın Kayb olmuş Makedonya kısmı bilhassa güzeldir. Asırlarca türk ırkının efendiliği altında ihtilalci ruhu sinmiş vahşi ve güzel Makedonya dan hangi Türk içi sızlamadan geçebilir. Falih Rıfkı da bu zapt edilmez iç çekişiyle ihtisaslarını anlattıktrn sonra «Rumeli yi unutalım» deye bitiriyor.

Falih Rıfkı inkîlabı en fazla şuurla anlayan ve anlatabilen mütefekkirimizdir. Ve fikirleri şüphesiz ki, san'atkâr üslubuna sarındığı için çok daha güzel ve nüfuzlu oluyor. Falih Rıfkı nın son eserini güzel türkçeye aç olanlara tavsiye ederken muharririn gazete sütunlarında kalmış bütün yazılarının kitap halinde intişar etmesini temenni ediyoruz.

MARMARA DA BATI!

Kızıl bir meşaleden tutuşup yandı engin,
Aksi vurdu sulara dallardaki çelengin.
Martılar çığrışarak yol aldı ufka kadar,
Bu akşam batan "gün„ de ezeli bir neş'e var.

Güneş son ışığını çekiyor Marmara dan,
Doğuyor bin güzellik değişen manzaradan,
Perde perde yamaca doğru koşuyor sesler,
Sularda can veriyor, geri dönen akisler.

Uzaklarda süzülen birkaç lekesiz yelken
Sularda gölgeleri kırılarak titrerken,
Güneşin yavaş yavaş kararıyor hayatı,
Ah.. Ne kadar hüzünlü bu Marmara da batı..

Mudanya *EMİN HALİL*

GENÇ ŞİİRLER

GURBETTE AKŞAM

Karlı dağ ardında eridi güneş,
Kül oldu ocakta kararan ateş,
Garibim, bu ıssız diyarda bana
Kafeste haykıran kanaryemi eş.

Haykır yavrum; haykır, geçsin hevesin,
Haykır, titredikçe incecik sesin,
Yorgun nefesinle sanma kırılır
Gurbet dıvarımdan sağlam kafesin.

Gün batarken sanki gökler alçalır,
Gölgeler kararır, ufuk daralır,
Geçen her günümden bu gurbet ilde
İçimde tükenmez sızılar kalır.

Yine akşam oldu, garbette akşam...
Etrafı bürüyor bir sis gibi gam...
Hüznünde acı bir lezzet var: gurbet;
Gurbette tükenmez bir derttir de akşam...

FEVZİYE APTULLAH

BU GÜNÜN GENCİ

Dün "Ferda" yı yazana

Bu yol bir dağ yoludur ki her yerinde uçurumlar
— Bir ejderha ağzı gibi — yutacak kan, kemik arar.
Bu dağ öyle korkunç dağ ki vahşi hayvan bile ürker;
Fırtınalar çarpıştıkça savruluyor ölüm yer yer;
Tepesinden çığ uçuyor, buzlar göke fışkırıyor,
Zelzeleler her adımda parçalayor ve kırıyor.
Ya bunlar ne? Dağı aşmak isteyorken aşmayanlar,
Yükseklere çıkamayıp yarı yolda bunalanlar,
Kimisinin gözü fersiz, inildeyor: "Lânet, lânet",
Kimisi can çekişiyor, kimisi de bir iskelet.
Yavaş yavaş ilerleyor bir adam bu korkunç yolda,
Arkasında ağır bir yük, kayaları tuta tuta.
Yükseliyor her adımda bin tehlike atlatarak...
Yerdekiler inleyorlar, "Mahv olacak, mahv olacak."
Bağrıyorlar: "Bacağında yürümeğe kudret varken
Sen de kalma bizim gibi, dön, uzaklaş ölümlerden."
O bunlara aldırmayor... Sarsılmayan adımlarla
Biraz daha ilerleyor, kuvvet, yürek ala ala
Yuvarlanan her taştan, ne duruyor, ne sendeliyor:
Tırmanıyor, yükseliyor, yükseliyor, yükseliyor...

ŞUŞUT FERİDUN

YOLDAN GEÇENLER

Bir rü'yada yürür gibi geçerler,
Evimin önünden her akşam üstü.
Yüzleri bir duman gibi dağınık,
Sönmüş saçlarında son damla ışık!
Bir korkuları var gibi her akşam,
Evimin önünden geçerler onlar.

Ne sesleri ıslık çalan bir rüzgâr,
Ne omuzları dik bir dağ değildir!
Ümit gözlerinde ölü bir bakış,
Sayha bir bükülüş dudaklarında!
Bulamadıkları nedir ki, yaz, kış,
Dolaşırlar şehrin sokaklarında?

Onlar — omuzları ne dik bir dağ,
Ne sesleri ıslık çalan bir rüzgâr!—
Bir rü'ya içinde gibi her akşam,
Kopan ve uzayan şekilleriyle
Sanki nehir gibi akmaktadırlar
Derinden ruhları çağıran sese!

AHMET MUHİP

MUHİT in İlavesi

GOLF OYNARKEN

FEN SAHİFELERİ

Deniz Suyundan Kudret İstihsali

Yazan: HASAN HALET

Üç seneden beri fransız alimlerinden Profesör Georges Claude, denzin sathiyle dibi arasındaki dercei - hararet farkından sanayi'de istiymal edilebilecek kuvvetler istihsal etmek için projeler hazırlayordu. Bu sa'yinde hatır ve hayale gelmez müşkülata galebe ederek nihayet muvaffak oldu. Kuba adasında Mantanzas körfezinde 160 sm. kutrunda ve iki kilometre uzunluğunda bir demir boruyu denize indirdi ve bu suretle elektrik kudreti istihsal etti.

Karada montajı yapılan ve şamandıralarla teçhiz edilen boru sakin havada denize sürülmüş ve indirilmiştir.

Klod un nazariyesi şuydu: Sıcak memleketlerde 1000 - 2000 metre derinlikte deniz suyunun derecei - harareti + 4° - 5° santigrat olduğundan ve suyun sathında ise güneşin şuaatından dolayı vasati olarak + 24° lik bir suhunet mevcut olduğundan böyle bir hararet farkının ameli bir surette kullanılması mümkündür. Fevkalade bir dehaya malik olan fransız profesörü Fransa akademisinde verdiği ufak bir konferansta dehşetli bir surette tenkîd edilmişti. Bir atmosferlik havayı - nesiminin 3% nispetinde tazyika malik bulunan ve 24° C dercei - harareti olan su buhariyle bir buhar turbini çevireceğini söylediği zaman bir çok kimseler buna inanmamışlardı.

Klot bütün bu tenkîtlere ve kendisine gösterilen iytimatsızlıklara rağmen fikrinde sebat etti. Milyonlara balığ olan servetini ve samimi arkadaşlarından gördüğü maddi yardımları bu uğurda sarf etti ve nihayet muvaffak oldu. Klot tecrübesini evvela Belçika da yaptı, sonra Kuba da yapmaya karar verdı. Kuba da denizin dibinin gayrımuntazam olması ve Havana da görülen bütün müşkülât çok mühimdi. Burada denizin derinliği ancak 600 metreydi. İki kilometrelik borunun Mantanzas körfezindeki cereyanlarla oynamaması için eyice yerleştirilmesi lazım geliyordu. Borular beşer yüz metrelik dört kısımdan yapıldı. Deniz fena halde dalgalı olduğu için birinci teşebbüste boru bükülüdü ve battı.

İkinci teşebbüsünde borunun kutrunu iki metreden bir metre 60 santime indirdi; uzunluğu iki kilometre olmak üzere kaldı. Boru hafif ve oluklu çelikten yapıldı ve adam akıllı

kalafat edildi; 150 ve 1850 metrelik iki kısma ayrıldı. Karada dikkatle birbirine eklenen ve hazırlanan kısımlar vagonetler üzerine yerleştirildi. 1930 Haziranı bidayetinde 150 metrelik ufak kısım deniz kenarına uzatıldı ve 18 metrelik bir derinliğe kadar indirildi. Bundan sona 1850 metrelik kısmın denize indirilmesi, istenilen noktada denizin dibine batırılması ve suyun içinde 150 metrelik kısma rapt edilmesi mes'elesi geliyordu. Büyük borunun üstünde her 10 metrede bir sağlam halkalar bulunuyordu. Bunlara büyük şamandıralar bağlanmıştı. Şamandıralar tazyîkli havayla doldurulmuştu. Bu şamandıralar sahilden 250 metrelik bir mesafeye kadar imtidad ediyordu. Borunun mütebakî kısmı suyla doldurulmuştu. Haziranın 25 inci günü Havana rasathanesi havanın eyi olacağını haber verdi. Her türlü kaza ihtimaline karşı borunun denize batan ucu kuvvetli çelik kablolarla sahile rapt edildi, sahildeki ucu da karadan çekilebilmek için kamyonlara bağlandı.

Ameliyat başladı. Boru vagonetler üzerinde denize doğru sürüklendi. Sabahleyin saat 6 da denize indirildi. Sekiz küçük, iki büyük

Profesör Georges Claude

romorkör denizde yüzen boruyu açığa doğru çekecek, sahilden 250 metre mesafede eyi yüzme bilen amele şamandıraların supaplarını açacak ve bu suretle koca boru yavaş yavaş dibe doğru batacaktı. Saat 10, 30 da boru tamamiyle denize indirilmişti, şamandıralarla suyun yüzünde yüzüyordu. Her şey yolunda git-

1850 metrelik kısmın denize indirilmesi. Ortada romörkörün başı hizasında supaplarının açıldığı görülmektedir.

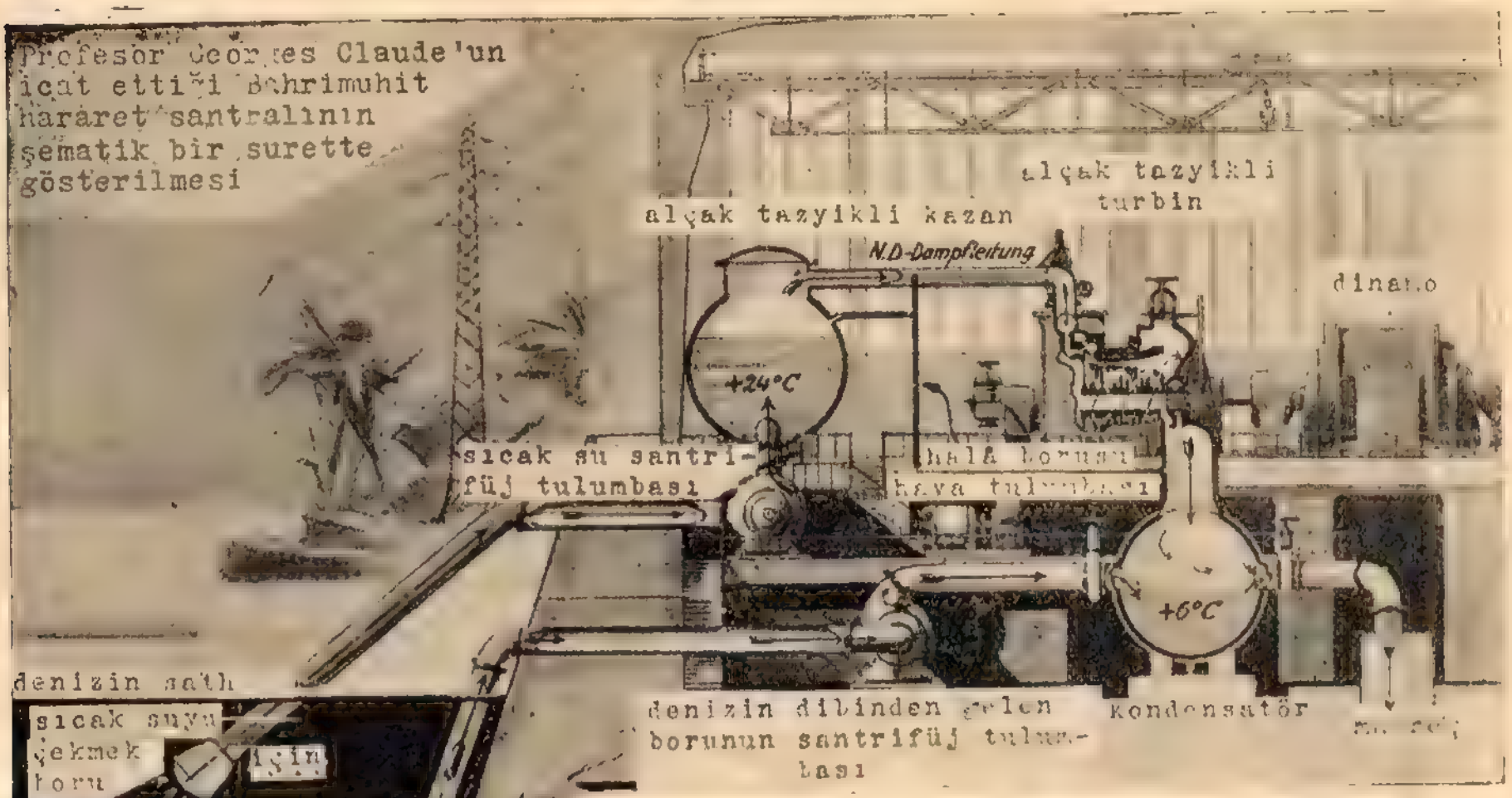

mişti, herkes Klod u tebrik ediyordu. Evvelce ta'yin edilen yerde supaplar açıldı. Boru yavaş yavaş denize iniyordu, fakat bir anda sahile bağlanan çelik tel koptu, ve bütün te'sisat denizin dibine battı.

Klot en son dafaki teşebbüsünde her türlü ihtiyatı elden brakmadı. Bu sefer fevkalade bir dikkatle çalışarak boruyu istediği gibi indirmeye muvaffak oldu.

RESİMDE iki hazine gösterilmektedir. Bunlardan biri hacmının üçte ikisine kadar denizin sathında bulunan + 24° C da sıcak suyla doldurulmuştur. Diğer hazine ise yarısına kadar denizin dibinden gelen + 6° C da suyla doludur. Hazinelerin su satıhlarının üstünde bulunan boş yerler ise borular vasıtasiyle turbine rapt edilmiştir. Bu te'sisatın şu son iyzah edilen kısmı havadan muarra olacak bir surette hava tulumbasiyle boşaltıldığı zaman sıcak su tebahhur etmeye başlar ve saniyede 500 metrelik bir sür'atle soğuk su hazinesine doğru buhar hücum eder. İşte bu buhar, turbini döndürmektedir, Turbin de dinamoyu çevirerek eleklrik istihsal eder. Resimde görüldüğü veçhile bu elektrik kudreti uzak mesafelere havai hatlarla sevk edilir.

Klot turbini alçak tazyîkli buharla işletmektedir. Alman hikmetşinaslarından Berlin li Doktor Brauer de yeni bir keşfi vasıtasiyle suyun bu hararet farkını yüksek tazyîkli bir turbinde kullanabilmektedir. Doktor Broyner deniz sathında bulunan sıcak suyu yüksek tazyîkte ve az derecei - hararette tebahhur eden sıcak suyu yüksek tazyîkte ve az derecei - hararette tebahhur eden hamızi-karbon ve amonyak gibi gazları ısıtmak için kullanmaktadır. Bu gibi gazlar bir kazanın içine konmakta ve bu kazan da deniz sathında bulunan sıcak suyun içine yerleştirilmektedir. Almanların keşfi yüksek tazyîkli turbinler için çok şayanı-ehemmiyettir.

BİR SENE

Elise Jerard dan **Nakl eden: SENİHA SAMİ**

İKİSİ de ailelerinden ayrılarak para kazanmak için New York a yerleşmişlerdi; ikisi de dünyanın en kalabalık şehrinde kendilerini pek yalnız buluyorlardı; fakat Judy ile Ted birbirini gördükleri ândan iytibaren yalnızlık hissi, büyük bir saadet olmuştu.

Ted, yirmi iki yaşında sarışın, iri, sevimli bir genç; bir otomobil şirketinin muhasebe dairesinde en yeni ve en az maaş alan kâtip idi.

Judy yirmi yaşında, kumral saçlı, narin bünyeli bir kız; bir mefruşat şirketinde daktilo idi.

Birer oda kiralamış oldukları binaya her akşam avdetleri ve asansörle her birinin kendi katına çıkmaları tesadüfen, sonraları belki kasten, hep aynı dakîkada oluyordu.

Temmuzun on dokuz günü böyle geçti. Yirminci günü Ted ilk defa konuştu:

— Siz hiç bir şey düşürmezmisiniz?

Genç kız güldü: — Nasıl bir şey?

— Mesela, romanlarda olduğu gibi, siz bir mendil yahut eldiven düşürseniz ben de yerden kaldırırdım. Konuşmamıza vesile olurdu.

Fakat artık konuşmuşlardı.

Ondan sonraki günler nasıl geçti?

Sıcak ve kalabalık şehrin sinesinde bir istirahat vahası olan bahçelerin serin gölgelerinde öğle yemeklerini yediler, müzelerin beyaz serinliğinde dolaştılar; geceleri konser dinlediler, sahillerde karanlık sularda beyaz izler brakan büyük yolcu vapurlarının arkasından hasretle baktılar.

JUDY, akşam elbisesini giyerken ve o efsunkâr günlerini hayalinde canlandırırken birdenbire kapı açıldı. Ted, bir elinde tuttuğu gül koncası demetini Judy nin oda arkadaşı Lidya için, öteki elindeki kîymetli orkide buketini de Judy için getirmişti. Judy nin idarehanesine telefon ederek o akşam giyeceği esvabın rengini kendisinden öğrendiği için orkideleri ona göre intihab etmişti.

Lidya nın o esnada odada bulunmadığına pek memnun oldular.

Parka bakan pencereden küçük odaya mehtap dolarken Ted, Judy nin omuzlarına orkideleri takmasını seyr ediyordu.

Judy güldü: — Bu ne müsriflik! İdarehaneye tam iş saatinde telefon edip esvabımın rengini sormanız da doğrusu pek hoşuma gitti!

— Ah! bu akşam idarehaneleri unutalım! Yüksek serin bir dama çıkıp şehri de unutalım!

Bir taksiye binerek bir otele gittiler. Hemen dama çıkmak istediklerini söyleyince her kes gülümseyerek onlara baktı. Damdaki bahçeden şehrin yüksek binaları, ışıkları ayaklarının altında uzanıyordu. Kendilerini me-

"Buranın en kibar gazinosu olduğu için Mr. Hammond ın burada olacağını tahmin ettim."

deniyetin gürültülerinden uzak ve münezzeh hiss ediyorlardı. Başlarının üzerinde oğuldayan bir tayyare, pek gülünç bir tarzda yaldızlı harflarla bir sigara ilanını dolaştırıyordu.

Danstan sonra taraçaya çıktılar, serin bir çeşmenin kenarında Ted fısıldadı:

— Seni seviyorum. Seni isteyorum. Çabuk evleniriz, değilmi?

Judy fısıldadı: — Ben de sensiz yaşayamam. Ben de seni isteyorum. Ben de seni seviyorum.

Ertesi gün müjdeyi Lidya ya söylediler, ailelerine yazdılar.

Daha ertesi günü birlikte parktan geçerlerken Ted, nişanlısının parmağına tek incili zarif bir platin halka geçirdi.

Judy nin göğsü saadet ve aynı zamanda merak ile kabardı:

— Çok zarif! dedi. Fakat bu ne müsriflik!

Bununla beraber o güzel yaz gününde, etraflarında bütün tabiat hayat neşidesini okurken iktisattan bahs edilemezdi.

Judy buna ancak akşam yemeğinde bir odanın sun'i ışığında cesaret buldu:

— Şimdi, dedi, maddi mes'eleleri bir kere konuşalım da bir daha tekrar etmeye ve üzülmeye luzum kalmasın.

— Tabii. İnsan sabahtan akşama kadar muhasebede bunaldıktan sonra akşam üzeri de hesaptan bahs etmeye elbette teşnedir.

— Ben çalışmaya devam edeceğim.

— Demek çalışmaktan memnunsun?

— Öyle ya. Daktiloluktan a'lâ işmi olur? Her kese yardım eden benim.

Ted suratı astı. — Ya? deye sordu.

— Hem de ne istifadeli şeyler öğreniyorum! Divar kaplamalarına dair bilmediğim yok. Mr. Sloane tarafından amcasına ağaç cilalarına dair mektup yazarım. Sonra boş zamanlarımda Mr. Hammond a oğlu Sthephen için şefaat ederim. Yarım müdürümüz odur. Mektepten yeni çıktı. Yapmadığı yok. İkide bir babası: "Öldürürüm" deye yemin eder. Araya girip barıştıran ben...

— Şu yarım müdürden hepsinden çok nefret ettim.

— Görsen beğenirsin.

— Beğenirsem daha çok nefret ederim. Buz üstünde kayarken birlikte çıkarttığınız ma'hut fotografı gösterdin ya; kürk paltolu, kendini beğenmiş bir şey.. Senin gibi gözel bir kız kilit altında oturmalı, idarehanelerde her kesin derdine yetişmek sana göre bir iş değil...

— Helc kilitle de bak pencereden nasıl kaçarım. Doğrusunu söyleyeyimmi? Ben kürk paltolardan nefret ederim, Yalnız sersem muhasebecileri severim. İşte bilmeyorsan öğren. Fakat biz yine muhasebemize devam edelim. Ben haftada 75 dolar alıyorum.

Ted, müteessir: — Ben de o kadar alıyorum, dedi. Halbuki sen benden iki yaş küçüksün.

— Fakat senin istikbalin açık...

— Benim istikbalim sensin.

TATLI bir istidrattan sonra yine hesaba devam ettiler. İkisi müştereken 750 dolar biriktirmişlerdi.

Ted: — Allah razı olsun, dedi, teyzem her sene doğduğum günde benim namıma bankaya para yatırırdı. Halbuki o zaman benim elime vermeyor deye ne kadar kızardım.

— İşte bu para ile bir apartman döşeriz.

— Hayır, taksitle ödemek üzre veresiye eşya alırız. Asrımızın niymetlerinden istifade edelim. Büyük mağazaların şimdi gösterdikleri teshilat sayesinde sermayemize hiç dokunmadan maaşlarımızdan taksitle istediğinden a'lâ bir apartman döşeriz. Bak, yüzüğü nasıl becerdim.

Judy irkildi:— Ah! demek ki... bunun parası verilmedi?

— Yavrucuğum, ben böyle bir yüzüğü birden bire alabilirmiydim? Peşin 30 dolar yatırdım, on bir ay müddetle 10 ar dolar taksit vereceğim. Hiç duymadan ödemiş olurum. A'lâ değilmi?

— Oh, a'lâ!

ONDAN sonra her gün bütçe tanzimiyle meşgul oldular. Apartman kirası, iaşe, melbusat kısımları ayrıldı.

Judy: — Epeyce dikiş elimden gelir, dedi. Bu cihetten çok iktisad ederiz.

— Oh! Tam annemin gönlü istediği gibi bir gelinsin!

Judy: — Şimdi, dedi, meleğim, pek tumturaklı bir unvanla "terakki" namını verdiğim fasla geçelim: zihni ve sıhhi terakki: fikrimizi tenvir edecek, zihnimizi dinlendirecek meşguliyetler, eğlenceler; ta'tillerde tenezzühler, seyahatlar faslı.

İkisinin de sıhhatı tam olduğu halde bir de hastalığa karşı bir para ayırdılar, bütçelerinin yüzde onunu da tasarrufa hasr etmeye karar verdiler. Kendilerini pek zengin buluyorlardı.

Judy: — Oh, dedi, birbirimizin servetine tama' ederek evleniyoruz.

Sonra apartman aramaya başladılar. Akşam, işleri bittikten sonra ev gezmeye çıkarlardı. Bahçeli, taraçalı evlerin önünden hasretle geçtikleri gibi karyolaları, mutbakları dolaplara gizlenmiş daracık apartmanları da beğenmeyorlardı.

Nihayet eski bir evin üçüncü katında küçük bir apartman tuttular. Yüksek tavanlı, yerli ocaklı olan yatak odası sokağa, salon da arka avluya bakıyordu. Mutbağa ikisi birden sığabiliyorlardı.

Judy iki hafta me'zuniyet alarak çehizini hazırlama-

ya başladı. O güne kadar lüks saydığı eşyaya şimdi ihtiyaç nazariyle bakıyordu. Muhtelif fiatta iki yatak odası takımı arasında tereddüd ederken satıcı kandırdı:

— Küçük hanım, bahalısı hem daha zarif, hem daha dayanıklı. Sonunda daha ucuz çıkar.

Salon için zarif bir kanape aldıktan sonra mavi ve beyaz perdeler, bal rengi abajurlar ve tezyinatında o üç rengi cem' eden gümüşi zeminli seccadelerle yatak odasının mobilyesi tamamlanmıştı.

Mutbak takımı pek bahalı olduğundan salonu döşemekte pek ileri gidilemedi. Maamafi, olduğu kadar, kırmızı ve altın renklerinde döşemeleri, ve duvarlarındaki kitap raflariyle pek sevimli bir oda oldu.

Hakikî bir saadet yuvası kurmuşlardı.

Sokak bir İtalyan mahallesinde idi. Yaldızlı tabelalı aktar ve makarnacı dükkânları pek hoşlarına gidiyordu.

***

KISA bal ayı seyahatinden sonra oraya yerleştiler. Lidya bir saksı kasımpatı hediye etmişti. Yatak ve hamam takımını gelinin ailesi, sofra takımını da güveyin ailesi hediye etmişlerdi.

Üst kattaki apartmanda radyo bir askeri marş çalmaya başlayınca yeni evliler ellerine silah yerine sofra bıçaklarını alarak dans ettiler.

Ted: — Biz de bir tane almalıyız, dedi.

— Ne almalıyız?

— Radyo.

— Ne hacet? Dört taraflımızda radyo var!

— Daha eyi ya. Biz de onlardan aşağı kalmayalım.

Judy pencereden sarktı. Sokakta bir adam çalgı çalıyordu. Bir kız çocuğu eteklerini tutmuş, dans ediyordu.

— Güzel bir yuvamız var, dedi.

Bir kaç gün içinde pek kirli bir yuva oldu. Aspiratör (hava süpurgesi) almayı unutmuşlardı. Onu da taksitle ödemek üzere aldılar.

Ted in doğduğu gün de zevcesi kendisine bir golf takımı hediye etti.

***

EV açmaları şerefine arkadaşlarına ziyafet verdikleri akşam Judy yemek hazırlığiyle meşgul iken Ted, kocaman bir mahun mahfaza ile içeri girdi.

Judy: — Bu ne? deye haykırdı.

Ted: — Radyo! Şimdi modern bir aile olduk! Bir kere dinle de bak! deyerek eliyle radyoya puseler gönderiyordu.

Judy: — Bana danışmadanmı aldın? dedi. Yoksa tecrübe içinmi getirdin?

— Satın aldım, ayda onar dolar taksitle ödeyeceğim.

— Şimdi geri götüreceksin.

— Olmaz. Aldım bir kere. Gücenmedin, değilmi?

— Elbet. Çok gücendim.

— Bak, anlatayım, bu israf değil, tasarruf. Gezmelere, da'vetlere gideceğimize her kes bize gelir .Yol masrafından kurtuluruz. Ben giyeceğimden, yeyeceğimden eksiltirim de bundan vazgeçmem.

Bunun üzerine Judy sessizce odasına girdi. Çehizini hazırlarken gizlice almış olduğu bir kürk mantoyu zevcinin karşısında giyindi.

Ted: — Oh! Ne de güzel yakışmış! deyerek karısını kucakladı. Bu asırda bunlar lüks değil, ihtiyaç.

Judy: — Ben de şaşırdım, dedi. Hangisi lüks, hangisi ihtiyaç?

***

FAKAT Noel bayramında hesap pusulaları yığılınca daha çok şaşırdı.

Bütçeyi tetkik ediyordu:— Evet, dedi, vakıa verdiğimiz ziyafetler ve da'vetler iaşe faslını pek ziyade tecavüz etmiş, fakat diğer cihetten "terakkî" faslına pek de ilişilmemiş. Bak, hemen hiç bir eğlence yerine gitmemişiz gibi bir şey... Fakat bütçede hiç karşılığı olmayan bir çok borçlarımız var: yüzük, kürk palto, radyo, golf takımı, aspiratör... Ne çare... Bunlar ödeninceye kadar bir kaç ay dehşetli bir iktisada katlanmaya mecburuz.

Artık bir şey satın almamaya karar verdiler. Kimsenin da'vetine gitmeyeceklerinden kendileri de kimseyi da'vet etmeye mecbur olmayacaklardı.

Ted: — Dört ay sonra bizim meclisi - idare toplanacak. Elbette maaşımı artırırlar, dedi.

Noel ve yılbaşı ta'tillerini sessizce geçirdiler.

Fakat alacaklı pusulaları-

„Seni isteyorum, Ted. Yalnız seni isteyorum."

nın arkası gelmeyordu. Bankadaki paralarından büyük mîktar almaya mecbur oldular.

Patinaj mevsimi dertlerine bir az şifa verdi. Güneşin penbe ışıkları altında gümüş buzlar üstünde kaymak, hoş bir spor idi. Sonra birer fincan çıkolata ve bir kaç pasta ile basit bir kahvaltı ederlerdi. Fakat Ted masrafı düşündükçe lokma boğazında kalıyor, miydesinde garip bir sancı duyuyordu.

Asabiyeti arttıkça tuhaf huylar peyda etti. Mesela sebepli sebepsiz radyoyu işletirdi; bu da zevcesinin sinirine dokunurdu; bir gece nihayet hiddetlendi ve haykırdı:

— Allah aşkına brak şu radyoyu! Şimdi çıldıracağım! Ben durdutuyorum, sen işletiyorsun. İnsan bir dakîka başını dinlendiremeyecekmi? Burası senin evinse, benim de evim.

Ted gücenik bir tavrla: — Sana da ne oluyor? dedi. Sadece "işletme" desen olmazmı? Durdurduğunu görmedim bile.

— Tabii görmedin. Hiç bir şeye dîkkat ettiğin yok ki... Ama hiç bir şeye...

Ted yüzüne baktı: — Canın kavga etmek isteyor galiba... Gezmekten, eğlenceden mahrum... evde otur, pinekle... çalgı dinlemek de yasak....

— Öyle ya, sen yalnız kendini düşünürsün.

Judy bir nefeste zevcini bin türlü hodgâmlıklarla itham etti. Onun da sabrı tükendi, şiddetle mukabele etti ve söyledikçe içi hafifleyordu.

Judy hıçkırıkları arasında: — Artık yeter, dedi. Bu günlük bu bahsi kapayalım.

Ted dalgın dalgın yürürken döndü, radyoyu işletti.

Judy yerinde fırladı, elini tuttu, makinanın sesini durdurtu.

— Beni zorla çıldırtacaksın! deye haykırdı.

— Iudy, bilmeden yaptım.

Judy hıçkırarak: — Sinirime dokunuyor, dedi, hiç durmadan çalıyor, söyleyor, söyleyor, çalıyor. Ben sana: "alma" demedimmiydi? İnadına aldın. Şimdi de ödetmek için beni en mübrem ihtiyaçlarımdan bile mahrum ettin.

Ted hiç cebap vermedi. Bu sözün kendisine ne kadar te'sir ettiğini Judy gördü. Haksız olduğunu da biliyordu. Ödedikleri yalnız radyo değil, parmağındaki yüzük ve daha bir çok şeyler idi.

Oda bir dakîka sükût içinde kaldı. Genç kadın kalktı. Zevcinin elini tuttu: — Beni aff et, dedi. Düşünmeden söyledim.

O gece elleri kavuşmuş olarak uyudular ve

sabahleyin yine öyle uyanarak büyük şehrin velvelesine karıştılar.

Fakat hayatları artık bütçe ile yarıştan ibaretti ve her taksit ödendikçe bankadan bir mîktar para çekmeye mecbur oluyorlardı. Martta 250 dolarları kalmıştı.

Bir akşam Judy küçük mutbağından çıkarken Ted okuduğu gazeteyi öyle bir yeisle elinden braktı ki Judy nin yüreği oynadı:

— Ne var? deye sordu.

— Hiç.

Judy gitti, gazetede okuduğu sütunun başlığına baktı: "İşsizlik mes'elesi feci' bir hal aldı.": — Üzülme cicim, dedi.

Ted bir çocuk öfkesiyle haykırdı: — Arkadaşımın maaşını arttırdılar. Bana bir şey yok.

— Sen oraya gireli daha altı ay oldu. Öbür defa seninkini de artırırlar. Bu kadar mahzun olmaya sebep yok.

— Ben biliyorum. Beni mahzun görürsen artık sevmeyeceksin, değil mi? Şu Stephen dedikleri herif neş'eliymiş, değilmi?

Filhakîka Judy nin idarehanesindeki güzel yüzlü, neş'eli arkadaşları, pencerelerden denizin Nisan güneşinde parıldayan manzarası gözünün önüne geldi. Artık her sabah evindeki sıkıntıdan kaçarak oraya koşmayı bir nevi' kurtuluş saymaya alışmıştı.

Stephen kendi çizdiği planları, mefruşat taslaklarını gösterdikçe Judy bir zamanlar kendi için böyle apartmanlar tahayyül etmiş olduğunu hatırlardı.

EVDEKİ vaz'iyetleri artık bir kâbus halini almıştı. Taksitlerini ödemekte geciktikleri güzel oda takımlarının geri alınmak tehlikesi karşısında bulunuyorlardı ve yahut bankada kalan son ihtiyat akçesini gözden çıkarmalıydılar. Ailelerine yazmakta bir faide olamazdı. Judy nin annesi dul bir kadın ve zaruret içinde idi. Ted in babasından tekdir ve nasihattan başka şey me'mul edilemezdi.

Kavgalar, darılma ve barışmalar sıklaştı.

Mayıs ayında havalar âni surette soğumakla beraber şehirde grip salgını varken Ted öksürmeye başladı. Judy, akşamları kendine bir ipekli esvap dikerken yalvarıyordu:

— Şu öksürüğü geçirmeli. Bir ilaç al.

Ted gülüyordu. Fakat bir akşam ateş içinde yatağa düştü.

Doktor: — Zatürree, dedi. Lakin vucudu pek yorgun düşmüş. Acaba gıdasına layıkîyle dikkat etmeyormıydı?

" Doğru Söyle. Seni sevdiği içinmi o parayı verdi?

Judy deruni bir eza hiss etti.

Kendisi çalışmaya giderken bir hasta bakıcı tutmak lazım geldi. Biçare Ted hummalar içinde para sayıklardı. Annesi geldi, hem hastaya bakıyor, hem yemeğini pişiriyordu. Bu hususta genç aileye epeyce muaveneti oldu.

Haziran sonunda annesi gitti, Ted de idarehaneye devam etmeye başladı. Daha sakin ve neş'eli idi. Hattâ üzerine bir nevi' tevekkül ve hissizlik ârız olmuştu. Judy de üzülmesin deye ona işlerinden hiç bahs etmedi, pusulaları da gizledi. Bankadaki parayı sorunca ihtiyat olarak yanına aldığını ve idarehanede sakladığını söyledi. Halbuki o paradan hiç bir şey kalmamıştı. Mefruşat mağazasından da kredilerini ba'dettahkik, daha ziyade teahhura imkân kalmadığını yazdılar.

Ağır sıcaklar başlamıştı. Sokaklar nefes alınmayacak hale geldi. O mes'ut 20 Temmuz yıl dönümünde Judy idarehanede Stephen in karşısında oturuyordu. Bütün cesaretini toplayarak:

— Stephen! dedi, sizden pek büyük bir ricam var. Bilmem kabul edebilirmisiniz?

Stephen: — Aman, Efendim! deye güldü. Sonra, genç kadının dudakları titrediğini görünce daha ziyade nezaketle; — Emr edin! dedi.

— Stephen, zevcimin hastalığından dolayı pek büyük müşkilat içinde bulunuyorum. Söylemesi ayıptır fakat... mümkünse.. bana 250 dolar ödünç verebilirmisiniz? Mefruşat mağazasının üç taksitini ödeyemedik...

Stephen elini kaldırdı: — Tafsilat lazım değil. İstediğiniz, emrinize hazırdır.

— Stephen, şimdi sevincimden ağlayacağım.

Stephen ayağa kalktı, iki eli cebinde durdu, genç kadının yüzüne baktı:

— Ne oldu? Neden daha evvel söylemediniz? Bundan fazlasına ihtiyacınız varmı? Yalan söylemeyin!

Judy gayriihtiyari: — Var, dedi. Şu yüzüğü satacağım.

Stephen hiddetle: — Olmaz, dedi, satmayacaksınız. Bu haliniz nedir? Romanmı okudunuz? Gülün bakalım! Gözlerinizin altı çürümüş. 300 dolar deyelim. Kâfimi? Size vermesem şimdi bara gider içerim, yahut sizden daha çirkin fakat her halde daha akıllı bir kıza sarf ederim. Şimdi benim be sizden bir ricam var.

— Nedir?

— Şu hakîkatı öğrenin: Hayat hiç bir zaman zann ettiğiniz kadar ciddi değil.

Judy yeniden dünyaya gelmiş gibi oldu.

Ted in sıhhat ve kuvveti yerine geldikçe hayata alâkası da yeniden uyanıyordu. Bir akşam Judy ter içinde vazifesinden avdet ederken Ted sordu:

— Judy, hastalığımdan beri maliyemizi senin eline braktım.. Âdeta uykuda gibiyidim. Fakat sarf ettiğin paraları nereden buldun? Annemmi...?

Judy: — Hayır, dedi. Kocasının elinden tuttu, yanına oturttu, ettiği masraflara dair tafsilat verdi. Ted renkten renge giriyordu.

Nihayet Judy ilave etti: — Bir az para ödünç aldım...

Ted çıldırmış gibi yerinden fırladı ve haykırdı:

— O adama halimizi anlattın! Ondan para aldın! Öylemi?

Sonra yüzünü kanapenin üstüne kapattı:

— Bu ne ayıp! Onun parasiyle geçiniyormuşuz! Ben niçin yaşayorum!

Judy bekledi. Ted tamamiyle sükûnet bulunca mes'eleyi olduğu gibi anlattı. Ted odanın içinde dolaştı, pencerenin camına parmaklariyle vurdu, birden bire döndü ve sordu:

— Doğru söyle, sana bu parayı... ne deye... îkraz etti?

Judy şaşırdı: — Şimdi anlattım.

— O adam senin neyindir?

Judy kulaklarına inunamayordu. Ted tekrar etti:

— O adam senin neyindir? Söyle. Söyleyeceksin.

Judy ayağa kalktı: —Sinema seyr etmek senin zihnine dokunmuş, dedi.

Bu sözü pek ma'nasızdı, çünkü çoktan beri sinemaya gitmemişlerdi.

Ted gayet soğuk: — Sen benimle evlenirken yanılmışsın, dedi. Ben öyle şeylere tahammül eden adamlardan değilim.

Judy şiddetle haykırdı: — Ben de senin bildiğin kadınlardan değilim!

Ted devam etti: — Söyle. Doğru söyle. Seni sevdiği içinmi o parayı verdi?

Judy kendini zapt etti: — Arkadaşımdır. Bana muavenet etmek istedi.

— Kâfi. Ben bundan fazlasına tahammül edemem. Git. Git, zengin âşıkınla evlen.

Judy güldü: — Ted, sen budalasın. Çocuksun.

Bitişik odaya gitti. Ted arkasından geldi, elini tuttu:

— Judy, yemin et: sen bu adamı...

Judy haykırdı: — Brak beni! Bir seneden beri çekmediğim kalmadı! Artık tahammülüm yok.

Göz yaşları sel gibi akarak bir takım eşyayı küçük bir bavula doldurdu, başına bir şapka geçirdi. Salona koştu. Ted başını iki elinin arasına almış, oturuyordu. Judy yi görünce irkildi.

Judy haykırdı: — Allaha ısmarladık!

— Nereye gidiyorsun?

Judy yeniden hiddetlendi: — Sana ne? Senden kaçıyorum! Senden uzak olacağım. Bu kadarı bence kâfi.

Kapıyı çarparak çıktı. Aşk ölmüştü.

Geçen bir taksiyi çağırdı. Kadınlara mahsus bir otelin adresini verdi. Dünyada yalnız kalmıştı.

Haftanın sonunda Ted şu mektubu aldı:

"O menfur parayla taksiti ödedim. Mütebakîsini de başka borçlar için saklamaya mecburum. Yüzüğünüzü iade ediyorum. Satınız. Gördükçe sinirleniyorum. Gıdanızı eksilterek tekrar hastalanmamanızı rica ederim."

Ted yüzüğü şu satırlarla Judy nin idarehanesine gönderdi:

"Bu yüzüğü bir kere size verdim. Ne isterseniz yapınız. Hamd olsun âfiyetteyim. İkametgâhınızı bildirirseniz braktığınız eşyanızı gönderirim. Mademki beni istemeyorsunuz, sizi bir daha rahatsız etmem."

Judy nin günleri hep hüzün içinde geçiyordu. Bir gün Stepen karşısına dikildi:

— Bırakın şu pis makinayı. Sahile gidelim. Pek yorgun görünüyorsunuz.

— Evet, yorgunum.

— Zevcinizi çağırın. Birlikte gideriz.

— O şimdi gelemez.

— O halde ikimiz gideriz.

Sahil yolunu tutan nihayetsiz otomobiller katarına katıldılar.

— Stephen, siz aklınızı başınıza topladınızmı, yoksa taliinizmi var?

— Taliim var. Fakat taliim aksi gidecek olsa ben kendimi ezdirmem. Uğraşırım.

— Siz hiç âşık olmamışsınız.

— Müsaade edeydiniz size âşık olurdum. Gözlerinizin altı çukur iken yine güzelsiniz. Şimdi şu büyük şapka, şu kumral saçlar, şu zarif esvap...

— Stephen, hezeyan ediyorsunuz. Fakat kendimi yeniden gençleşmiş zann ettim.

Arkadaşının neş'esi ve Bahrımuhitin serin ağuşu genç kadının hüznünü çok tahfif etti. Fakat denizden çıkıp da gazinoda masa başına oturdukları zaman etraflarındaki mübahaselerin gürültüsü, sofra takımlarının şakırtısı arasında kalbinin yine ezildiğini hiss etti.

— Judy, siz de benim gibi düşünseniz bu latif gece ve mehtapta... Biz bu kadar genç ve pürhayat iken...

Fakat Judy ölüyor gibiydi:

— Aman, dışarı çıkalım, dedi. Stephen elini okşadı. Judy nin bütün vucudu ürperdi. Kalbinde derin bir hasret vardı, fakat Stephen için değil.

Dehlizin orta yerinde Ted karşılarına dikildi. Ta kendisi, hayali değil.

— Burası plajın en kibar gazinosu olduğu için Mr. Hammond ın burada olacağını tahmin ettim, dedi.

Judy takdim etti: — Ted, Stephen.

(Devamı 77 nci sahifede)

Paraşütle

1— *Pilot, soğuk kanlılıkla, havaya atılmanızı emr eder.*

2— *Tayarenin kanatlarından birine sarkarak atılma vaziyeti almaya hazırlanırsınız.*

3— *Paraşüt açılıncaya kadar sayahatinizin ilk kısmı, böyle, dik tepe cereyan eder.*

4— *Fakat 3 saniye sonra paraşüt açılmış ve sizi doğrultmuştur.*

5— *Bu resim paraşütle düşerken, elinde bir fotoğraf makinesiyle diğer bir paraşüt altında, sizi ta'kîb eden arkadaşınızın çektiği bir resimdir.*

Düşerken

6— Bu resim de aynı arkadaşınızın büyük bir muvaffakîyetle çektiği diğer bir enstantanedir.

8— Bu resim, düşerken sizin ve tayarenin, aşağıdan alınan fotoğrafileridir.

7— Bu heyecanlı seyahatinizi aileniz büyük bir endişe ile seyr etmektedirler.

9— Ve nihayet... Bu heyecanlı seyahatinizin neticesi...

Senede
30,000 Liradan
Kadar
HANIMI

SİZE Miss Helene Dean (Din) i takdim ederim. Miss Dean bugün senede 30,000 lira maaş, ayrıca harcırahlar alan, ve senenin yarısını da seyahatlarda geçirmek salahiyetini haiz bir modistradır. Modistra deyip geçmeyiniz. Bu öyle bir san'at ve vazifedir ki en büyük mağazaların bütçelerinde en esaslı yeri tutuyor.

Şimdi bana soracaksınız. Modistra ne demektir? Modistra yahut stilist, moda cereyanlarını evvelden düşünen, ta'kîb eden san'atkârdır. (Ekseriyetle kadındır). Modistra selim zevk sahibi ve modanın hakimidir. Çok kereler moda eşyası alan tüccarla müşaverelerde bulunur; re'yini, fikrini verir. Sinema, tiyatro mevsimlerinde hiç bir gala müsameresini kaçırmaz. Müessese ve sair cemiyetlerin küşat resimlerinde görülür. Modanın en çok hüküm sürdüğü, saltanatını yürüttüğü Paris de Deauvill de, Riviera, Newport (Nüyüport) Palmbeach (Palmbiç) de modistra gözünü dört açarak, elinde kâğıt kalem, krokiler çizerek, fotoğraflar alarak dolaşır. Bütün bunları okuduktan sonra, *modistralık en çok para getiren ve cazibeli bir meslektir,* hükmünü çıkarabiliriz zannındayım.

Miss Dean bu kadar cazibeli vazifeye nasıl yükselmiştir? Dinlemesi hoştur: Miss Dean babasını kayb ettikten altı ay sonra büyük bir mağazada satış me'mureliğine talip oldu. İlk önce me'murlar şefinin mu'tat tebessümlü sözleriyle atlatıldığına zahip oldu ise de, bir Cumartesi kendisini çağırdılar ve mağazanın şallar kısmına verdiler. O gün akşama kadar vaktin nasıl geçtiğini bilmeyen Helen, küllîyetli şal satmış, bütün yorgunluğuna rağmen derin bir sevinç içinde evine dönmüştü. Bir kaç hafta böyle devam ettikten sonra, bir başka arkadaşının yardımı ile tecrübe için konulduğu bu kısımda artık maaşlı me'mur olarak kalmıştı. Aylar geçiyor, kendisinden daha az satış yapan ve ehliyetsiz kızlar daha yüksek mevkî'lere terfi' ettikçe; ve hele arkadaşının da bir kısmın şefi oldu-

100,000 Liraya Kazanan

DİNLEYİNİZ?

Hulâsa eden: **İbrahim Hoyi**

ğunu görünce şaşırıyor; diğerlerinden daha fazla çalıştığı, satış yaptığı ve amirlerine itaat ettiği halde kendisinin yerinde saymasına bir ma'na veremeyordu.

Sebep gayet basitti. Bir kusuru, evet kendisinin farkına varamadığı bir kusuru vardı: diğer arkadaşlariyle bağdaşamamak kusuru... Onlarla samimi olamayor, şakalaşmayor, ve ciddiyetini muhafaza için, ne ziyafetlerine, ne de gezmelerine iştirâk ediyordu. Filvakî' en birinci satış me'muresiydi ve arkadaşları da bunu kabulde tereddüt göstermeyorlardı. Bununla beraber haddinden aşırı *geçimsizlik* ve *hırcınlığının*, onunla uyuşmak imkânını baltaladığını da söylemekte ittifak ediyorlardı. Helene fazla dayanamadı, ve yine ilk acemilik devrelerinde elini tutmuş olan arkadaşına müracaat etti, acı acı dert yandı. Arkadaşı anlayışlı bir tebessümle ona şöyle uzunca bir cevap verdi:

— Helene, kardeşim, sen çok eyi, çok tatlı ve işinde muvaffak olan bir kızsın. Şal kısmının da en usta, ideal satış me'muresisin. Fakat bir kusurun var. Arkadaşlarınla bağdaşamayorsun. İşte bundan dolayı yükselemeyor, hep aynı yerde pinekleyorsun. Bir satış me'muresinin vazifesi yalnız işini mükemmel bilmekle bitmez. Müşterilerle, modistra kısım şefleri ve arkadaşlariyle de daima münasebette bulunmak mecburiyetindedir. Mağazanın me'murları hep bir arada, müştereken, çalışmakla mükelleftirler. Me'mure, işinin ileri gitmesini ve şöhretinin artmasını isterse, şahsını onlara sevdirmeli, kendisi de bilmukabele onları sevmelidir. Aksi takdirde çöldeki kuş gibi yapa yalnız kalır. İşte arkadaşlarına güler yüz göstermediğin içindir ki seni mağrur ve geçimsiz bir kız sandılar. Binaenaleyh «Paşa kızı» gibi hareket etmekten sakın

kardeşim. Müşterileri hoş tutuyorsun. Burası ma'lûm. Şimdi senin yapacağın, diğer me'murlarla bağdaşmak olacaktır. Yoksa emin ol ki, onlar senin aleyhine döner ve kötülerler. Bu, tabiatımızın iycabıdır. «Sev beni, seveyim seni...» mes'elesi. Her kes sevilmekten, takdir edilmekten, alkıştan hoşlanır. Baktın ki, arkadaşların bir işlerinde muvaffak oldular. Alkışla. Perakende ticaret işinde ise, me'murların yarısından fazlası kadındır. Binaenaleyh onlarla muhakkak geçinmek lazımdır. Onun için insafa gel, bir az insancıl ol, ve onlarla bağdaş. Göreceksin ne çabuk anlaşacaksınız...»

ŞİMDİ sözü Miss Helene Dean e brakyorum:

«Arkadaşımın nasihatını can kulağıyla dinledim, ve bu benim iş hayatım için bir dönüm noktası oldu. Öğrendim ki iş adamı en evvel arkadaşlariyle geçinmesini bilmelidir. Bu bilgi de kendisinin en mümeyyiz vasıflarından biri olmalıdır. İşte bu gayeme varmak için tekrar eski vazifeme döndüm. Yeni baştan işime sahip ve bütün me'murlarla ahbap oldum. Kendimi onlara sevdirdim. Öyle ki bir kaç ay sonra başka bir kısma nakl edince arkadaşlarım bana bir çay ziyafeti çektiler.

«Bugün perakendecilik, kadınlara diğer işlerden daha ziyade olgun ve ümitli bir istîkbal va'd ediyor. Eyi muhakemeli, kabiliyetli, şahsiyet sahibi ve elbiselere karşı ayrıca hususi bir hissi olan her hangi bir kadın için fırsat kayb olmuş değildir. Şurasını da hatırlamalıdır ki, bugün hiç bir veçhile, ticaret âleminin bâzı sahalarında olduğu gibi, kadın ve erkek deye bir fark aranmayor. Hem, bu benim bahs ettiğim işte ise kadınlık bir rüçhandır. Ve elbise ile uğraşmak *Cinsi-latif* denilen bizlerin ezeli meşgalesidir. Hattâ ta Havva anamız zamanına kadar inen bir meşgaledir. Nasıl ki, ilk evvel, yapraktan ilk elbiseyi iycad eden o olmuştu.

1.— Elbise zevki kanımızdadır. Binaenaleyh, bu işe giren kadın, karşısında en az yılacağı bir meslek tutmuş olur.

2.— Bu mesleğin mali mükâfatı pek yüksektir. Bir kadın, bâzı komisyon ve ikramiyeleri hesaba katmadan senede 30.000 liradan 100.000 liraya kadar kazanır. Mesela bulunduğum müessesede mesleğe garson dö büro olarak girmiş bir şef var ki, bugün Karun gibi zengin ve ticarethanenin bir çok hisselerine sahiptir.

«Perakende ticaret umumiyetle dört köşeli bir muameledir. İyzah edeyim: bir köşesinde bilfiil ticaret, yâni malların alım ve satımı vardır. İkinci köşesinde idare, üçüncüde maliye ciheti, dördüncü köşesinde ise teşhir ve arz yer tutmuştur. İşe atılan kadın her hangi bir köşede muvaffak olabilir.

«Kız kolejlerinde, kadın kulüplerinde bulunduğum musahabeler neticesi bir çok genç kızlar bana muracaat ederek mesleğe girmek arzusunda bulunduklarını, ve ekseriyetle modistra, satın alma veya reklam me'muresi olmak istediklerini söylediler. Hoşuma gitti. İnsanda heves ve arzu lazımdır. Ben de ilk olarak onlara şöyle sordum:

— Sıhhatça nasılsınız?... Ve anlattım: bu meslekte çalışma saatleri fazladır. Zira bu mesleğe giren bir kız haftalarca sabahın dokuzundan akşamın beşine kadar daima ayak üstünde kalmalıdır ve kalacaktır. Durup dinlenme yoktur. Hastalık ve yahut her hangi bir arıza onu bu haşin didinmesinden alıkoyamaz. Binaenaleyh nazik ve çabuk yorulan bir kız bu işte muvaffak olamaz.

İkinci sualim de bu idi: Her hangi bir kimse ile konuşabilirmisiniz? İnsancılmısınız? Hemcinslerinizle uyuşabiliyormusunuz? Çünkü ticaret âleminde, her gün, her dakîka muhtelif insanlarla temastasınız. Onun için, mütemadiyen insanlarla görüşmeniz sizi sinirlendiriyor, sarsıyor ve yoruyorsa perakendeciliğe giremezsiniz.

Son olarak da şöyle sordum:

— İş iytiyadınız nasıldır? Sonuna kadar bir işi ta'kîb eder ve mütemadi çalışabilirmisiniz? Yoksa hevesiniz birden parlayıp, bir iki ay sonra sönermi? Zira bu meslekte beş sene gibi uzun ve yorucu bir müddet vardır. Muavaffakîyete ulaşmak için, sizin gibi daha bir çok aynı emelle yürüyen ve bâzıları sizden daha istiydatlı olan kimselerle aynı zamanda ilk adımı atmak, beş sene gibi bir müddetle çalışmak, durmadan didinmeden dîkkatli bir sa'yle çalışmak vardır. İşte, eğer bütün bu vasıfları haizseniz, mesleğimize giriniz... dedim.»

MİSS Dean sustu ve yüzüme baktı. Tekrar sordum.

— Pek a'lâ, bir me'mur işinde muvaffak olmak için ne gibi tedbirler almalıdır?

— Söyleyeceklerimi vuzuhla anlatabilmek için muhayyel bir şahsı ele alalım, ve ona Meri ismini verelim. Farz edelim ki Meri asil tabakadandır ve kolej me'zunudur. Yahut aksini alalım, ve deyelim ki Meri basit bir ailenin az tahsil görmüş bir çocuğudur. Olabilir ki mesleğe de garson dö büro olarak girmiştir. Bu noktalar o kadar ehemmiyete şayan değildir.

«Meri nin yapacağı ilk iş bilfiil satarken göstereceği liyakattır. Müşterilerle nasıl konuşulur, onlara nasıl muamele edilir, bunu bilmelidir. Müşterilerin zevkini ta'kîb etmeli, öğrenmeli, onları satın almaya şevklendirmeli, şahsiyetlerini anlamalı, hulâsa, eninde de sonunda da onları kandırmalıdır. Bâzan böyle altı aylık bir staj devresi kâfi gelir. Bâzan da bir takım kızlar bu devreden fazla ilerleyemez, hep bu basamakta kalırlar. Maamafi Meri istiydat, ve liyakat gösterirse, kendisine daha geniş tecrübe zeminleri hazırlayacak muhtelif dairelere nakl edilir, ve bu suretle mağazanın ta'kîb ettiği siyaseti öğrenir. Farz edelim ki Meri stajının bu devresinde en birinci dereceyi kazandı. O zaman ne olur? O zaman Meri bu kısmın şefi olur. Burada da stok satışının nasıl yapıldığını tamamiyle öğrenir. Vazifesi ağırlaşmıştır. Dairesindeki malların satış kabiliyeti olup olmadığını kestirmek, mevcut malı modası geçmeden ve çok kalmadan sattırmak onun vazifelerindendir. Aynı zamanda da malların eşkâli ve teşhiri mes'uliyeti kendisine aittir. İşte bu devrede de Meri moda cereyanlarını, kumaşları ve maliyet fiatlarını öğrenir. Bu suretle de malları bilfiil kontrol etmek mevkiindedir. Görüşü genişler, muhakemesi artar.

«Meri artık hakîkî bir tüccar olmaktadır. Lazım olan malı, nereden alınacağını, maliyet fiatlarını, moda ceryanlarını bilmektedir. Bu teknik ma'lûmattan da «tabiatı-beşer» hakkındaki bilgisi artar. Zira daima onlarla, amirleri, muavinleriyle; satış me'murelerine fikirler vererek tavsiyelerde bulunarak, malın çabuk satılması için tedbirler düşünerek ve belki de bilfiil müşterilere satarak, temasta bulunmaktadır. Kısaca, Meri bulunduğu kısmın fazla ciro yaptığını ve a'zami kâr te'min ettiğini göstermek için daimi bir didinme ve çalışma içindedir. Meri bu işinde de fevkalade istiydat gösterirse mevkîi artar, ve satın alma muavini olur ki bir ticarethanenin en yüksek maaşlı yeridir.

«Peki bu mevkîin maaşı neden bu kadar yüksektir?... deyeceksiniz. Anlatayım: her şeyden evvel, satın alma me'muresi hakîkî bir tüccar olmalıdır. Dairesine lazım olan ve safi bir kârla satılması icab eden bütün emteayı seçmek ve satın almak onun mes'uliyeti altında olur. Bu söylediğimi başka türlü ifade etmek istesem deyebilirim ki: bu me'murun vazifesi müesseseye mümkün mertebe çok para kazandırmaktır. Aksi taktirde ufak bir hata, yerinden olmasını doğurur. Me'mure, alacağı malların asli fiatlarını, ve nerelerden te'min edilebileceğini kat'iyetle bilmelidir. Müşterilerinin zevklerini, içtimai seviyelerini tanımalıdır. Alacağı emteayı altı ay evvelden hesaplamalı, reklam ve fevkalade satış günlerini cazip bir surette hazırlamalı, her dakîka için de mali vaziyetini açık ve düzgün gösterecek usuller kullanmalıdır. Satın alma me'muresine yardım eden, fikirler veren, yol gösteren emtea mutahassısı ile, her gün kendisiyle müşaverelerde bulunan modistra, ve emtea şefi mağazanın başlıca ehemmiyetli unsurlarıdır.

«Eyi ve muvaffak bir satın alma me'muresi olabilmek için aranılan en esaslı şart eyi muhakeme sahibi olmak, aynı zamanda da mağazaya gelen müşterilerin neden hoşlandıklarını anlayabilmek *his*sine malik olmaktır. Bu ince *altıncı his* (flair) bir Allah vergisidir. Burada kendi kendimize sorabiliriz: acaba bir insan, esasında satış me'muresi istiydatlı olarakmı doğar, yoksa yetiştirilirmi?... Bence hem doğar, hem de yetiştirilir. Çünkü, işine yeni başlayan ve kendisinde altıncı his bulunan bir kadın uzun seneler bu vazifede saçlarını ağartmakla beraber, işinin en ince noktalarını, sırlarını öğrenir, bilgisini köklendirir. Öyle ki sonunda, bütün bu tecrübelerin verdiği bilgi kendisinde ikinci bir tabiat yaratır. Ve hangisinin sun'i, hangisinin hakîkî altıncı his olduğunda tereddüd ederiz.

«Yaş mes'elesini unutmayalım. Eskiden otuzu geçkin kadınlar iş başında idiler. Bugünün ticareti daima genç nesille temasta olduğundan, ideal me'mure de yirmisinin içinde ve yahut otuza yaklaşanlardan seçiliyor. Bu da zeki, okumuş ve münevver kadınların perakendeciliğe heves etmelerinden ileri geliyor. Yalnız, kolejden çıkan kızlarımızın, zekâları, tabii selim zevk ve maharetlerine rağmen büyük bir kusuru var... İşe merdivenin ilk basamağından başlayıp, yükseldikçe en ince teferruatı derece derece öğrenmeği istemeyor, hazm edemeyorlar. Halbuki vazifelerinde muvaffak olmak için merdiveni dörder dörder değil, birer birer çıkmasını bilmelidirler. Tecrübelerimiz, bizi yeni me'murelerimizin yüzde 70 inin ilerlemek hevesinde olmadıklarını gösteriyor. Bu da yalnış bir zihniyettir. Her me'mure yukarıda misal olarak verdiğimiz Meri yi kendisine örnek almalıdır.

Sıhhat–Muvaffakîyet–Saadet

— I —

Zevk başka, Saadet başkadır.

J. TAMINE den

SAADET hakkı her kes için iytiraz kabul etmez bir haktır, mes'ut olmak arzusu her keste pek canlı bir sürette meveuttur.

Size saadeti nerede bulacağınızı ve ele geçirmek için nasıl hareket etmeniz lazım geldiğini söylemeden evvel ta'rifini tecrübe etmek isterim. Hemen şunu söyleyeyim: zevkle saadeti birbirine karıştırmayınız. Bunlar iki ayrı şeydir ve çok defa birbirine zıt olur.

Zevk, sevkî-tabiilerimizin bize yaptırdığı hareketlerden, işlerden duyulan memnuniyettir: meyhanede sarhoşluk verici içkiler kullanmak, bozulmuş bir hava içinde kumar oynamak, akşamları dansinglerde geçirmek bâzıları için bir zevktir, fakat bunlar saadet olamaz. Hem de hazm, teneffüs fonksiyonlarında ciddi ve içtinab edilmez rahatsızlıklar husule getiren bir hareketi, son derece büyük bir yorgunluk veren bir eğlenceyi zevkaver bulmak bile mümkünmüdür? Aile bütcesinin muvazenesini bozan faydasız masrafları ise bir tarafa brakabilirsiniz. Şuna hiç inanmamalısınız ki, saadet: «Eyi yemek, eyi içmek, eyi uyumak, eğlenmek, sohbet etmek, avarelik etmek...» den ibarettir. Ancak bâzı kısa düşünceli kimseler bundan zevk alabilir.

Saadet: «Komşunun malını kapmak, zengin olmak» da değildir. Yalnız başına servet, saadeti veremez. Para, dilediğimiz şeylerin ancak küçük kir kısmını te'min edebilir. Paradan çıkarabileceğimiz en büyük zevk hiç şüphesiz mühtaç olana yardım etmekle duyacağımız zevktir.

Saadet, yaşanılan hal ve an içinde bulunur; nice insanlar muhayyileleri ile işledikleri bir istîkbale gözlerini dikmiş, saadeti bekleyorlar. Zann ediyorlar ki yarın, hırslarını tahrik eden zenginlikleri elde edecekler; zann ediyorlar ki istîkbal, kendileri için daha rahat, daha refah verici ve daha ahenkli olacak ve bu suretle saadete kavuşacaklar.

Başkaları da geçmiş fırsatları kaçırdıklarından, gafletle yaptıkları hatalardan nadim olarak acı acı düşünürler, ruhlarının sükûnetini harab ederler.

Hali-hazırdan istifade etmeye çalışmalıdır. Saadet her günkü hayatımızın nescini yapan bin bir küçük şeydedir. Sıhhatte, insanları sevmede, eyilikte, halim selim olmadadır; saadet, mani'lere galebe çalmada, vazifelerimizi hakkîyle yapmada, ve bunlardan duyulan neş'ededir.

Ardında koştuğumuz saadet hastalıkların, hodgâmlığın, nifakın, tembelliğin düşmanıdır. Sıhhatın, insanları sevmenin, başkalariyle eyi geçinmenin, çalışmanın, kendine hürmet ve iytimadın dostudur. «Bahtiyar olmak için temiz bir vicdan, saf bir kalb kâfidir.»

Her gününüze, saadetin mümkün olan en büyük derecesini ele geçirmek karariyle başlayınız. Meşhur sözdür: «Her güne kendi zahmeti yetişir.» Biz, başka türlü söyleyelim: «Her günün kendine mahsus sevinç ve neş'eleri vardır.»

Bunu yapmaya iriştiğiniz zaman, ruhunuzun nasıl bir sükûnla, bir huzurla dolacağını görürsünüz. Her şey açık, kolay anlaşılır, düz bir hal alacaktır. Önünüze dosdoğru bir yol açılacak ve o yolu ta'kîb etmeniz için size yardım edebilmek benim en büyük saadatim olacaktır.

Dr. Gregory ve Mr. Mok görüşüyorlar.

İnsan Nasıl Yaratıldı?

Dünyanın En Büyük Esrarı Olan Hayatı Fen Nasıl İyzah Ediyor?

DÜNYANIN en meşhur alimlerinden biri, Amerikan Tarihi tabii Müzesi Müdürü William K. Gregory, yer yüzünde insanın zuhuruna ait nazariyeyi canlı ve heyecanlı bir hikâye halinde anlatıyor. Bu büyük alimin senelerce devam etmiş olan tetkikatı ve şöhreti düşünülünce insanın milyarlarca sene evvele irca' edilen bu meraklı menkabesi nazarımızda bir kat daha ehemmiyet peyda eder. "MUHİT" bu makale silsilesini Kâmran Şerif Beye aynen tercüme ettirip neşr etmekle muhterem okuyucularının öğrenme ihtiyaçlarını tatmin ettiğine kani'dir.

MR. MOK — Dr. Gregory, İnsanın nereden geldiğini ve ne zamandan beri yer yüzünde mevcut olduğunu bana söylermisiniz?

DR. GREGORY— Bu çetin sualin bin seneden beri bahsi sürüp duruyor. Eskiden bu sualin doğru cevabı biliniyor zann ediliyordu. Mesela Dr. John Lightfood isminde bir İngiliz alimi insanın Miylattan evvel 4004 senesi Teşrinisanisinin 23 üncü günü sabahı saat dokuzda yaratıldığını iddia ederdi.

MR. MOK — Bittabi' böyle şeylere şimdi kimse inanmayor.

DR. GREGORY — Çok yanılıyorsunuz. Binlerce kişi hâlâ inanıyor. Yalnız şu fark var ki tarih, gün ve saat ta'yin edecek kadar ileri gitmeyorlar.

MR. MOK — Sizin kanaatiniz nedir?

DR. GREGORY — Fen adamları hükümlerine kanaat esası üzerinden varmazlar. Delail lazım. İnsanın bir milyar seneden fazla bir zaman zarfında

gayet bati bir surette halk edildiğini veya tekâmül ettiğini — ta'bir intihabı bir şahsi kanaat mes'elesidir — asri fen bir çok delaille ispat ediyor. Bir milyar senenin ne demek olduğu hakkında bir fikriniz varmı?

MR. MOK — Hayır, yok.

DR. GREGORY — Ona bakarsanız benim de yok. Hiç kimsenin yok. Böyle rakkamları havsala almayor. Yalnız şunu düşününüz ki Hz. *İsa öleli* bir milyar *dakika*dan biraz fazla olmuştur!

MR. MOK — Fakat bu sözünüzle bin milyon sene evvel yer yüzünde hiç canlı mahlûk yoktu demek istemeyorsunuz değil mi?

DR. GREGORY — Tabii İnsan takriben beş on milyon seneden beri şimdiki halinde bulunuyor. Ta'biri-aharla amcazademiz olan şebeklerle on milyon seneden beri yoldaşlığı brakıp kendi yolumuzda yürümeğe başladık. Benim fikrimce maymunlarla olan bu hısımlığımız o kadar eski bir zamana ait ki bundan en hassas kimselerin bile alınmağa hakları olmaz zann ederim.

DR. GREGORY — Bilmeyorduk. Bundan otuz otuz beş sene evveline gelinceye kadar mütefennin-ler hayatın ancak kırk milyon seneden beri mevcut olduğuna kani'diler. Otuz beş seneden beri biz bir saat bulduk.

MR. MOK — Saatmi?

DR. GREGORY — Evet, saat veya saat vazifesi gören bir şey. Bunu otuz beş sene evvel Paris de bir laboratuvarında bir Fransız kimyagerle karısı keşf ettiler: M. ve Mme Curie. Saat dediğim radyumdur.

MR. MOK — Radyum nasıl saat vazifesi görüyor?

DR. GREGORY — Radyum sayesinde her hangi bir kayanın yaşını ta'yin etmek mümkündür.

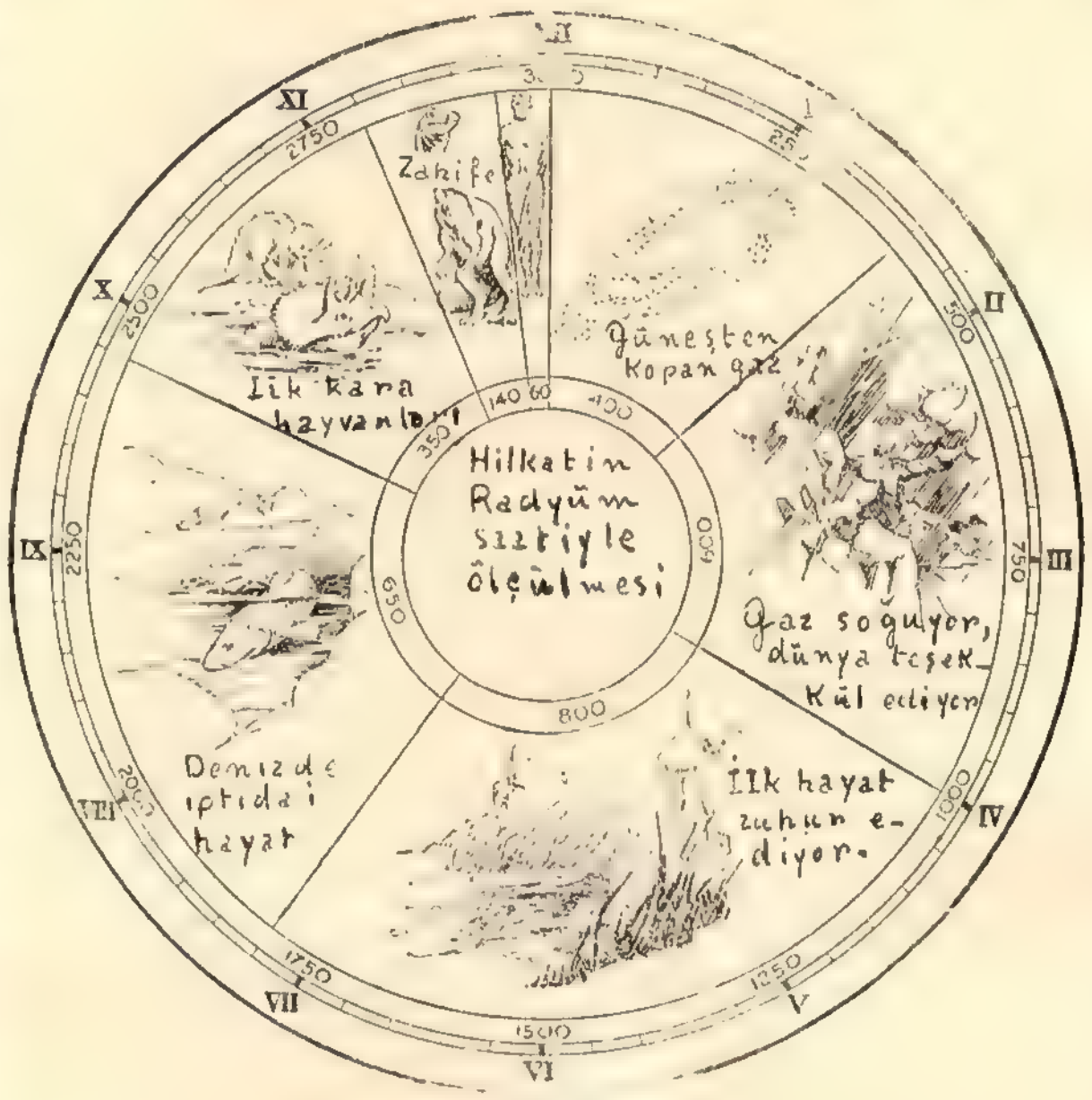

Radyum Saati

MR. MOK — Ne münasebet?

DR. GREGORY — Münasebet çok. Hayatın tarihi kayaların üzerinde yazılıdır. Arzın kabuğunu teşkil eden kaya tabakaları arasında hayvan ve nebatlar kalıpları kurumuş olarak veya müstehase şeklinde muhafaza edilmiştir, tıpkı kitap yaprakları arasında kurutulan çiçekler gibi. Mesela bir kitabın içinde böyle bir çok kurumuş çiçek bulduğunuzu farz edelim. Bu çiçeklerin ne zamandan kalma olduklarını nasıl anlarsınız?

MR. MOK — Kitabın tarihine bakarım.

DR. GREGORY — Tamam! Bu suretle çiçeğin eskiliği hakkında takribi bir fikir edinmek kabil olur. Daha doğrusu bu hususta bir hat ta'yin etmiş oluruz. Çiçeğin kitaptan eski olması akla yakın değildir.

MR. MOK — Anlayorum. Fakat kayalar?

DR. GREGORY — Ona da geliyorum. Tabakatül'arz uleması bir çok kaya tabakalarını tetkîk ettiler. Bunların en eskileri, volkan faaliyeti ve zelzelelerle yerlerinden kımıldatılmamışsa elli beş mil

derinlikte bulunuyorlar. Alimler bu tabakaları muayene ederlerken binlerce müstehase buldular. İşte hayatın inkişafına ait meraklı ve heyecanlı hikâye burada başlayor. Bu bususta noksan olan bir zaman unsuru idi. Radyum keşf edilmeden evvel, bu şayanı-hayret kayadan kitabın yahut elli beş mil derinliğindeki formasının hangi tarihte neşr edilmiş olduğunu bilmeyorduk.

MR. MOK — En aşağı tabakanın takriben ne kadar evvel yerine konulduğunu bilince hayatın dünya üzerinde ne kadar evvel başladığını takribi surette ta'yin etmek mümkün oldu demek isteyorsunuz, değil mi?

DR. GREGORY — Tamam! Kaya denilen şey, suyun dibine çökmüş tortudan başka bir şey değildir. Halbuki bir yerde tortu olmak için su olmak lazım gelir. Bundan da şu anlaşılır ki ilk kayalar, bidayette sıcak bir gaz kütlesinden ibaret olan arz tasallüb edip suyun tekâsüf etmesini mümkün kılacak surette soğuduğu zaman teşekkül etmiştir. Radyum saati bu hadisenin ne zaman vuku' bulduğunu ve sonraki tabakaların ne kadar müddet zarfında üst üste konulduğunu bize göstermiştir.

Radyumu Keşf edenler: Mme ve M. Curie

MR. MOK — Bunu radyum nasıl gösterdi?

DR. GREGORY — Şu şekilde: Radyumla onun akrabası olan Uranyum ismindeki basit cisimlerin atomlarında, yâni gayet ufak zerrelerinde infilak kabiliyeti vardır. Her dakîka bunlardan bir kısmı infilak ediyor ve bu hal her defa vuku' buldukta diğer bir takım anasır teşekkül ediyor. Bu teşekkül eden anasır kurşundur. Binaenaleyh, aynı kayada radyum ve kurşunu bir arada bulursak, kurşunun radyumdan hasıl olduğuna hükm edilebilir. Muayyen mîktarda radyumun muayyen mîktarda kurşunu ne kadar bir zaman zarfında tevlid ettiği ma'lûmdur. Bu suretle bir kaya numunesinin eskiliğini, ihtiva ettiği radyum ve kurşun mîktarına nazaran hesab etmek mümkündür. Bu usul sayesinde kaya tabakalarının eskiliğine ait esrar meydana çıkmıştır. Elli beş mil derinliğindeki tabakalar 1.500.000.000 sene gibi hürmetli bir yaşta olduklarını iytiraf etmişlerdir

MR. MOK — Fakat siz hayatın takriben bir milyar sene evvel zuhur ettiğini söylemiştiniz.

DR. GREGORY — Evet, söyledim. En eski kaya tabakaları tevazzu' ettikten 500.000 sene sonra hayatın zuhur etmiş olması muhtemeldir.

MR. MOK — Bu uzun teahhur için nasıl bir sebep gösteriyorsunuz?

DR. GREGORY — Bu suale cevap verebilmek

(Devamı 78 inci sahifede)

Solda: Bir hüceyreli Amip. Sağda: Tek yumurtalı bir hüceyre ve ondan çıkan mahlûklar.

Dalgın

Tercüume eden : YAŞAR NABİ

MENALQUE evinin merdivenlerinden iner, çıkmak için kapıyı açar; tekrar kapar : gecelik takkesinin, başında olduğunu fark etmiştir; ve kendini biraz daha tetkîk edince traşının yarım kalmış olduğunu fark ediyor ; kılıcının sağ tarafına takılmış olduğunu, çoraplarının ayakkabıları üstüne düştüğünü ve gömleğinin pantolonu üzerine sarktığını görüyor. Sokakta yürürken birdenbire karnına veya başına bir şeyin şiddetle çarptığını hiss eder ; bunun ne olacağını tahmin edemezken gözlerini açar ve bir araba okunun karşısında veya bir amelenin sırtında taşıdığı uzun bir direğin arkasında bulunduğunu anlar. Bir defa onun kör bir adamla kafa kafaya çarptığını, müvazenesini kayb ederek ikisinin de arka üstü yere yuvarlandıklarını görmüşler. Bir kaç defa yolu üstünde bir prensle yüz yüze geldiği ve ancak kendine geldiği ve ona yol vermek için dıvara yapışmağa mecbur kaldığı çok vaki'dir. Arar, karıştırır, bağırır, kızar, biri biri ardından uşaklarını çağırır : *onun her şeyini kayb ederler;* yüzünde duran maskesini isteyen kadın gibi o da ellerinde taşıdığı eldivenlerini ister. Saraya girer ve bir avizenin altından geçerken perukası oraya takılıp kalır : bütün saray halkı bakar ve gülerler ; Ménalque da bakar ve herkesten daha fazla güler : ve mecliste başı perukasız kalmış ve, kulakları meydanda olan adamı gözleriyle arar. Şehirde dolaşırken biraz yol yürüdükten sonra kayb olduğunu zann eder, kederlenir, yolculara nerede bulunduğunu sorar ve onlar da tam kendi sokağının ismini söylerler ; sonra evine girer ve yanıldığını zann ederek acele dışarı fırlar. Adalet sarayından çıkar ve büyük merdivenin nihayetinde kendisinin zann ettiği bir araba bulunca içine girer : arabacı hayvanları kamçılar ve efendisini evine götürdüğünü zann eder ; Ménalque araba kapısından dışarı fırlar, bahçeyi geçer, merdivenleri çıkar, salonu, odayı, yatak odasını dolaşır ; her şey ona aşina görünür, hiç bir şey onun için yeni değildir ; oturur, istirahat eder, kendi evindedir. Ev sahibi gelir : Ménalque onu karşılamak için ayağa kalkar; ona çok nezaketle muamele yapar, oturmasını rica eder ve misafirperverlik yaptığını zann eder ; konuşur, düşünür, sonra yine söze başlar. Ev sahibinin canı sıkılır ve hayreti eksilmez ; Ménalque ondan az hayret içinde değildir, fakat düşündüğünü söylemez : nezaketsiz, işsiz bir adama çatmıştır ki nasıl olsa sonunda kalkıp gidecektir, bunu ümid eder ve sabırsızlanır. Ancak gece olduktan sonra hatasının farkına varır.

La Bruyère

7 Ağustos 1645 de Paris de doğan Jean de la Bruyère, Fransız klasiklerinin en mühim siymalarından biridir. Hayatı hakkında mevcut ma'lûmat azdır. Babası zengin bir adam değildi. Bu iytibarla çocukluğu pek refah içinde geçmemiştir. 1666 da Orléans darülfünununda hukuk diploması aldı, fakat avukatlık etmedi. 1684 de Duc de Bourbon a muallim ta'yin edildi, iki sene sonra vazifesi bitince yine dükün büyük babası Büyük Condé nin yanında kaldı. 1693 de Racine, Boileau ve Bossuet nin ısrarı sayesinde fransız akademisine kabul edildi.

Eskiler ve yeniler arasındaki munakaşalarda şiddetle eskiler lehine mücadele etti.

11 Mayis 1696 da ölmuştür.

La Bruyère meşhur "Karakterler" ini ilk önce Théophraste ın tercüme ettiği "Karakterler" iyle müştereken ve imzasız olarak neşr etti.

Bu müellifi tanılmayan yazılar o kadar kuvvetli idi ve zamanın seciyelerini o kadar maharetle teşrih etmekte idi ki derhal büyük bir şöhret kazandı. Théophraste ın karakterler i bile onunkiler yanında sönük kalmıştı.

La Bruyère zamanının hemen bütün tiplerinin—birkaç satır birkaç sayıfa içinde — portrelerini çizmiş, onların fena ve gülünç taraflarını karikatürize etmişti. İnsan ruhunu tanımakta ve muhtelif seciyelerin muhtelif tezahuratını görüp kayd etmekte misilsiz bir muvaffakiyet kazanmıştı. La Bruyère bu tarzda dünyanın en büyük muharriridir. Ve yalnız "Karakterler" isimli eseri ona layemut bir şöhret te'minine kâfi gelmiştir.

Bu eserin çok güzel bir parçası olan (Dalgın) ı bu sahifada derc ediyoruz.

Başka bir defa bir kadını ziyarete gider, biraz sonra ev sahibihin kendisi olduğuna kendini îkna' edince koltuğuna eyice yerleşir ve gitmeyi hatırından bile geçirmez; sonra bu hanımın ziyaretini fazla uzattığını düşünür, her an kalkıp gitmesine intizar eder ve onu serbest brakır; fakat bu hal uzadıkça uzadığı, karnı acıktığı ve gece de ilerlemiş bulunduğu için kadına yemeğe kalmasını rica eder; kadın güler ve o kadar hızlı güler ki onu kendine getirir. Ménalque sabahleyin evlenir, akşam evlendiğini unutur ve yalnız başına yatar; ve birkaç sene sonra karısını kayb eder, karısı onun kolları arasında ölür, o cenaze merasimine iştirâk eder, ve ertesi gün, yemeğin hazır olduğunu söylemeye geldikleri zaman, karısının hazır olup olmadığını ve ona da haber verip vermediklerini sorar. Yine o, kiliseye girer ve kapıya yaslanmış olan dilenciyi bir sütun ve onun elindeki tası da içinde mukaddes su bulunan kâse zann ederek elini tasa sokar, alnına götürür, ve o zaman birden bire sütunun kendisine hitab ettiğini ve onun için dua etmeyi teklif ettiğini görür. Kilisenin içinde ilerler, bir dua edecek yer gördüğünü zann ederek bütün ağırlığıyla üstüne çöker: oturduğu yer katlanır, batar ve bağırmaya çalışır; Ménalque kendisini ufak tefek bir adamın dizleri üzerinde, onun sırtına yaslanmış, iki kolu omuzları üstünden geçmiş, ve iki eliyle onun burnunu tutarak ağzını kapattığını görünce hayret eder; mahcup bir vaziyette çekilir ve başka bir yerde dua etmeye gider. Dua etmek için cebinden bir kitap çıkarır, fakat evinden çıkmadan evvel kitap deye terliğini alıp cebine koymuştur. Daha kilisenin kapısından çıkmadan bir uşak arkasından koşar, ona yetişir ve gülerek papasın terliğinin kendisinde olup olmadığını sorar. Ménalque ona kendi terliğini gösterir ve «İşte, der, üstümde olan bütün terlikler bundan ibarettir.» Bununla beraber üstünü arar ve henuz yanından ayrıldığı papasın terliğini çıkarır; onu evinde hasta bulmuştu, ve gitmek için müsaade almadan evvel yere düşen bir eldiveni yerine onun terliğini almıştı: Böylece Ménalque tek bir terlikle döner. Bir defa cebindeki bütün parayı kumarda kayb etmişti, ve, oyuna devam etmek istediği için odasına girer, bir dolabı açar, çekmecesini çıkarır, lazım olanı içinden alır ve çekmeceyi aldığı yere koyduğunu zann eder: Kapamış olduğu dolabın içinden gelen bir havlama işitir. Bu mu'cizeden hayret ederek tekrar dolabı açar, ve orada çekmecesi yerine koyduğu köpeğini görünce gülmeden kırılır. Tavla oynarken susar, su getirirler; oyun sırası onadadır; zarları taşıyan boynuzu bir elinde, bardağı da diğer elinde tutar; ve çok susamış olduğu için zarları — az kalsın boynuzu da — yutar ve bir bardak suyu tavlaya atarak beraber oynadığı adamı baştan aşağı ıslatır.

La Bruyère

Samimi ahbaplarından birinin odasında tamamiyle aksini yaptığını zann ederek karyolaya tükürür ve şapkasını yere atar. Su üzerinde gezinti yaparken saatin kaç olduğunu sorar: ona bir saat uzatırlar; saati alır almaz, artık zamanı, saati unutarak, saati canını sıkan bir şeymiş gibi dereye atar. Yine kendisi uzun bir mektup yazar, bir çok defalar üzerine kurutma tozu atar, fakat bütün tozları hokkanın içine boşaltmıştır. Bundan ibaret değil: bir mektup daha yazar, ve ikisini de mühürledikten sonra, adreste yanılır; bir dük bu mektuplardan birini alır ve açınca şu satırları okur: *Olivier Usta, bu mektubu alır almaz bana derhal lazım olan samanı göndermeyi unutmayınız:* Çiftçisi diğer mektubu alır açar, ve okutur; orada şöyle yazar: *Monsenyör, devletmeabın emirlerini tam bir itaatla telakkî ettim...* Yine o, geceleyin bir mektup yazar, ve, zarfı mühürledikten sonra, mumu söndürür; etrafını hiç göremediği için az hayret etmez, ve bunun neden husule geldiğini ancak anlayabilir. Ménalque Louvre sarayının merdivenlerinden iner, yukarı çıkmakta olan birine «sizi arayordum» der. Onu elinden tutar, beraber aşağıya indirir, bir çok bahçeleri geçer, salonlara girer, tekrar çıkar; gider, tekrar geri döner; nihayet bir çeyrek saatten beri peşinde sürüklediği adama bakar: onu görünce hayret eder, ona söyleyecek hiç bir sözü yoktur, elini brakır, ve başka bir tarafa döner.

Ekseriya size bir şey sorar ve siz cevap vermeyi düşünürken o sizden çok uzaklaşmıştır; ve yahut koşarak geçerken annenizin nasıl olduğunu so-

(Devamı 79 uncu sahifede)

Sü

Kahvenin epeyce kalabalık boynuma dolayarak

Konrad Bercovici den:

NOTRE Dame kilisesinin arkasına düşen St. Père sokağındaki küçük kahve benim gibi Balkanlardan yeni gelen bir genç için gayet cazip bir yerdi. Yapmak, görmek istediğim o kadar çok şey vardı ki hayata susamış, onu bir yudumda içmek isteyordum.

Küçük bir Balkan köyünde geçen bütün çocukluğum zarfında yegâne düşüncem Paris i ziyaret etmek olmuştu. Elime geçen kitaplardan Paris in sefahet ve güzelliğini, esrar ve sefaletini okur, geceleri uyumama mani' olan tatlı hülyalar kurardım. Paris de, parlak bir muvaffakîyete nail olmadan bütün san'atkârların geçirdikleri sefil hayatın elemlerine ben de ortak olur, heyecanımdan titrerdim. Ben de ümit ve ıztırap menbaı olan Paris de yaşamak, çalışmak, yükselmek isteyordum.

Bilmem neden, St. Père sokağı beni diğer sokaklardan ziyade celb etti. Acaba, şimdi dünyaca tanınmış bâzı san'atkârların bir zamanlar burada oturmuş olmalarındanmı?.. Her halde o sokağı çok sevmeye başladım. Bir ucunda, amele ve işçilerin sabahları erken kahvaltı ettikleri bir kahve vardı. Gündüzleri, mahallenin bâzı ihtiyarları istisna edilirse, kahveye kimse gelmezdi. Ben boş vakitlerimi burada geçirmeğe başlamıştım. Bâzan, şair Verlaine i görmek saadetine nail olurdum. Hiç söz söylemeden etrafı keskin nazarlı gözleri ile süzer, ve içkisini içmeden elindeki bardağa uzun uzun bakardı. Ona raslamak ümidi benim nazarımda kahvenin kîymetini arttırırdı.

O küçük kahvenin bu kadar hoşuma gitmesine başka ve daha büyük bir amil vardı. Kasada oturan kavecinin kızı Süzet e aşık olmuştum. Paris e geldiğimden beri konuştuğum ilk kadındı. Ve onun muhabbetini kazanmak, kendimi ona sevdirmek bu, ziya ve sefalet şehrinde ilk muvaffakîyetim olacaktı.

Süzet in güzel olduğunu söylemeğe hacet varmı? O, benim için, Paris in bütün esrar ve cazibesini nefsinde cem' etmiş bulunuyordu. Gözlerinde, şimdiye kadar hiç bir kadının gözlerinde görmediğim, iyzah edemediğim bir başkalık vardı. Sesinin garip, sıcah ahengi beni meftun ediyordu. Onu köyümün kadınları ile mukayeseye kalkışınca aralarındaki farka hayret ederdim. Haretketlerinin zarafeti, kahkahalarının şenliği, her şeyi başka idi.

Süzet kahveye yalnız kendisi için geldiğimi anlamıştı. Küçük bir vak'a pederinin de bu mes'eleden pek bihaber olmadığını bana öğretti. Bir gün kahveye uğramış, Süzet i bulamamıştım. Babası yanıma gelerek kızının az bir zaman zarfında avdet edeceğini söyledi. Fa-

Süzet

olmasına rağmen kollarını ağlamağa başladı.

Manyasi Zade Mübin

ARADAN zaman geçti. Süzet le samimiyetimiz ilerlemişti. Artık bir birimize arkadaş muamelesi yapıyor, senli benli konuşuyorduk. Bir gün, yakında verilecek Talebe Balosuna benimle gelmesini teklif ettim. Bu teklifimi büyük bir sevinçle karşıladı. Saatlerce baş başa verip giyeceğimiz kostümleri kararlaştırdık. Kalbim hızla atıyordu. Bu, Paris de ilk muvaffakiyetimdi. İşte ben bir Parizyen kızla baloya gidiyordum! Amma sade bir kahvecinin kızı imiş? Neme gerek? O bir Parizyendi, ve bu bana kâfi geliyordu.

Faris e gelmeden evel, anneme muntazaman mektup yazmağa, konservatuvarda keman derslerimin nasıl ilerlediğini bildirmeğe söz vermiştim. Annemle aramızdaki samimiyet ve arkadaşlık o kadar büyüktü ki kendisine korkmadan Süzet mes'elesini açabilir, sevdiğim kızın hakikî vaziyetini anlatabilirdim. Lakin ona yazdığım mektup hakikatten ne kadar uzaktı. Süzet in bir kahvecinin kızı olduğunu söylemedim. Süzet i yüksek sosyetcye mensup, gayet kibar ve zengin, bana pek iltifat buyuran bir kadın olarak tanıttım. Ben bunu, yalan söylemek maksadiyle yazmadım. Beni anlayacak bir kalbe kurduğum hülyaları anlatıyordum.

Nihayet balo gecesi geldi. İnce bir yağmur sepeliyordu. Kahvelerin ve dükkânların camekânlarında buğu toplanmıştı. Ben Paris i hiç bir zaman bu kadar güzel bulmamıştım. Süzet i almağa gittiğim vakit, saat on ikiye yaklaşıyordu. Ben memleketimin milli elbisesini giymiştim.

Tek atlı bir arabaya binerek, arabacıya bizi Montmartre a götürmesini söyledik. Bana öyle geliyordu ki geçenler başlarını çevirip bize bakıyorlardı. Hiss ettiğim gururu ta'rif edemem. Büyük bir zaferden dönen ve halk tarafından alkışlanan şanlı bir kumandan olsa idim daha derin bir saadet hissi duyamazdım. Balonun verildiği binanın kapısından girince, paltolarımızı gururla vestiyere braktım. Adamın kendisine de büyük bir bahşiş verdim. Böylece, bir aylık cep harçlığımın hatırı sayılır bir kısmını sarf etmiş bulunuyordum. Fakat bu beni alâkadar etmeyordu. Bu akşam için gayet zengin bir adamdım. Bir kaç frankın ne ehemmiyeti olabilirdi?

kat Süzet den bahs ederken gözlerinde beni kızartan öyle ma'nalı bir parıltı vardı ki. O anda, yanıldığını, kahveye kızı için gelmediğimi yüzüne haykırmak istedim. Lakin sırrımı keşf eden bu ihtiyarın mes'eleyi kızına açmasından korkarak sustum. Zira onun bu hareketi Süzet tarafından sevilmek ümidimi mahv edebilirdi.

SALON pek kalabalıktı. Hayatımda bu derece şen ve mes'ut insanlar görmemiştim. Salonun her tarafından kopan çılgın kahkahalar beni evvela ürküttü. Böyle şeylere alışmamıştım. Bilhassa erkeklerle kadınların gayet serbest bir tarzda görüşmeleri, kadınların fazla dekolte elbiseleri tuhafıma gitti. Yavaş yavaş bende de yeni bir neş'enin doğduğunu hiss etmeğe başladım. Musikî, dans, şarap, şarkılar beni sarhoş etmişlerdi. Bir aralık şık bir genç Süzet i dansa kaldırdı. Dansın sonuna kadar onları seyr ettim. O anda, ne kadar köylü olduğumu anladım. Çekingenliğimden, beceriksizliğimden utandım. Kendimi o şık gençle nasıl mukayese edebilirdim? O Parisli idi. Böyle hayata alışmıştı. Ne güzel dans ediyor, kendinden ne kadar emin görünüyordu.

Orkestra susmuştu. Süzet yanıma gelerek; "Neden ben başka erkeklerle dans ederken sen de başka kızlarla dans etmeyorsun?" deye sordu. Biraz küskün bir sesle: "Başka kızlarla dans etmek istemeyorum" dedim.

Aşkımın derinliğini iytiraf eden bu sözlerimi şen bir kahkaha ile karşıladı. Cevabımdan gayet memnun kalmıştı. Buna rağmen, kendisini almaya gelen bir gençle dansa kalktı. Yalnız, dans bitince, yanıma geldi; omuzunu omuzuma, yanağını yanağıma dayadı; başını biraz geriye eğerek, gözlerini gözlerime dikerek: "Beni sahiden o kadar seviyormusum? Söyle, seviyormusun?" deye sordu.

Cevap olarak onu kollarımın arasına aldım. Vals ahengine köyümün dansını uydurdum. Kendimden geçmiş bir halde oynayordum. Biz dans ederken, diğer çiftler durmuşlar, bizi seyr ediyorlardı. Az bir zaman zarfında, başka Balkanlı talebeler de bize iltihak ettiler. Bundan sonra, büyük salonun her köşesinde milli gruplar teşekkül etmeğe başladı. Lakin hiç biri bizim gibi alkışlanmadı.

Dans etmediğimiz vakit, masaların üstüne çıkıp avazımız çıktığı kadar bağırıyor, şarkı söyleyorduk. Süzet gitgide bana daha fazla sokuluyor, sıcak nefesiyle kulağıma tatlı sözler fısıldayordu. "Seni şeytan seni! Ben seni gayet utanganç, çekingen bir genç olarak tanırdım. Halbuki ne kadar yanılıyormuşum", deye eğleniyordu.

Bu baloya bir yabancı, bir köylü olarak gelmiştim. Şimdi beni her kes tanıyordu. Bütün bu halkın dikkatini celb etmeğe muvaffak olmuştum. Kendimde hiss ettiğim yeni bir kuvvet, yeni bir iytimat ile sarhoştum. Paris artık beni korkutmayordu. Ben Paris i yenmiştim.

Sabaha doğru avdet ettik. Kahve işçilerle dolu idi. Ne Süzet ne de ben kîyafetimizi değiştirememiştik. Süzet in babası masadan masaya gidiyor, eski müşterilerine kızının benimle baloya gittiğini iftiharla anlatıyordu. O da beni sevmeğe başlamıştı.

Son müşteri gittikten sonra, masamıza geldi. "Haydi bakalım, bana ne yaptığınızı anlatın" dedi.

Süzet anlatmağa başladı. Onu dinlerken, söylediklerini sahiden yaptığıma hayret ediyordum. Süzet konuşurken, babası beni baştan aşağı süzüyor, hayretle karışık bir memnuniyetle: "Vay çapkın!" diyordu.

Dükkâna bâzı yeni müşteriler girmişti. İhtiyar bizden ayrılırken: "Gelecek balo ne zaman? Ben de gitmek isterim" dedi.

KONSERVATUVARA gitmek zamanı gelmişti. Süzet le veda'laşarak sokağa çıktım. O anda kendime olan iytimadım fevkalade idi. Her şey o kadar basit görünüyordu ki! Ben bir kaç seneye kadar kendime bir nam yapmış olacaktım. O zaman değil bir talebe balosunun halkı, fakat bütün dünya beni tanıyacaktı. Süzet i gururla köyüme götürecek, muvaffakiyetimin bir eseri olmak üzere bu Paris li karımı her kese gösterecektim. Sonra, annemi alıp Paris e avdet edecektim. Bâzan öyle hülyalara dalardım ki, bütün köy halkını da, muvaffakiyetlerimi daha eyi takdir etsinler deye, benimle beraber gezdirmeye karar verirdim.

Annemin gönderdiği para bana kâfi gelmeyordu. Odamın kirasını verebilmek ve bâzı ihtiyaçlarımı te'min edebilmek için kendime küçük bir iş aramağa koyuldum. Bir hafta sonra, Bastille Meydanında bir kahvede keman çalmağa başlamıştım. Bana ve orkestranın diğer oyuncularına maaş verilmezdi. Kahve sahibi günde iki yemek vermekle borcunu ödemiş oluyordu. Her yarım saatte bir, içimizden biri elinde bir tabakla müşteriler arasında dolaşırdı. Taliimizin yaver olduğu günler adam başına altışar frank düşerdi. Fakat umumiyetle parsa payımız üç frankı geçmezdi.

Oyuncular arasında Jon ve Jorj isminde iki dostum vardı. Bunlar gayet ince ruhlu, hassas adamlardı. İkisi de mükemmel san'atkârdılar. Lakin binbir sebepten dolayı kendilerini tanıtamamışlar, bu sefalete mahkûm kalmışlardı. Kaç kere, parsa toplamak sıraları gelince, gözlerinin elemine dayanamamış, tabakla ben dolaşmıştım!

Aylar geçti. Sabahları Konservatuvara devam ediyor, öğle üstleri dörtten yediye kadar Süzet in yanında kalıyordum. Ondan sonra, gece yarısına kadar kahvede

çalışıyordum. Boş vakîtlerimizde, Süzet le uzun gezintiler tertib ediyor, veya Luxembourg Bahçesinde ağaçların gölgesi altında vakît geçiriyorduk.

BUNA rağmen, Süzet den soğumaya başlamıştım. Ona eskisi gibi iftihar dolu nazarlarla bakmayordum. Onunla ilk tanıştığım zaman yabancı bir memlekette, yabancılar arasında bulunuyordum. Paris beni korkutuyordu. Paris i eyi bilen biri ile tanışmak benim için büyük bir şeydi. Fakat şimdi arkadaşlarım meyanında başka kadınlar vardı. Jorj un karısı *Comedie Française* de artistti. Jon un sevgilisi Matin gazetesinde muhabirlik ediyordu. Süzet den terbiye, bilgi, içtimai seviyece daha yüksek olan ve konservatuvar arkadaşlarım bulunan altı yedi genç ve güzel kızla tanışıyordum.

Evet, Süzet den utanmaya başlamıştım. Kendisini kat'iyen götüremeyeceğim evlere, muhitlere da'vet olunuyordum. Onu, tanıdığım ressamlar, heykeltraşlar, muharrirlere takdim edemezdim. Ve bir gün geldi ki Süzet benim için bir hiç olmuştu. Gençlik ne kalpsizdir, Yarabbi!

Süzet le ilk ahbaplığımız zamanında annemi nasıl ihmal etmiş isem, şimdi de hem Süzet i hem de annemi ihmal ediyordum. Kendime ta'yin etmiş olduğum yolda bir an evel muvaffakîyet elde etmek için her şeyi feda ediyordum. Artık yalnız kendim ve san'atım için yaşayordum.

Nihayet, kahvelerde çalmaktan kurtuldum. Bu Jorj un ölümünden sonra oldu. Jorj fena halde hastalanmış, küçük bir evin tavan arasındaki dar odasında ateşler içinde yanıyordu. Kendisini her gün ziyarete gidiyor, nakdi muâvenette bulunuyordum. Karısı büyük bir tiyatroda oynadığı halde kazancı lazım olan elbiselerini bile te'mine kifayet etmeyordu. Küçük odalarında iki demir yatak, bir masa, iki iskemle ve bir dolaptan başka bir şey yoktu.

Hastalığının ikinci haftasında, ilaç alabilmek için, Jorj un bir kemanını satmağa mecbur olmuşlardı. Jorj, karısının elinde kemanla odadan çıktığını görünce, dayanamamış, gözlerini kapamıştı. Kemanlarını bütün varlığı ile seven bir adamdı. Doktor kendisine yakında eyileşeceğini söylemişse de, o hakîkatı anlamıştı. Bir gün bana: "Karım öleceğimi biliyor, dedi. İkinci kemanımı da satmağa götürdü. Eyileşip çalabileceğimi ümid etmeyor".

ERTESİ sabah, Odaya girdiğim vakît, karısı yatağın kenarına oturmuş, o gün giyeceği bir elbisenin söküklerini kırmızı iplikle dikiyordu. Ağlamayordu. Sadece yataktaki ölüyü göstererek dikişine devam etti.

Kalbimde dehşetli bir isyan uyanmıştı. Dişlerimi, yumruklarımı sıkmıştım. Jorj un ölümü beni fena halde sarsmıştı. Bu, bana bir ders olmalı idi. Jorj benden daha mükemmel bir san'atkâr idi. Eğer şimdi yaşadığım hayata devam edersem, ben de onun akîbetine mutlak uğrayacaktım. Fazla uğraşmak, fazla çabalamak lazımdı.

Karısı, o gün bir provası olduğundan, cenaze işini bana yükletmeğe uğraştı. Kabul etmeyerek odadan çıktım. Sokağa fırladım, Kendimde bir başkalık hiss ediyordum.

Bir daha keman çaldığım kahveye uğramadım. Ne kadar tanıdığım varsa peşlerine takıldım. Tiyatro sahiplerine, impressariolara kendimi takdim ettirdim. Konservatuvar muallimlerimden yardım istedim, Jorj un başına gelen felaketten kaçmağa bakıyordum.

Haftanın nihayetinde, Biskra da bir orkestra şefliğine ta'yin olunmuştum. Haziran ayında konservatuvar kapanır kapanmaz hareket edecektim. Süzet i bütün o hafta zarfında görmemiştim. Hareket sabahı bavullarımı hazırlarken düşünüyordum: "Acaba gidip kendisi ile ved'alaşsam mı? Yoksa Biskra danmı mektup yazsam?„ Nihayet kendisini gidip görmeğe karar verdim. Mademki beni artık alâkadar etmeyordu, mademki onu artık sevmeyordum, gitmemek bir za'f olacaktı. Zaten ondan tamamiyle ayrılmak lazımdı. O benim kaçmak, unutmak istediğim bir maziye aitti.

Aynanın önünde dikkatle saçlarımı taradım. Kravatımı değiştirerek daha sade bir tane taktım. Yeni yaptırdığım kurşuni yazlık elbisemi giydim. Yolda bir de baston satın aldım.

Kahveye varınca, babası elindeki bir bezle mermer masaları silmekle meşgul idi. İçeri girince, sert bir sesle: "Bütün bu hafta nerede idin?" deye sordu.

"İşlerim vardı, dedim, ve fazla söz söylemeden genç kıza döndüm:

"Bonjur, Süzet".

Süzet beni görünce ileriye atıldı; ve kahvenin epey kalabalık olmasına rağmen kollarını boynuma dolayarak ağlamağa başladı:

"Anladım! Gidiyorsun! Gidiyorsun! Söyle, neden beni terk ediyorsun?"

Kalbinin kalbimin üstünde çarptığını duyuyordum. Onu kucaklamak; öpmek arzusu o kadar kuvvetli idi ki va'dimi unutacak gibi oluyordum. Vucudunun tatlı sı-

caklığı mukavenetimi eritiyordu. Fakat nasılsa kendimi toplayabildim. Onun ateşli muhabbetine bir surette mukabelede bulunmadım.

"Ben gidiyorum, Süzet", dedim; ve solan yüzünü, dolan gözlerini görerek ilave ettim: "Ben gidiyorum. Lakin az bir zaman içinde avdet edeceğim. Bir orkestra şefliğini kabul ettim. Biskra ya hareket ediyorum."

"Biskra ya mı? deye tekrar etti. Cezairde, değil mi?" Sonra, birdenbire kollarını boynuma daha sıkı sararak inildedi: "Hayır! Hayır! Hayır!"

Süzet hüngür hüngür ağlayordu. Avdet edeceğimi tekrar tekrar te'min ederken, saçlarını okşamaktan kendimi alamadım. Süzet sözlerimden bir teselli bulmayordu. Ağlayor, ağlayordu.

Ayrılmak saati yaklaşmıştı. Kollarını boynumdan çözdüm. "Süzet, yine geleceğim", dedim; ve sert adımlarla, arkama bakmadan sokağa fırladım. Koşmağa başladım. Kulaklarım oğuldayordu, ve kalbim öyle çabuk, ah! öyle çabuk atıyordu ki.

Ne kadar koştum bilmeyorum. Bir aralık bir köşe başında durakladım. Ve o zaman yeni bastonumu kahvede unuttuğumun farkına vardım.

BİSKRA dan doğru Paris e döndüm. Evvela İstanbul a gittim. Sonra Paris e avdet ederek altı ay kadar kaldım. Bu müddet zarfında bir kere olsun gidip Süzet i görmek aklıma gelmedi. Şimdi ben bambaşka bir muhitte yaşayordum. Kendime yeni dostlar peyda etmiştim. Başka ümitlerim vardı. Yegâne düşüncem kendimi daha ve kat kat yükseltmekti.

Paris den İngiltereye, sonra sırası ile Skandinavyaya, Almanyaya gittim. Bütün dünyayı dolaşıyor, kendimi tanıtıyor, gitgide bir nam kazanıyordum. Ne zaman kendimi bu mütemadi uğraşmadan yorgun hiss etsem, gözlerimin önünde eski bir lavhayı canlandırırdım. Ölüm yatağında yatan Jorj u, kırmızı iplik ile elbisesini ta'mir eden karısını görürdüm. Ve bu bana yeni bir kuvvet verir gibi olur, gayretlerimi artırırdı. Kendime ta'yin etmiş olduğum muvaffakiyet yolunu t'akîb ederken ben de rakîplerim gibi merhametsiz ve hotgâm olmuştum. Hayatta yerinde sayana, ilerleyemeyene merhamet yoktur. Ya muvaffakîyet, ya ölüm!

Bütün ruhumu, varlığımı san'atime vakf etmiştim. Her şeyi onun için feda etmiştim. Dostlar geldi ve geçti. Ben de yirmi sene böyle çabaladım, uğraştım. Artık gayeme vasıl olmuş, kendime bir nam kazanmıştım. Ve yavaş yavaş eski günleri andıkça, evelden olduğu gibi bir la'net, hicap hissi yerine, kalbimde geçmiş günler için derin bir hasret uyanmağa başladı. Bana, bir kaç sene evel, kahvelerde geçirdiğim sefil hayattan bahs etmiş olsalardı, kızarır, sahte bir gururla inkâr ederdim. Fakat şimdi, ben kendim o günleri başkalarına anlatmaktan çekinmeyor, gençliğimin sefalet ve didinmesinin utanılacak bir şey olmadığını anlayordum. Ben artık o acı, elem dolu günleri arkamda brakmış bulunuyordum, Fakat içimde daima gizli bir hasret vardı...

BİR ilkbahar sabahı yine Paris de idim. Eskiden oturduğum küçük evin önünden geçtim. Şimdi içinde bâzı sefil kılıklı ressamlar vardı. Kendi kendime: "Bak, sen de bunlar gibi idin! Sen de böyle yaşardın!" dedim.

Sonra, yirmi sene evel keman çaldığım kahveye girdim, eskisi gibi, her yarımı saatte bir, çalgıcılardan biri elinde bir tabakla müşteriler arasında dolaşıyordu, Zavallı adamlar! Tabağa yüz franklık bir kâğıt atınca gözleri nasıl hayretten büyüdü!

Bir saat kadar sokaklarda dolaştım. Hafif bir yağmur yağmağa başlamıştı. Birdenbire kendimi Süzet in kahvesi önünde buldum. İçeri girmekten kendimi alamadım. Bu acaba sahiden Süzet mi idi? Boyu uzamış, toplanmıştı. Siyah saçlarında beyaz teller belirmişti. Kulaklarında bir çift siyah küpe vardi. Yalnız gözlerinde gençliğinden biraz eser kalmıştı.

Kahve epey değişmişti. Yandaki dükkân satın alınarak ortadaki dıvar yıktırılmış, kahve büyütülmüştü. Şimdi burası İngiliz ve Amerikalı turistler tarafından çok rağbet gören bir yer olmuştu.

Süzet i seyr etmek maksadiyle bir köşeye oturdum. Beni tanımamış olduğundan emindim. Yalnız kasada otururken, dakîkalar geçtikçe heyecanlandığını görüyordum. Bir aralık babasına seslendi; gelip kasaya oturmasını rica etti. Yerinden kalkarak eğildi, kasanın arkasından bir şey alarak bana doğru geldi. Elinde yirmi sene evel unutmuş olduğum bastonum vardı.

"Bir gün, burada bastonunuzu unutmuştunuz, efendim", dedi.

Yazın Açık Havada Yaşayalım

1— Sabah ve ikindi kahvaltıları, öğle ve akşam yemekleri için şu ağacın gölgesinde ailece masanın etrafına toplanmak ne kadar hoş olur. Bilhassa günün mesaisi bittikten sonra akşam yemeğini orada yemek ve gecenin serinliğinde gurubu ve sonra mehtabı yahut yıldızları seyr etmek yorgun vucut ve zihinlere a'zami istirahat ve inşirah te'min eder.

Ağacın dibindeki uzun kanape de fazla misafirleri kabule daima âmâdedir.

2— Bir ağacın altında bir kaç iskemle ve bir masa ile kim olsa bahçesini yahut avlusunu salona tahvil edebilir. Misafir kabulü için bundan hoş yer olurmu?

Böyle bir köşe insanı gezmeye çıkmaktan âdeta müstagni brakır.

3— Dam yahut taraçada bir köşe. Mefruşat parçalarının hepsi modern üslupta ve parlak renkli olduğundan manzarası neş'e verir. Hepsi rahat ve gayet sağlam yapılıdır. Masayı güneşten muhafaza eden bir şemsiye var.

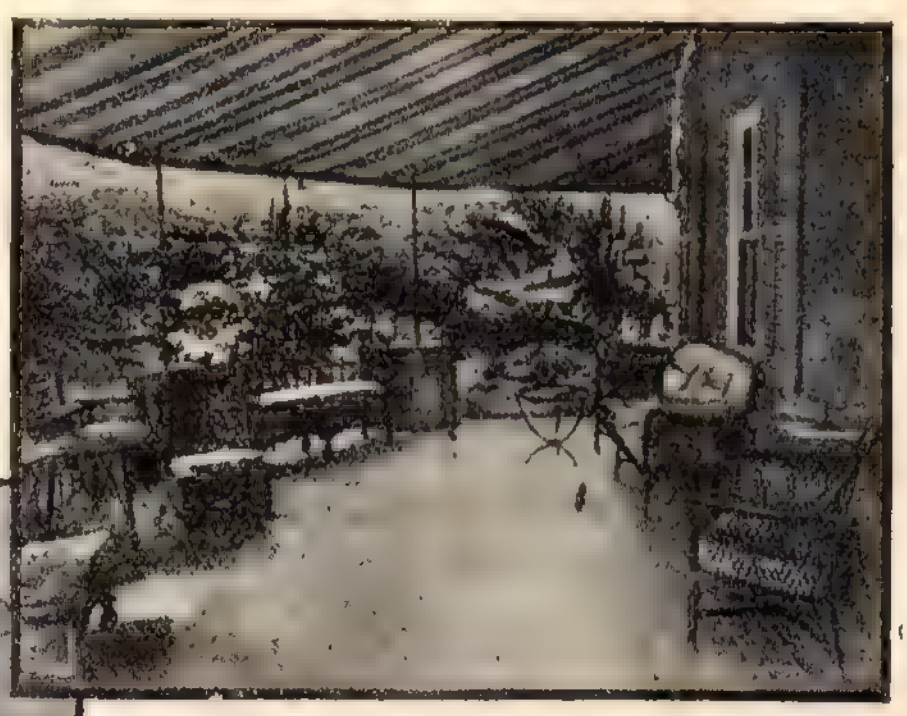

4— Balkon yahut taraçanın üzeri bir tente ile yağmur ve güneşten muhafaza edilmiş. Burada bütün aile efradiyle birlikte misafirler için de rahat iskemleler var.

Homère den *Tercüme eden: Yaşar Nabi*

(Geçen nushadan devam)

Ve Alsinous ona cevap verdi:

— Ey Ülis. şüphesiz ki senin kara toprağın beslediği ve işleri güçleri, kimsenin bir şey anlamadığı yalanlar söylemek olan sayısız serseriler gibi bir hırsız ve bir yalancı olduğunu hatırımızdan bile geçiremeyiz. Fakat senin güzelliğin, belagatin, en mükemmel bir şarkıcı gibi hikâye ettiğin bütün Yunanlıların ve senin ıztıraplarınız kalbimize işledi. Seni Trova ya kadar ta'kîb eden ve orada can veren meşhur arkadaşlarından bâzılarını da gördünmü, doğru söyle. Gece daha uzayacaktır ve evlerimizde uyumak zamanı henuz gelmedi. Hayretc şayan maceralarını bana anlat. Iztıraplarını bana anlatmaya razı olursan seni, şüphesiz ki, şafak sökünceye kadar dinlemeye hazırım.

Ve mahir Ülis böyle söyledi:

— Kral Alsinous, milletin en büyüğü, bir konuşmak bir de uyumak zamanı vardır; fakat beni dinlemek isteyorsan, şüpesiz, evvelce ölen, veya, korkunç Trova muharebesinden sağ çıktıktan sonra dönüşte hain bir kadının hilesi yüzünden can veren arkadaşlarımın sefalet ve ıztıraplarını öğrenmek zevkini sizden esirgemeyeceğim.

Alif Prozerpin, kadın ruhlarını öteye beriye dağıttıktan sonra Agamemnon un kederli ruhu geldi; ve onun etrafında Egist in sarayında onunla beraber ölenlerin ruhları vardı.

Siyah kanı içtikten sonra Agamemnon beni derhal tanıdı ve beni tutmak için kollarını uzattı; fakat eskiden sahip olduğu kuvvet ve adalelerinin eski çevikliğinden eser kalmamıştı. Onu görünce kalbim merhametle burkuldu ve ağladım, ve ona dedim ki:

— Atre nin oğlu, insanların hükümdarı, hain Park seni nasıl eline geçirdi? Seni, şiddetli rüzgarlarını göndererek ve gemini batırarak Neptün mü sularda boğdu, yoksa öküz ve koyun sürülerini gasb ederken veya çocukların ve karıların için döğöşürken düşmanların karadamı öldürdü?

Ben böyle söyledim, ve, derhal, o bana cevap verdi:

— Laert in ilahi oğlu, hünerli Ülis, korkunç rüzgârları kudurtarak ve gemimi batırarak beni Neptün öldürmedi, ve düşmanlarım beni karada vurmadılar.

Egist hain karımın yardımiyle beni öldürdü. Beni da'vet ettiği bir ziyafette bir öküz gibi boğazladı. Bu suretle ölümüm çok acınacak bir şekilde oldu. Ve etrafımdaki adamlarım da bir ziyafet, bayram veya düğün vesilesiyle zengin ve iktidarlı bir adamın evinde kesilen beyaz dişli domuzlar gibi boğazlandılar. Şüphesiz ki sen ölüler arasında, korkunç kargaşalık içinde boğuşan birçok cengâverlerin arasında bulundun; fakat bunu görmüş olsaydın kalbin kan ağlardı. Ve biz odada yiyecek ve içecekle dolu masaların arasında yerde yatıyorduk, ve bütün salon kana boyanmıştı. Ve ben hain Klitamnestr ın yanımda boğazladığı Kasandr lı Priyam ın kızının sesini işitiyordum. Ve ben yere yatmış, can verirken gözlerimi kılıcıma doğru kaldırdım; fakat köpek gözlü karım uzaklaştı ve ben ölürken gözlerimi ve ağzımı kapamak bile istemedi. Bir kadının böyle cinayetler tasavur etmesinden daha büyük bir hainlik ve ahlâksızlık olamaz. Şüphesiz Klitamnestr ona malik olan ilk kocanın ölümünü alçakça hazırladı, ve ben, evimde çocuklarım, hizmetçilerim ve kölelerim tarafından hürmetle istikbal edildiğimi zann ederken böylece öldüm! Fakat bu korkunç düşüncelere malik kadının ahlâksızlığı bundan sonra doğacak bütün kadınları hattâ onların arasındaki en uslu ve akıllıları bile lekeleyecektir.

O böyle söyledi ve ben cevap verdim:

— Ey İlahlar! Şüphesiz kadir Jüpiter, kadınlarının yaptıkları fenalıklardan dolayı Atre ırkına ne kadar kin bağladı! Şimdiden, Helen in yüzünden içimizden bir çokları öldü, ve Klitamnestr sen orada yokken ihanetini hazırlayordu.

Ben böyle söyledim ve o bana derhal cevap verdi:

— Bu sebepten, şimdi, karına asla yüz verme, ve ona bütün düşüncelerini açma, fikirlerinden bâzılarını söyle ve bir kısmını sakla. Fakat Ülis senin ölümün karın yüzünden olmayacaktır, İkaryus un kızı Penelop çok ihtiyatlı ve eyi kalplidir. Harbe giderken biz onu yeni evli braktık ve küçük çocuğu memesini emiyordu; ve şimdi o çocuk büyüdü, adamlarım arasına karıştı; ve o mes'uttur: çünkü sevgili babası dönüşte onu görecek ve o babasını kucaklayacaktır. Bana gelince, karım oğlumu doya doya görmeme sıra brakmadı, beni daha evvel öldürdü. Fakat sana başka bir şey söy-

leyeceğim; nasihatım aklında kalsın; gemini vatanının sevgili topraklarına 'aşikâre olarak değil fakat gizlice yanaştır; çünkü kadınlara iytimat caiz değildir. Şimdi bana hakîkatı söyle. Oğlumdan hiç haber aldınmı? Hayattamıdır? Orhomen demi, yoksa Pilos da Nestor un yanındamı, veya İsparta da kardeşim Menelas ın yanındamıdır? Çünkü sevgili Orest im ölmemiştir.

O böyle söyledi ve ben cevap verdim:

— Atreli, bana niçin bunları soruyorsun? Hayatta olup olmadığından haberim yok.

Ve biz mahzun ve yaşlar dökerek böyle kederli şeyler konuşuyorduk. Ve bu esnada Aşil in, Patrokl un Antilok un ve Pele nin oğlundan sonra Yunanlıların en güzeli ve en boylusu olan Ayas ın ruhları geldiler. Aşil in ruhu beni tanıdı ve bana şu sözleri söyledi:

— Laert in ilahi oğlu, hünerli Ülis, betbaht, diğer yaptığın işlerden daha büyük olan böyle bir işi nasıl aklına koydun? Ölmüş insanların ruhlarının yaşadığı Plüton un nezdine gelmeye nasıl cesaret ettin?

O böyle söyledi ve ben cevap verdim:

— Ey Pele nin oğlu Aşil, Yunanlıların cesuru, buraya vatanıma dönebilmek hususunda Tireziyas ın kehanetine müracaat etmek için geldim, çünkü henüz ne Aşay a ne de sevgili İtak ıma yaklaşabildim ve daima muztaribim. Fakat Aşil, eski insanlardan hiç biri senin kadar bahtiyar değildi ve müstakbel insanlardan hiç biri de bu kadar mes'ut olmayacaktır. Biz, yaşayan Yunanlılar, sana bir ilah gibi ta'zim ediyorduk, ve şimdi, sen bütün ölülere hükm ediyorsun. Ölmüş olmana rağmen bugünkü halinden şikâyet etme, Aşil.

Ben böyle söyledim ve o bana cevap verdi:

— Bana ölümden bahs etme, şöhretli Ülis! Bir çiftçi olmak, ve ücret mukabilinde ancak kendini doyurabilen fakîr bir adama hizmet etmeyi bütün bu mevcut olmayan ölülere hükm etmeye tercih ederim. Lakin, sen bana, şöhretli oğlumdan bahs et. İlk safta döğüşüyormu, döğüşmeyormu? Faziletli Pele den öğrendiklerini bana söyle. Ona hâlâ hürmet ve ta'zim ediyorlarmı, yoksa ihtiyarlık elini ayağını bağladığı için Yunanlılar artık onu hakîrmi görüyorlar? Ben artık Trova da Yunanlılar için harp edip en cesur cengâverleri bile mağlup ettiğim zamanlar güneşin ihtişamlı ışıkları altında olmadığım için onu müdafaa edemem. Şüphesiz, şimdi ben, bir an için, babamın evine varabilsem kuvvetim ve karşı durulmaz ellerimle onu tahkîr edenlerin ve ona hürmette kusur edenlerin cezalarını verirdim.

O böyle söyledi, ve ben ona cevap verdim:

— Şüphesiz ki faziletli Pele hakkında hiç bir şey öğrenmedim; fakat arzun veçhile, sana, oğlum Neptolem hakkında hakîkatı söyleyeceğim. Onu Skiros adasından Trova ya kendi gemimle götürdüm. Trova şehri önünde pazar kurduğumuz zaman, o daima ilk olarak söz söylemeye başlar ve hiç yanılmazdı, ve nutuk iyradında ona rakîp olabilecek yalnız şöhretli Nestor la ben vardık. Biz Yunanlıların Trova şehri etrafında her harp edişimizde, o asla cengâverler arasında kalmayor; fakat cesarette herkesi geride brakarak ileri atılıyordu. Ve müthiş muharebede Yunanlıları müdafaa ederken o pek çok cengâver katl etti, o kadar çok ki şimdi hepsini hatırlayıp sayamam. Bu suretle kahraman Telefid Öripilos u öldürdü ve onun etrafınada bir çok Kete liler kadınların hediyeleri yüzünden katl edildiler. Ve Öripilos ilahi Memnon dan sonra gördüğüm insanların en güzeliydi. Ve biz Yunan asılzadeleri Epeyos un yaptığı tahta beygirin içine girdiğimiz zaman bu kocaman tuzağın açılıp kapanması işini bana havale ettiler. Ve Yunanlı reisleri göz yaşı döküyorlar, ve hepsinin bütün uzuvları titreyordu; fakat oğlunun rengi attığını, titrediğini ve ağladığını asla görmedim. Ve o bana beygirden dışarı çıkmasına müsaade etmekliğim için yalvarıyor, ve Trova lıların mağlubiyetini düşünerek kılıcını ve ağır tunç mızrağını sallayordu. Ve biz Priyam ın büyük şehrini zapt edince Mars ın cengâverleri birbirleri üzerine saldırttığı zamanlarda daima vakî' olduğu gibi ne yakından, ne de uzaktan sivri tunçla yaralanmamıştı ve sapa sağlam olarak ganimetlerden şerefli bir hisseyle gemisine bindi.

Ben böyle söyleyordum, ve çalâk ayaklı Aşil in ruhu, oğlunun cesareti sayesinde şöhret sahibi olduğunu söylediğim için memnun, Asfodel çayırı üstünde vekarla yürüyerek uzaklaştı.

Ve artık hayatta olmayanlara ait diğer ruhlar hüzünle ilerleyorlardı ve her biri bana ıztıraplarını söyleyordu, fakat yalnız Telamon un oğlu Ajaks in ruhu uzak duruyordu. Aşil in silahları için yaptığımız mücadelede kazandığım zaferden dolayı hâlâ bana kızgındı. Silahları Ajaks ın annesi herkesin önünde ortaya koydu ve hakemlerimiz Trovalılarla Minerv di. Keşke bu zaferi kazanmamış ve Ajaks ı Faziletli Pele den sonra Yunanlıların bu en cesur ve en güzelini katl etmemiş olsaydım. Ve ben ona bu tatlı sözlerle hitab eltim:

— Ajaks, Telamon un faziletli oğlu, İlahların bize verdiği meş'um silahlar için hiddetini, ölmüş bulunduğundan, artık terk etmeli değilmisin? Onlar için bir kal'e gibi olan sen böylece öldün. Ve Yunanlılar senin ölümünden az ağlamadılar. Ve kabahat kimsede değildir.

Bütün Yunan ordusuna garaz bağlayarak ve onu cezalandırmak maksadiyle hayatına nihayet veren Yalnız Jüpiter dir. Gel, ey hükümder, ricamı dinle, ve hiddetine, ve gururuna hakim ol.

Ben böyle söyleyordum, fakat o bana hiç cevap vermedi, ve diğer ruhlar arasına karıştı. Bununla beraber ve hiddetli olmasına rağmen ben onunla konuştuğum gibi o da benimle konuşacaktı; fakat öteki ruhları görmeyi tercih ettim.

Ve orada Jüpiter in meşhur oğlu Minos u gördüm,

elinde altın bir asa vardı, ve oturmuş, ölülere adalet tevzi' ediyordu. Ve ruhlar haklarını müdafaa etmek için onun etrafında oturup kalkıyorlardı.

Ondan sonra Asfodel çayırında evvelce vahşi dağlarda öldürdüğü yırtıcı hayvanları, hiç kırılmayan tunç güllesi elinde, avlarken büyük Oryon u gördüm.

Daha sonra Gayan ın oğlu Tityus u, muazzam göğdesiyle dokuz pletr boyunca yere uzanmış gördüm. İki akbaba, etrafında, gagalarilye, kara ciğerini yiyorlardı; ve, o, elleriyle yırtıcı kuşları kovamayordu; çünkü, filhakîka, o Jüpiter in müstefreşesi meşhur Laton un Pito ya gitmek için latif Panop dan geçerken cebren ırzına tecavüz etmişti.

Ve çenesine kadar yükselen bir göl içinde feci' ıztıraplar çeken Tantal ı gördüm. Susuzluktan ölüyor fakat su içemeyordu. Filhakika ihtiyarın su içmek için her eğilişinde sular çekiliyor, ve ayakları altında kara toprak meydana çıkıyordu, düşman bir ilah suları kurutuyordu. Ve yüksek ağaçlar, başı üzerinde, meyvalarını sarkıtıyorlardı: armutlar, narlar, portakallar, tatlı incirler ve yeşil zeytinler. Ve ihtiyar elleriyle bu meyvaları her yakalamak isteyişinde, rüzgâr onları bulutlara kadar kaldırıyordu.

Ve büyük azaplar çeken ve iki eliyle muazzam bir kayayı iten Sizif i gördüm. Ve o bu kayayı elleri ve ayaklariyle iterek bir dağın tepesine kadar çıkarmaya uğraşıyor, ve tam tepeye varacağı zaman kuvveti kesiliyor, ve muazzam kaya ta aşağıya kadar yuvarlanıyordu. Ve o yeniden başlayor, ve ter bütün vucudundan akıyor, ve tozlar başı üstüne yükseliyordu.

Ve kuvvetli Herkül ü, daha doğrusu onun hayalini gördüm, çünkü o layemut İlahların yanındadır, onların ziyafetlerine iştirâk eder ve altın çarıklı Yünon ile Jüpiter in kızları güzel topuklu Hebeye sahip olur. Ve kuvvetli Herkül ün yanında, ölülerin gürültüsü kuş cıvıltılarına benzeyordu. Ve Herkül, karanlık gece gibi, elinde yay, oku hazır, ok atacak bir adam gibi muzlim bir bakışla ilerleyordu. Korkunç bir kılıç askısı goğsünü kaplayordu ve onun üzerinde çok güzel resimler nakş edilmişti: ayılar, yaban domuzları, korkunç arslanlar, muharebeler, cenkler, adam öldürücü mücadeleler, çünkü bu kılıç askısını çok mahir bir san'atkâr yapmıştı. Ve Herkül beni görünce derhal tanıdı, ve gökreyerek bana şu sözleri söyledi:

— Laert in ilahi oğlu, hünerli Ülis, şüphesiz ki sen de betbahtsın ve güneşin ışıkları altından beni buraya gönderen fena bir tali' seni de buraya sevk etti. Ben büyük Jüpiter in oğluydum, fakat nihayetsiz sefaletler çekiyordum, benden aşağı olan bir adam bana ağır işler gördürüyor ye hükm ediyordu. Evvelce beni kapısını bekleyen köpeği almak için buraya göndermişti; bunun kuvvetimin fevkînde ve yapamayacağım bir iş olduğunu zann ediyordu; fakat Merkür ve Minerv in yardımiyle köpeği götürdüm.

O böyle söyledi ve zulmetlere karıştı. Ve ben, eski zamanlarda ölmüş kahraman adamlardan bâzılarını görebilmek için hiç hareketsiz durdum ve bekledim; Arzu ettiğim adamları, İlahların şöhretli çoçukları Piritoos ve Teze yi belki de görebilecektim; fakat sayısız ölüler kitlesi öyle büyük bir gürültü ile etrafımda kaynaştı ki beni korku sardı, ve şöhretli Prozerpin in cehennemin dibinden korkunç canavar Gorgony un başını meydana çıkarmasından ürktüm. Ve derhal gemine döndüm, ve arkadaşlarıma, binmelerini ve halatı çözmelerini emr ettim. Ve derhal hepsi geminin sıralarına oturdular, ve cereyan, küreklerin kuvveti ve muvafık rüzgâr sayesinde Okeanos üzerinde gemiyi ilerletti.

12 nci Şarkı

GEMİ, Okeanos nehrinden çıktıktan sonra, denizin dalgaları üzerinde güneşin doğduğu ve şafağın yurdunun ve şarkılarının bulunduğu Eyeya adasına doğru yol aldı. Oraya gelince gemiyi kumlar üstüne çektik; sonra, deniz kenarına inerek ve [illegible] bekleyerek uykuya daldık.

Sabahla beraber doğan pembe parmaklı şafak belirdiği zaman Elpenor un cesedini getirmeleri için arkadaşlarımı Sirse nin sarayına gönderdim. Sonra, sahil tepeleri üstünde ağaç keserek, mahzun ve bol yaşlar dökerek cenaze merasimini yaptık. Ölünün cesedi ve silahları yandıktan sonra, üstü sütunlu bir mezar yaptık ve kayık küreğini sütunun üstüne diktik. Ve bütün bunlar yapıldı; lakin, Hades ten dönerken Sirse nin yanına gitmedik. O bizzat kendisi, acele ile geldi, ve, kendisiyle beraber ekmek, bol et ve kırmızı şarap taşıyan hizmetçileri geldiler. Ve asil İlahe, ortamızda, şöyle söyledi:

— Hayatta iken ölüler diyarına inmiş olan zavallılar, siz iki defa öleceksiniz, diğer insanlar yalnız bir defa ölürler. Haydi! Bütün gün, güneş batıncaya kadar, yiyiniz ve içiniz; ve, ilk ışıklar doğarken yola çıkacaksınız ve ben size yol göstereceğim, ve sizi her şeyden haberdar edeceğim, ta ki denizde veya karada yine büyük zahmetlere ma'ruz kalmayasınız.

O böyle söyledi, ve bizim cömert ruhumuzu îkna' etti. Ve, bütün gün, güneş batıncaya kadar, bol etler yiyerek ve tatlı şarabı içerek orada kaldık. Ve güneş battığı zaman akşam oldu, ve arkadaşlarım geminin palamarları yanında uykuya vardılar. Lakin Sirse, elimden tutarak, beni arkadaşlarımdan uzak bir yere götürdü, ve, benimle yattıktan sonra, başıma gelen şeyler hakkında sualler sordu. Ve ben ona hepsini anlattım, ve, o zaman, muhterem Sirse bana dedi ki:

— Demek, bütün bu işleri yaptın. Şimdi, söyleyeceğimi dinle. Bir İlah sana bu sözleri hatırlatacaktır. Evvela kendilerine yaklaşan bütün erkekleri hayran eden Siren lere tesadüf edeceksin, lakin, ihtiyatsızlıkla, onların şarkısını dinleyen adam mahv olmuştur, ve artık karısı

ve çocukları onu asla evinde göremez ve sevinemezler. Siren ler, bir çayırda, taaffün eden deriler ve insan kemiği yığınları etrafında otururken, ahenktar şarkılariyle insanı mest ederler. Acele ile oradan uzaklaş, ve işitmemeleri için arkadaşlarının kulaklarını yumuşak balmumiyle tıka. Sana gelince, sen istersen onları dinle; fakat büyük bir zevkle Siren lerin sesini dinlemeden evvel arkadaşların seni, sür'atli geminin içinde ayakta olarak serene ellerinden ve ayaklarından iple bağlasınlar. Ve sen eğer arkadaşlarına yalvarırsan, seni çözmelerini emr edersen, seni daha sıkı bağlasınlar. Oradan uzaklaştıktan sonra, bulacağın iki yoldan hangisini intihab etmek lazım geldiğini sana söyleyemem; fakat sen düşünüp karar verirsin. Bununla beraber sana o yolları ta'rif edeyim. Orada iki yüksek kaya vardır, ve mavi gözlü Amfitrit in büyük dalgaları onların üzerinde gürültüyle parçalanır. Mes'ut ilahlar onlara Seyyar Kayalar derler. Ve üzerlerinde asla kuş uçmaz ve hattâ Jüpiter babaya yemek götüren mahcup güvercinler bile uçmaz. Ekseriya onlardan biri kayanın üzerine düşer, fakat Jüpiter adetleri tamam olsun deye bir yenisini halk eder. Bu kayalara yaklaşmış olan hiç bir gemi geri dönememiştir; ve denizin dalgaları ve şimşekli fırtına kürekçi sıralarını ve insan cesetlerini sürüp götürür. Ve yalnız bir gemi, denizde yol açarak, bu kayaların öbür tarafına geçebilmiştir; bu Ayetes in vatanından dönen ve bütün ilahların sevdiği Argo isimli gemiydi. O bile yüksek kayalar üzerinde parçalanacaktı, lakin Jason u sevdiği için İlahe Here gemiyi idare ederek tehlikesizce geçirdi. Bu iki kaya işte böyle kayalardır. Biri yüksek tepesiyle semaya irişir ve mavi bir bulut onu her zaman kaplar, ve asla ne yazın ne de son baharda, şahikası sükûnet yüzü görmez; ve asla bir fani, yirmi eli ve yirmi ayağı olsa da, oraya ne çıkabilir, ne de oradan inebilir, kaya o derece yüksek ve yontulmuş gibi düzdür. Kayanın ortasında kara bir oyuk vardır ki methali batıya doğrudur; ve işte, şöhretli Ülis, gemini bu oyuğa yanaştırmalısın. Gençliğin en kuvvetli çağında bir adam bile, gemisinden, okunu bu mağara kadar atmaz. Ve bir arslan gibi gükreyen ve sesi genç bir arslan kadar kuvvetli olan Skilla orada oturur. Bu muazzam bir canavardır, ve kimse hattâ bir ilah bile onu görmek istemez. Biçimsiz şekilli on iki ayağı vardır ve vucudundan altı uzun boyun çıkar ve her boyunun üstünde korkunç birer baş yükselir, ve kara ölümle dolu her ağzında geniş ve pek çok dişlerden üç sıra vardır. Oyuk mağarada böğrüne kadar batmıştır; fakat başlarını dışarıya uzatır ve kayanın etrafına bakınır, yunus balıklarını, köpek balıklarını ve Amfitrit in beslediği diğer sayısız canavarları yakalar. Asla gemiciler gemileriyle, onun yanından sağ ve salim geçmiş olmakla iftihar edemeyeceklerdir, çünkü canavarın her başı mavi burunlu gemiden bir adamı yakalayıp çıkarır. Yanında göreceğin öteki kaya, Ülis, daha az yüksektir ve atacağın ok tepesine ulaşabilir. Orada yaprak dolu yabani bir incir ağacı vardır, ve, bu incir ağacının altında ilahi Kharibdis kara suyu yutar. Ve günde üç defa o suları yeniden kusar ve üç defa müthiş bir surette yutar. Ve sen suları yuttuğu zaman oraya vasıl olursan, dünyayı sarsan Neptün bile istese seni kurtaramaz. Gemini sür'atle Skilla ya doğru sevk et, çünkü arkadaşlarından altısını feda etmek hepsini kayb etmekten evladır.

O böyle söyledi, ve ben ona cevap verdim:

— Söyle, ilahe, ve bana hakîkatı bildir. Musibetli Kharibdis den kurtulabilirsem, arkadaşlarımı yakaladığı zaman Skilla ya hücum edemezmiyim?

Ben böyle söyledim ve asil ilahe bana cevap verdi:

— Betbaht, hâlâ cenk ve cidalmi düşünüyorsun? Ve layemut ilahlara bile meydanmı okuyorsun? Lakin Skilla kat'iyen fani değildir ve o hain, müthiş ve vahşi, karşı konulmaz bir canavardır. İnsan kuvvet ve cesareti onu mağlub edemez. Eğer acele etmezsen ve silaha davranırsan korkarım ki o tekrar hücum ederek yeniden altı kişi daha almasın. Onun için gemini sür'atle sevk et ve insanların felaketi için onu doğuran Skilla nın anası Krateis i imdadına çağır ki onu teskin etsin ve bir daha hücum etmesine man'i olsun. Ondan sonra Trinakya adasına geleceksin. Orada Güneş in öküzleri ve yağlı sürüleri otlar. Ve onun yedi öküz ve bir o kadar da koyun sürüsü, ve her sürüde elli baş hayvanı vardır. Ve onlar asla yavrulamazlar ve asla ölmezler ve çobanları iki ilahi nemf olan Faetus ve Sampeti dir ki her ikisi de ilahi Neer le Güneş in aşkından vucut bulmuşlardır. Muhterem anneleri onları doğurdu ve Trinakya adasına bıraktı ki uzakta otırarak, babalarının koyunlarını ve iğri boynuzlu öküzlerini beklesinler. Avdetini düşünerek bu sürülere dokunmazsan hepiniz çok zahmetten sonra İtak a döneceksiniz; fakat eğer onlara dokunursan sana önceden haber vereyim ki gemin de, arkadaşların da mahv olacaklardır. Ve sen yalnız kurtulacaksın ve evine, bütün arkadaşlarını kayb ettikten sonra geç ve sefil bir halde döneceksin.

O böyle söyledi, ve derhal Şafak altın tahtına oturdu, ve asil İlahe Sirse adada kayb oldu. Ve, gemime doğru dönerek arkadaşlarımı gemiye binmeye ve palamarları çözmeye teşvîk ettim. Ve onlar da derhal bindiler ve muntazaman sıralara oturdular ve beyaz denize küreklerini daldırdılar.

Güzel saçlı Sirse, müthiş ve muhterem İlahe, mavi burunlu geminin ardından, yelkenleri şişiren muvafık bir rüzgâr gönderdi; ve, gemide her şey yerli yerine konulunca, oturduk, rüzgârla kaptan gemiyi sevk ettiler. O zaman içimde bir hüzünle arkadaşlarıma dedim ki:

— Ey dostlar, İlahe Sirse nin bana söylediklerini içimizden yalnız birinin, hattâ ikisinin değil hepimizin öğrenmemiz lazımdır, ve onu size söyleyeceğim. Sonra

(Bitmedi)

Victor Hugo ya Dair

İbrahim Alaettin Beyin Eseri

MAARİF Vekâletinin bir müddetten beri neşr etmekte olduğu Büyük Adamlar serisinin en kiymetli ve cidden iytinalı bir tetkîk mahsulü olan kitabını, Sinop meb'usu İbrahim Alaettin bey Fransızların en büyük şair ve edipleri olan Victor Hugo ya tahsis eylediği eserle vucuda getirmiş bulunuyor. Victor Hugo ya Fransızların en büyük şair ve edibi demek, altı ayda bir beyit vucuda getirmeği san'atkârlığın en esaslı vasfı sayan bâzı edebiyatçılarımızı kızdırmaktır. Fakat ben bu hükmü hiç bir iytiraz ve hücumdan sarsılmayacak bir kanaat ve iymanla vermiş, veya daha doğrusu verenlere iştirâk etmiş bulunuyorum. İnsan kalbini ve insan dimağını bu kadar ince ve gizli hislerinden bu derecede çılgın ve göğreyen infiallerine kadar aynı kudret ve aynı - azametle terennüm etmiş bir fransız şairi, Hugo dan evvel gelmemişti, henüz de gelmemiştir. Hugo şiirle iktifa etmeyerek ayrıca da roman, tiyatro, tenkît, seyyahat edebiyatı, hatırat ve siyasi edebiyat sahalarında en ön safta kalan eserler, sayısız eserler verdi. Alman edebiyatı için Goethe, İngilız edebiyatı için Shakespeare ne ise fransız edebiyatı için de Hugo odur.

İbrahim Alaettin Bey

Hugo aynı zamanda siyaset hayatına da girerek Fransanın koyu krallık devrinden üçüncü cümhuriyet zamanına kadarki tekmil inkîlaplarında gittikçe ehemmiyeti artan bir rol oynamış olduğu için, hayatı iytibariyle de coşgun bir denize benzer. Goethe gibi ömrünün kısmı - a'zamını küçücük bir kasabada geçirmemiş, ve hele Schakespeare gibi senelerini salaştan bir tiyatronun sahnesinde oynamak ve oynatmağa hasr etmemiştir. Hugo nun eserleri kadar hayatının tetkîkî de heyecanlar veren bir mevzu'dur. Öyle bir mevzu' ki, tetkîkî bütün bir hayatı bol bol işgal edebilir ve bu işe kendini vakf eden adama bir nam bahş eder.

İbrahim Alaettin bey memleketimizin irfan ve edebiyat hayatında esasen sevilen ve hürmet edilen bir isim sahibi idi. Fakat dünyanın en büyük ediplerinden biri olan Hugo hakkında lisanımızda el'an hiç bir şey yazılmamışken verdiği bu ciltle, şahsiyeti hakkında beslediğimiz sevgi ve hürmet hislerini arttırıyor. Kitap 186 sahifeden ibaret, yâni nispeten pek muhtasardır. Fakat Victor Hugo hakkında bilinmesi lazım gelen bütün m'alûmatı ihtiva etmiş, çünkü gayet güzel tertip olunmuştur. Kitabı bitirdiğimiz vakîtte, Hugo nun hayatına ait bütün esaslı nòktaları öğrenmiş ve en mühim eserleri hakkında takribi bir fikir hasıl etmiş oluyoruz. Lisan da gayet temiz ve tatlı. Lakin, bu güzel kitap, şiddetli yaz günlerinde insanı serinlendirmeğe kifayet etmeyen, bardağa yarım konmuş çok leziz bir şerbete benzeyor. Ve bize eserin başında, hazırlamakla meşgul bulunduğunu haber verdiği Victor Hugo kitabının büyük nushasını sabırsızlıkla bekletiriyor.

N. S.

Hamiş:

İbrahim Alaettin bey kitabının mukaddimesinde Hugo nun bütün cihan edebiyatındaki mevkîini tespit etmek maksadi ile Goethe, Dante, Shakespeare, Homère ve Virgile gibi isimleri zikr ederken, Bayron u Schakespeare in yanına, yanına da değil üstüne koyuyor. Bayron nefis bir şair olmakla beraber, kendisini bu muazzam isimlerin sırasına koymak ve hele Schakespeare in üstüne geçirmek bana fazla bir semahat göründü.

İki Rakîbe

Marlene Dietrich — Greta Garbo

BİR sene içinde sinema semasında birinci cesamette bir yıldız parladı. Bu gün Marlene Dietrich in ismini işitmemiş kimse yoktur.

Hayatta ve sahnede cazibesiyle meşhur kadınlar bu muvaffakîyetlerini yüz ve endamlarının letafeti kadar bakışlarının sihrine medyundurlar.

Bugün takdirkârları iki muhasım fırkaya ayrılan Greta Garbo ile Marlene Dietrich in cazibesi bu kabîldendir.

İsveçli *sfenks*'in genç Alman rakîbesinin ekranda bütün matlup heyecanı

bir bakışı, bir tavriyle ifade ettiğini görenler bu keyfiyeti tasdîk ederler.

Tehlikeli kadınlar rolünde hayretfeza bir muvaffakîyet gösteren, altın saçları, lacivert gözleri, temkinli hali ile hususi hayatta da şayanı-dîkkat bir cazibeyi haiz olan genç aktris tam ma'nasiyle bir ev kadınıdır.

Marlene Dietrich bir zabit kızıdır ve Berlin de doğmuştur. Musikîye çok merakı vardır. Kemana o kadar fazla çalıştı ki bir parmağı incindi ve bu san'atı terk etmeye mecbur oldu. Sahneye ve oradan sinemaya geçti ve «Mavi Melek» de bir günde meşhur oldu.

Bütün muhabbetini san'atı ile zevci ve altı yaşındaki kızı arasında taksim etmiştir. Sabahleyin saat sekizde kalkar, ev işiyle meşgul olur. Yemeğe çok meraklıdır. Hizmetçisiyle birlikte çarşıya gider, erzakını alır, çok defa yemeği kendi pişirir, çocuğunu da gezmeye götürür.

Görülüyor ki genç artist, san'atta gösterdiği yüksek heyecan menba'larını kadınlığın ezeli ve sağlam an'anelerinden almıştır.

Asri Satranç Muallimi

(Geçen nushadan devam)

Atların hareketi: Atların hareketi bir sıçrayıştan ibarettir. Altı haneden ibaret bir mustatilin (kendi bulunduğu hane bir köşesini teşkil etmek üzere) mukabil köşesine sıçrar.

Aşağıdaki şekilde görüldüğü veçhile e 8 de bulunan at rakkamlarla gösterilen hanelere sıçrar. Bu hanelerden gayrı hanelerde bulunan gerek kendisinin ve gerekse mukabil tarafın taşları atın hareketine mani' olamaz. Mesela: d 5, e 5, f 5 ila... hanelerinde bulunan taşlar hareketine mani' olamazlar.

Fakat mesela: f 6 da kendisine mensup bir taş varsa bu haneye sıçrayamaz. Eğer bu taş mukabil tarafın taşı ise sıçrar ve o taşı alabilir.

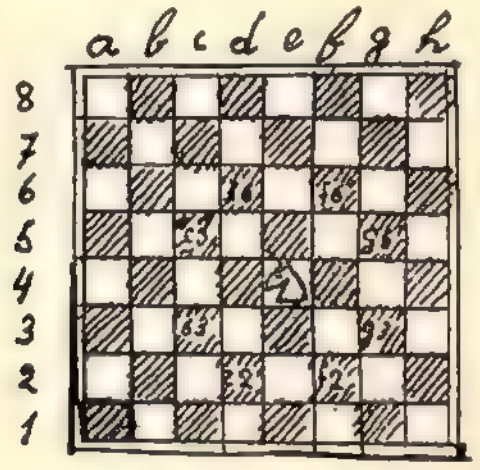

ŞAHIN HAREKETİ: Şah, bulunduğu haneden her tarafa yalnız birer hane yürüyebilir. Aşağıdaki şekilde görüldüğü veçhile e 5 de bulunan şah ancak rakkamlarla gösterilen mücavir sekiz haneye hareket eder ve bu hanelerden birisinde mukabil tarafın bir taşı bulunursa onu alabilir.

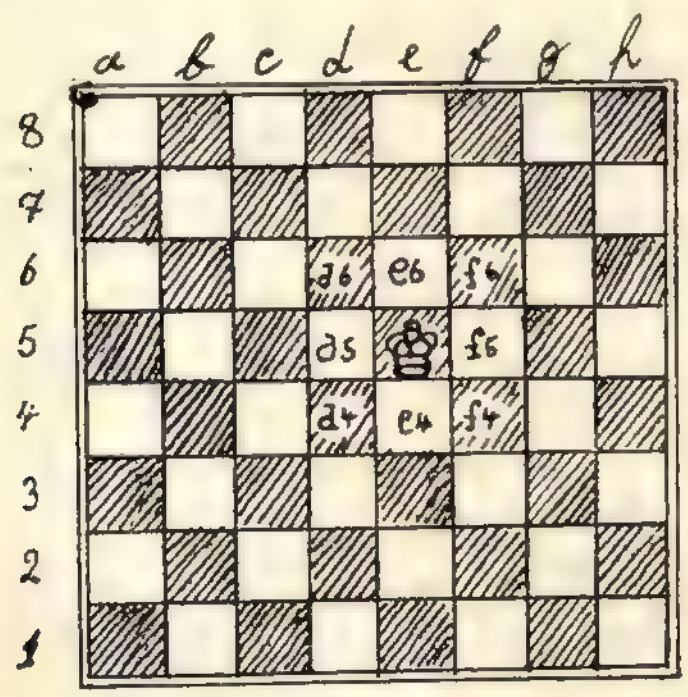

Şahın diğer silahlardan farkı, hasım silahlarından birisinin taarruzuna ma'ruz kalmak ihtimaline binaen yalnız olarak bulunamamasıdır.

V

Piyadelerin ilerleme, alma ve tepdil usulleri.

Piyadeler doğru istikamette yalnız ileri (geri gidemez) olmak üzere birer hane ilerlerler. Fakat evelce hareket etmemiş olan bir piyade yalnız bir defaya mahsus olmak üzere iki hane de sürülebilir.

Piyadeler, sağ ve solu ilersinde kutri vaziyette bulunan hasım taşını alır ve bu taşın yerine geçerler. Mesela: e 3 de bulunan bir beyaz piyade d 4 de bulunan siyah piyade veya her hangi bir silahı alır ve bu haneye geçer. Fakat tam karşısında bulunan taşı alamaz. Mesela: f 6 da bulunan bir beyaz piyade f 7 deki siyah piyadeyi veya her hangi bir silahı alamaz.

e4 de bulunan bir piyade eğer burada başka bir taş yoksa e5 hanesine sürülür. Fakat f6 ve d6 hanelerinde bir hasım piyadesi bulunursa bu sürülen piyadeyi alabilirler. Keza e2 de bulunan bir beyaz piyade e3 ve e4 haneleri boş ise e3 yahut iki hane sürülmek suretiyle e4 hanesine oynanır.

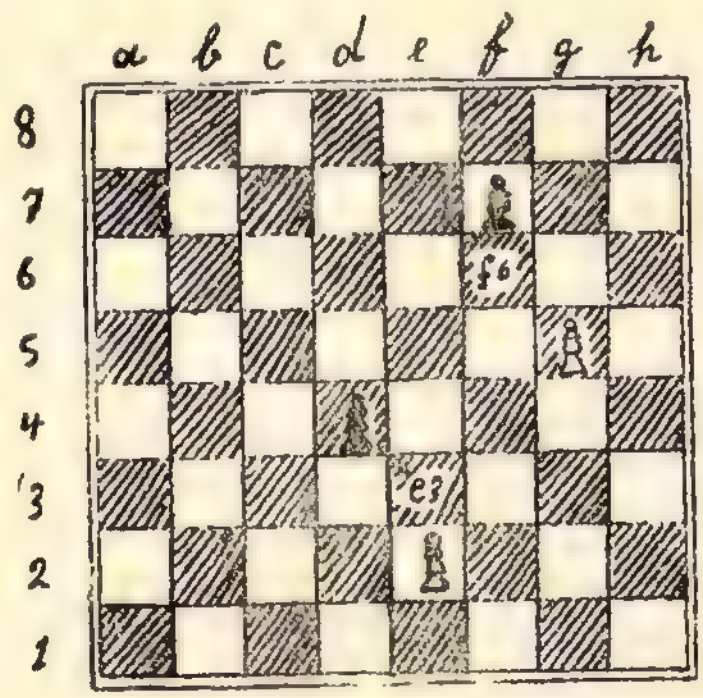

GEÇERKEN ALMA: Bir piyade iki hane sürüldüğü esnada kutri vaziyette bulunan bir hasım piyadesinin yanından geçerse bu hasım piyadesi ilerleyen piyadeyi bir hane ilerlemiş gibi alır ve o haneye geçer. Bu alışa Geçerken alma denir. Mesela: e2 deki beyaz piyade iki hane sürülerek e4 e geçerse d4 deki hasım piyadesi bu piyadeyi alır ve e3 hanesine geçer. Bu geçerken alma keyfiyeti iki hane sürülen taşın sürüldüğü müteakîp hamlede olur. Bu hamlede alınmamış olan bu taş bir daha geçerken alınamaz.

Geçerken almak, piyadelerin ilk hareketlerinde iki hane sürüldüğü zamanlarda vakî' olur.

TEPDİL: Oyunun devamı esnasında bir piyade hasım aletlerinin taarruzundan kurtularak sekizinci haneye (siyahlar için birinci haneye) vasıl olursa bu piyade diğer bir silaha kalp ve tepdil olunur. Hangi alete tepdil edileceği oyuncunun takdirine kalmış bir keyfiyettir. Tepdil dolayısiyle aynı cinsten bulunan aletlerin taaddüd etmesi nazarı-dikkate alınmaz. Şu halde sekizinci (siyahlar için birinci) haneye vasıl olan piyadeler ikinci, üçüncü, dördüncü... v.s. vezir yapılabildiği gibi ikinci, üçüncü... v.s. kal'e, tayyare ve at yapılabilir. Bu piyadeler yalnız ikinci bir şaha kalb edilemez.

(Alaturka oyunlarda piyadeler; o an için tahtada mevcut olan her hangi bir alete kalp ve tepdil edilemeyip yalnız noksan olan aletlere tepdil edilir. Fakat alafrangada yukarda iyzah edildiği veçhile her zaman için arzu edilen silaha kalb edilebilir.)

VI

Taarruz ve şahı istemek

Müteakîp hamlede hasmın her hangi bir taşını alabilecek veçhile yapılan hamleye "TAARRUZ" denir.

Hasım şahına karşı yapılan taarruz hamlesine "ŞAHI İSTEMEK" denir. Ve şaha yapılan bu taarruz "KİS!" yahut "ŞAH!" demek suretiyle haber verilir.

Her hangi bir taşla istenmiş vaziyette bulunan şaha "kiş de bulunmak" denir.

Kiş! yahut Şah ihbarı yalnız şaha karşı olup diğer silahlara hattâ vezire karşı yapılan taarruzlarda bu ihbara luzum yoktur.

Taarruza ma'ruz kalan şah üç suretle müdafaa edilebilir. Ya şahı isteyen taş alınır yahut tehlikesiz bir haneye çekilir. Veyahut şahın önüne diğer bir silah çekilmek suretiyle kapanır. Bu son usule "ŞAHI KAPAMAK" denir. Mesela: atideki vaziyette c4 te bulunan beyaz vezir c5 oynanmak suretiyle siyah şaha taarruz ettiğinden bu hamleyi müteakîp "ŞAH" deye haber verilmek iycab eder.

Bu vaziyette siyahlar kendisini iki suretle müdafaa edebilir. Ya şahı isteyen veziri b6 da bulunan piyade ile alır, yahut şahı hasım vezirinin istikametinden e2 hanesine çeker. Şah bu haneden başka bir haneye çekilemez. Zira hasım aletleri tarafından alınır.

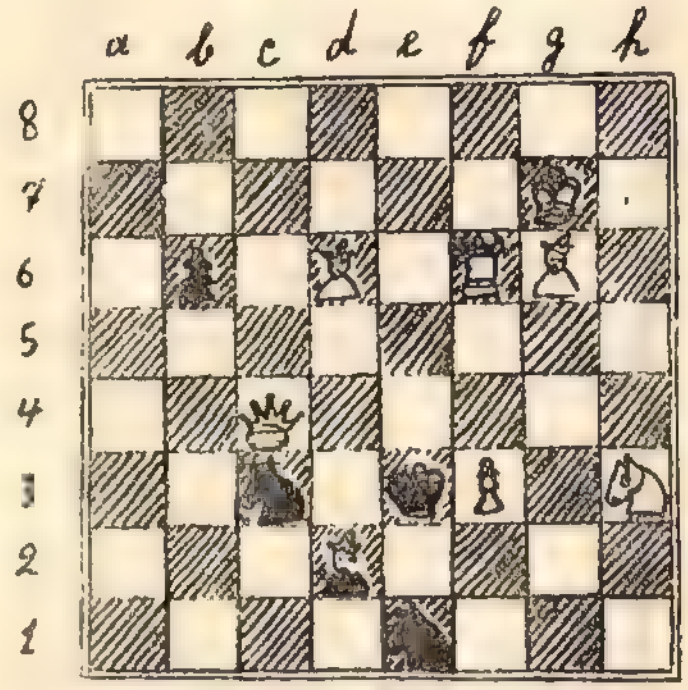

Eğer c4 deki vezir e6 ya çekilmek suretiyle şaha kiş derse siyahlar c3 deki atı e4 e oynamak suretiyle şahı kapayabilir. Bu suretle at şahın önünü kapadığı için beyaz vezirin siyah şaha olan taarruzu bertaraf edilmiş olur.

AÇE KİŞ ve ÇİFTE KİŞ: Bir silah şahı ya doğrudan doğruya ister veyahut şahı isteyen aletin önünü kendisine mensup bir taş kapatmış olup bu taşın sürülmesiyle mezkûr silahın önü açılarak şaha kiş denir. Bu son usul ile yapılan kişlere "AÇE KİŞ" namı verilir.

Eğer şahı isteyen silahın önünü kapayan taşın oynanmasiyle bu oynanan taş tarafından da şaha kiş demek mümkün olursa bu kişe "ÇİFTE KİŞ" denir.

Atideki misalde vezirin önünü kapatmış olan c2 deki kal'enin oynanmasiyle vezir ile şahın arası açılır ve şaha kiş denir, (açe kiş).

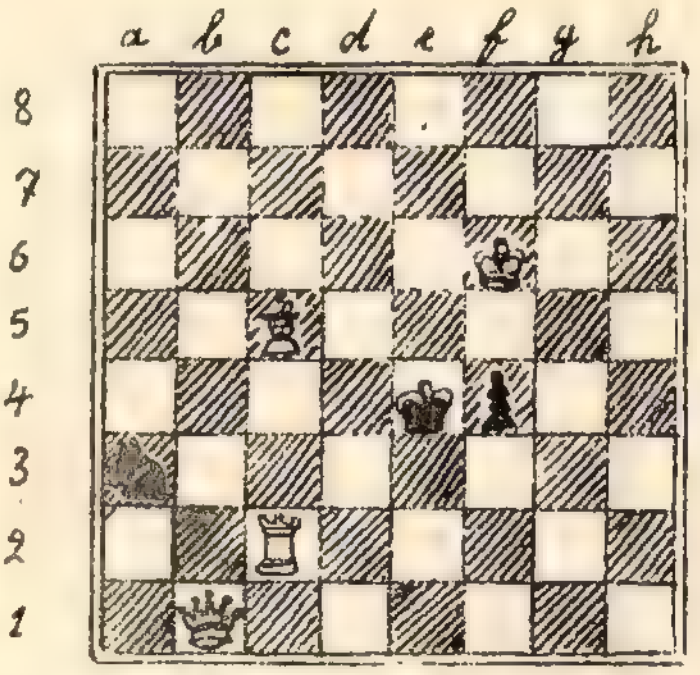

Eğer bu kal'e a2, b2, f2, g2, h2, c1, c3 hanelerinden birisine oynanırsa şaha yalnız vezir tarafından kiş denmiş olur, ve şah kendisini yukarda zikr edilen üç

Bitmedi

3 cü Yerli Mallar Sergisi

GEÇEN ayın îktisadi hareketlerinden en belli başlısı «11 Ağustos üçüncü yerli mallar sergisi» nin açılışıdır. Milli sanayi' birliği bu sene de sergiyi Galatasaray Lisesi salonlarında açtı. Milli sanayiin inkişaf ve tekâmülü için pek luzumlu ve değerli olan bu sergiler; memnuniyetle görüyoruz ki sanayiimiz üzerinde müessir olmaktadır.

Serginin methali

Bu sene sergi Ağustosun 11 inci Salı günü saat 16,30 da açıldı. Küşat resmine Türkiye Büyük Millet Meclisi reisi Kâzım ve Başvekil İsmet Paşa Hazeratı ile İstanbuldaki meb'us beyler, hukûmet erkânı, îktisadı mahafile mensup zevat ve fabrikatörler da'vet edilmişlerdi.

Başvekil Paşa Hazretleri sergi heyetine çektikleri telerafla, açılma merasine iştirâk edemeyecekleri için müteessir bulunduklarını ve ilk fırsatta sergiyi ziyaret edeçeklerini bildirerek idare heyetine muvaffakîyetler temenni ettiler.

Sergi komiseri, Birlik umumi kâtibi, Nazmi Nuri Beyin alkışlar arasında okuduğu nutukda Cumhuriyet devrinde terakkî ve tekâmüle mazhar olan türk sanayiinin ufak bir bilançosu yapılıyordu. Nazmi Bey nutkunu bitirdikten sonra birinci ve ikinci sergileri de açmış olan Kâzım Paşa Hazretlerinden lütfen üçüncü sergiyi de açmalarını rica etti. Kâzım Paşa Hazretleri:

— Bu hayırlı sergiyi açmakla büyük bir sevinç duyuyorum. Sergi Türkiye ve türk milleti için hayırlı olsun.

Deyerek, uzatılan gümüş tepsi içindeki gümüş makası alarak methale gerilen kordelayı kestiler ve sergiyi açtılar. Sergi gezildikten sonra hazırlanmış olan büfede misafirlere ikramda bulunuldu.

***

SERGİ Galatasaray Lisesi binasında ve 32 salan 8 koridor, 10 bahçe dairesi üstündedir. Bu sene sergiye 137 firma iştirâk etmiştir. Geçen sene iştirâk eden firmaların adedi «113» ü geçmemişti. Şu rakkama göre bu sene 24 fabrika daha fazla iştirâk eylemiştir. Sergi hergün saat 9,30 da açılıyor

Sergiden bir manzara

ve 20 ye kadar devam ediyor. Bahçe ve gazino 24 e kadar açıktır. Her gün 9-30 dan 18 e kadar sergi radyosu tarafından plak neşriyatı yapılıyor ve 18 den 21 e kadar şehir bandosu ve sergi orkestrası tarafından konserler veriliyor. Saat 21,30 dan 23,30 a kadar meccanen sinema vardır. Memlekette dört senedenberi mütevazı' bir amatör aşkîyle çalışan Cumhuriyet Gençler Mahfeli temaşa şu'besi tarafından üç büyük müsamere verilmiştir.

***

BU sene sergide satış geçen senelere nazaran çok fazla ve memnuniyeti mucip bir haldedir.

İpekli kumaşlar, trikotaj, çorap ve mevaddı-gıdaiye, havlu şu'beleri Avrupa ma'mulatına her cihetten faîk bir mevcudiyet gösterdiler.

Meşherler her sanat şu'besine göre ayrı ayrı tanzim edilmiş ve iştirâk eden müesseselerin hazırladıkları Ekspozisyonlar Avrupa sergilerindeki emsaline faîk bulunmuştur. Sergide bir de posta şu'besi vardır ve pullar yerli mallar sergisi deye sürsaj edilmiştir.

Sergide müteaddit oparlörlerle iylanlar yapılıp nutuklar verilerek yerli malların metaneti, nefaseti, yerli mala rağbet edilmesinin ne demek olduğu anlatılmıştır.

Sergide satılan malların üzerine şık ve serginin ismine muharrer etiketler yapıştırılmıştır.

Bu sene sergiye tütün inhisar idaresi iştirâk etmemiş, fakat sergi tarafından «sergi» sigaraları iymal ettirilerek satışa çıkarılmıştır.

***

SERGİ 224,000 kişî tarafından ziyaret edildi. Sergiye iştirâk eden 137 firma, iddia edile bilir ki, ayrı ayrı ve büyük muvaffakîyetler te'min etmişlerdir. Milli sınaatın inkişafı, hiç şüphe edilmemelidir ki halkın yerli mallara olan rağbeti ile mümkün olacaktır. Cumhuriyet idaresinin gösterdiği alâka az zaman içinde ortaya bir türk sınaat mevcudiyeti çıkardı. Daha dün denecek kadar yakın olan bir mazide «Türk sınaatı» deye bir şey bilinmezdi. Fakat bugün göksümüzü kabartarak söyleyebiliriz ki keyfiyeten düzgün ve kemmiyeten şayanı-memnuniyet bir çok eserlerimiz vardır. Bu mesai ve gayretle çok yakın bir zaman içinde memleketimizde yalnız yerli malı kullanacağız.

MUZAFFER

Sergide güzel bir pavyon

BİRAZ DA

YAZ aylarında elden geldiği kadar açılıp saçıldık. Artık sıra biraz örtünmeğe geldi. Akşam üstü ve gece serinlikleri sinsi şeylerdir. Hiç haberimiz olmadan doktoru kapımızda buluruz.

Bu sahifelerde gördüğünüz resimlerin bir kaç tanesi mevsimin erken olması ve kış modalarının henüz takarrur etmemiş bulunması yüzünden şimdilik fazla bir şey yaptır-

ÖRTÜNELİM

mak niyetinde olmayanları düşünerek, yazlıklardan istifade edilebilmek üzere yapılmıştır. Küçük bir jaket veya bolero, iğreti bir çift kol, içerden giyilecek bir jile ilavesiyle en ince ve hafif tuvaleti ağır başlı, mevsimlik bir kîyafete sokmak pek mümkündür. Modellerimizi tetkîk ediniz. Bir de dolabınızı karıştırınız. Hakkımızı teslim edersiniz.

ELİŞİ MODELİ

İŞLEME örneğimiz bilhassa bu nushada verilen çamaşır kalıplarını ikmal için tertib edilmişse de bunu yastık, gecelik torbası v. s. için kullanmak da muvaffıktır. Mavi karbon kâğıdı ile arzuya göre teksir edilerek işleme veya aplikasyon halinde yapılır. Resim kolay olduğu kadar gösterişlidir. Yan yana dizilerek kenar da olabilir. Tül veya başka renk kumaştan aplikasyon yapmak için işlenecek şeyi bir kasnağa gererek yukarı köşedeki resimde olduğu gibi evvela işlemeli, sonra kenarlardaki fazla uçları kırpmalıdır.

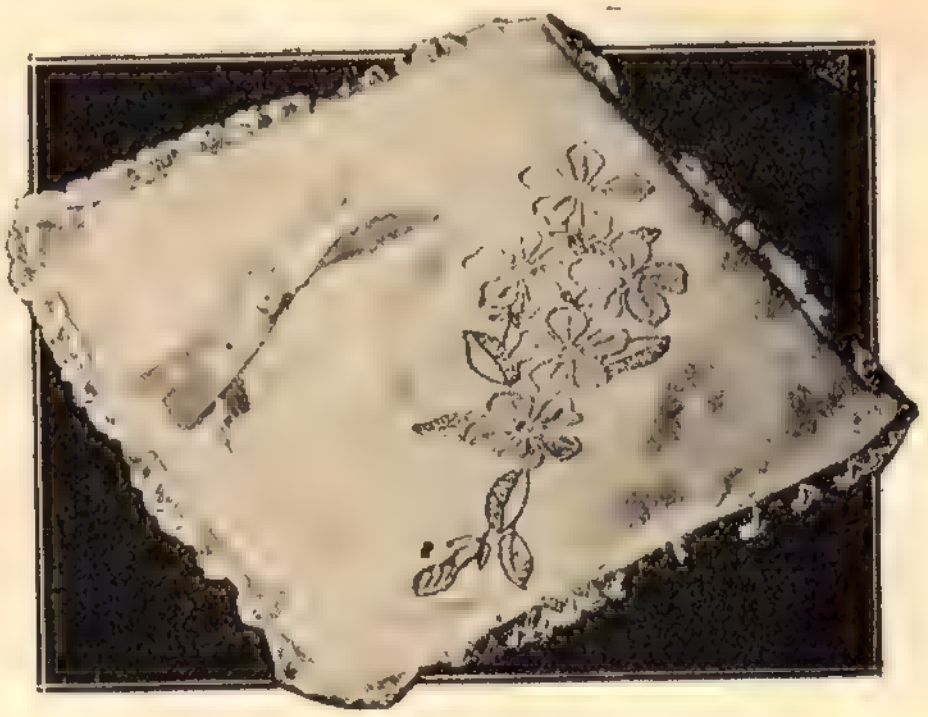

Muhit Neşriyat Şirketi nin

Çıkardığı Kitaplar

Çok kıymetli ilim ve tecrübe rehberleridir.

ÇAMAŞIR KALIBI

MODELİMİZ basit ve zariftir. Beden kalıpları resimde gösterildiği gibi bitiştirilince ancak eteği takmak kalır ki bu kısmın düz bir parçadan yapılması veya kloş kesilmesi herkesin arzusuna bağlıdır. Biz her ihtimale karşı bir kloş etek kalıbı da veriyoruz.

Gerek gecelik, gerek kombinezon düz veya çiçekli her hangi cins kumaştan yapılabilir. Yaka ve koltuklara başka renkte verev bir parça çevrilirse daha güzel olur. Kombinezon bedeninde pens yerleri işaret edilmiştir. Gecelik için düz etekle iki buçuk, kloş üç metre, kombinezon için aynı surette iki ve iki buçuk metre yüz santim eninde kumaş lazımdır.

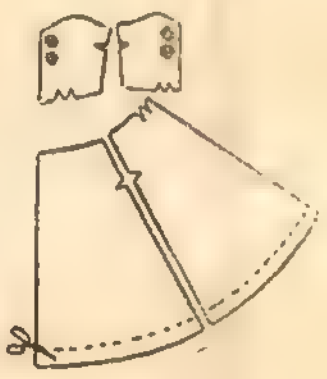

M U H İ T

Yerli Mallar sergisinin devamı müddetince 33 % tenzilatla abone kayd etmektedir.

Senelik 4 lira; Altı aylık 2 lira

Kayd için sergi dahilindeki abone me'murumuza müracaat edilmelidir.

AYRICA:

MUHİT Neşriyat Şirketince tab' edilen bütün kitaplar için

20 % tenzilatlı satış.

Bebek Evi

Ve Eşyası Nasıl Yapılır?

ÇOCUKLAR! Bâzan ufak bir nezle veya fazla kar ve yağmur yüzünden (eh, ne de olsa önümüz kış değilmi ya?) yahut başka her ne sebeple olursa olsun evde kalmak mecburiyeti hasıl olunca ne yaparsınız? Böyle günlerde kendinize bir iş bulup vakît geçirmezseniz yaramazlıklarınızla ev halkını bizar eder, kendiniz de ceza görürsünüz. Bütün bunları düşünerek size kolay ve eğlenceli bir iş öğreteceğim. Evvela annenize rica ediniz, size bakkaldan bir boş limon sandığı, aktardan da bir şişe tutkal ile bir deste renkli kâğıt aldırsın. Evin içinde boş iskarpin veya yaprak sigarası kutuları varsa onları da size versin. Pek uslu durursanız bunları tütüncüden de tedarik mümkündür.

Evvela renkli kâğıdı un ve su ile yapacağınız çiriş ile sandığın iç ve dış taraflarına yapıştırarak işe başlayınız. Limon sandıklarının ortasında bir tahta bölme bulunduğu için yan yatırınca bir katta iki odalı bir evceğiz olur. İsterseniz bir tane daha alıp onu da üstüne oturtur, evinizi büyütürsünüz. Evi kâğıtladıktan sonra dış tarafından pencere yerlerine başka düz bir kâğıt yapıştırarak belli edersiniz. İç taraftan da oralara ufak perdeler yapıştırırsınız. Artık eşyayı yapmağa başlamanın sırası gelmiştir. Verdiğim resimler size bu hususta örnek olur, ve istediğiniz kadar büyültürsünüz. Eğer ufak bir testere kullanmasını biliyorsanız yaprak cigara kutuları bunun için pek elverişlidir. Çünkü üzerlerindeki rengârenk kâğıtlar ıslatarak temizlenince tahtaları ince ve renkleri zariftir. Yoksa mukavva da kullanılabilir. Fakat bu takdirde iş bitince eşyayı boyamak lazım gelir. Çabuk kurumak ve süslü olmak iytibariyle bir kutu yaldız en münasiptir. Eşyayı evvela çizip sonra kesmelidir. Tutkal ile yapıştırılacak yerlerin pek bulaşmamasına dîkkat ediniz. Dolap kapı ve çekmelerini sahihten yapmayıp yalnız kalemle yerlerini çizmeli ve kabarık yuvarlak başlı birer çivi ile tokmakları yapmalıdır. Ufak kumaş parçalarınız varsa kanape ve koltuklar için yastıklar da yapabilirsiniz. Lamba niyetine de annenize aldıracağınız iri renkli boncukları tavana asmak kâfidir.

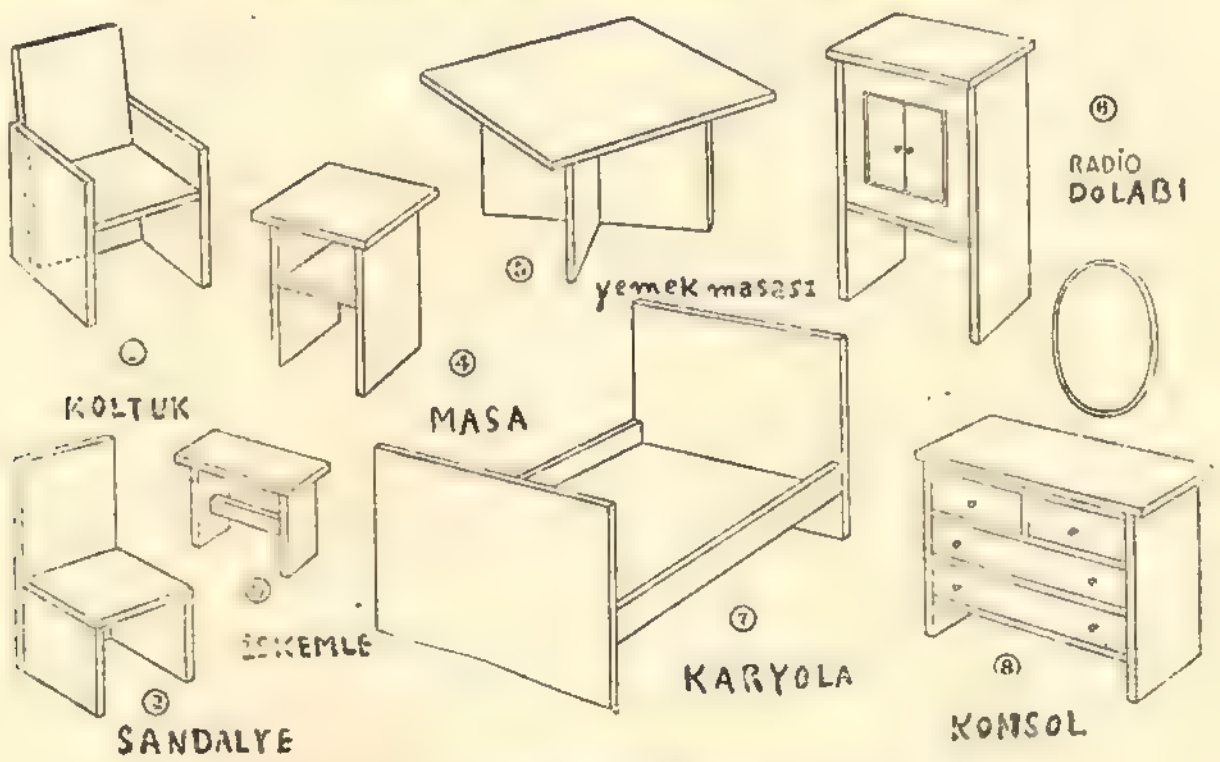

Sumerliler

(5 inci sahifeden devam)

meri kullanmağa başlamışlar, Romalılar da buradan Avrupaya geçirmişlerdir; halbuki kemer Babilde binlerle senelerden beri her binada kullanılırdı. Ur da Sumerlilerin şahsî evlerinde (İ. e. 3000) kapılar kemerli idi. Nipur da kemerli bir kanal inşaatı vardır ki tarihi İ. e. 3000 seneden daha yeni olamaz. Ur daki hükümdar mezarları ise kemer istiymalini daha dört beş asır eveline götürür. Kemer gibi tonoz ve kubbe dahi Sumerden dünyaya yayılmıştır. Milletler Sumerden aldıkları bu mimari esaslarına yalnız tadiller ilâve etmişlerdir.

Sumerlilerin mitolojisi ise dünyanın harsinde büyük bir tesir brakmıştır. Hilkat ve tufan hikâyeleri İbranilere ve onlardan hristiyanlara tamamiyle Sumerlilerden geçmiş olduğu gibi Musanın da kanunları geniş mikyasta Sumer kanunlarından alınmıştır. Hamurabinin Sumerlilerden alınan kanunu Yahudilerin cemiyetini tanzim etmiş, hristiyanlar da hiç olmazsa nazari olarak bu kanunu hareketlerinin ve iytiyatlarının mikyası saymışlardır.

Sumerlilerin Avrupaya medeniyet vermeleri daha çok eski devirlerde başlar: Eski-Taş devrinde Avrupada yaşıyan insanlar mağaralarda ikamet ettiği ve kaba saba taş aletlerden başka bir şey kullanamadığı, üstlerini ihtimal postekilerle bile örtmeğe imkân bulmadığı halde, birden bire denecek derecede ani bir medeniyet değişikliği Avrupaya Şarktan, Balkanlar yoliyle girmiştir. Bu devirde Avrupada parlatılmış taştan ve gayet ince bir san'atla yapılmış aletler ve silahlar göründüğü gibi bakır ve tunç mâmulatı da başlar. Bu medeniyetin Sumerden bilvasıta geldiğine âlimler hükm ediyorlar.

İlmin unutulmaktan kurtardığı bu ırka bu günkü medeni âlemin borçlu oldnğunu tasdik etmekte artık hiç bir güçlük yoktur, ancak bu tesirin büyük ehemmiyetini takdir etmek güçtür. Woolley milletlerin kıymeti diğer milletler üzerine olan tesirlerile ölçülecek olursa Sumerlilerin bu imtihanda en yüksek notu almağa layık olduğunu söyleyor: "Olimp ilahi Zeusün beyninden kemali ile büyümüş olarak doğduğu tesavvur olunan Pallas gibi, şimdiye kadar Yunanistanın da bütün san'atlari ihtira edip âleme yaydığına kanaat ediyorduk; fakat şimdi Yunan zekâ çiçeğinin usaresini Hititlerle Lidyalılardan, Fenike ile Giritten, Babil ile Mısırdan emmiş oldnğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Bütün bu medeniyet ağaçlarının kökleri ise Sumerdedir."

Yedi bin sene evelki o baştan başa iptidai âleme maddi ve manevi pek yüksek bir medeniyet bahş eden bu insanlar acaba Türkmüdür? (Gelecek makalede).

BENEDICTIN
Diş tozu, Suyu ve Ma'cunu
Sair bütün markalara müreccahtır. Her yerde satılır.
Umumi Acentalar: Şark Merkez Ecza T. A. Şirketi 3 2

Hanımlara müjde

Veçhin ebedi taravet ve halavetini muhafaza eden

REN de KREM ini

Tercihan kullanınız.

Her büyük parfümöriler ile ecza depolarında bulunur.

3—2

Murat Köprüsü

(14 üncü sahifeden devam)

ba? Hanım efendi geldiğinde yatıyordu o... Bugün de harareti daha yüksek... Dışarı hiç çıkmadı ki... Hemen sedyeyi getirseler de bu zavallıyı taşısak... Galiba ateş basıyor... Başı taşın keskinliğine pek fena gelmiş...

Gözlerim hep içime açık, düşünüyorum. Kendi kendime soruyorum. Soruyorum... Cevap bulamayınca bağırıyorum:

— Sayıklayorum... Ak saçlı "ulu insanı" gördüm ben... Ona, benim olmayan, senelerin ardından gelen sesi getirdim ben... deye haykırıyorum!

Fısıldaşıyorlar:

— Hezeyan başlayor... Nerde kaldı bu çocuk? diyorlar. Boğazıma bir şeyler akıtıyorlar... Bileklerimi sıkıyorlar... Yüzümü fiskeleyorlar...

Yine hafifleyorum... Sallana sallana bir şeyin üstünde götürülüyorum. Bütün kuvvetimi, irademi toplayıp kurşunlaşan gözlerimi açıyorum. Elmaslar, zümrütler içinde büyüye büyüye göğsüme doğru eğilen bembeyaz bir baş görüyorum.

Bir ses... yılları aşarak gerilerden gelen değil, yılları uçarak delip geçen bir sesin fısıltısını işitiyorum:

Bu ses bana:

— Pınarın büyük aynasına eğildin. Orada gelmişle, geleceği karıştıran bir iymanla kendini bir çok yılların ötesinde buldun... Geri baktın... Yılların ardından gelen eski bir masal sesi ile ölüleri uyandırdın... Körlerin sönmüş gözlerine nur verdin... "Bakar"ların göremediklerini gördün... Ne söylesen o "Bakar körler" sana inanmazlar... Onlar huzuru, rahatı, göremediklerini anlamadıklarını daima: "Böyle şey yoktur!" deye inkârda bulan "insan" adlı kuklalardır... Büyülü aynanın sırrını sen içine göm ve sus... Onlar yılları aşarak gelen "Sesler" den anlamazlar... diyor.

Ben de gözlerimi içimle, nefesimle, duyuşumla beraber yumuyorum... Sıkı sıkı yumuyorum...

* * *

BENİM canım kardeşim. Beş gündür beni yatağa bağlayan küçük humma, seni mektupsuz bırakmama işte böylece sebep oldu.

Doktor artık bu sabah, kalkmama izin verdi. Başım daha sargılı, düşerken kayaya çarpıp saatlerce suyun içinde baygın yattığım pınarın başına geldim. Elimde kâğıt kalem var.

Sırtımı yine sarmaşıklı ağaca dayadım. Ellerim, dibinde gizli gizli yetişen mineleri okşayor. Gözlerim yine suda... Çağlayan, köpüren, kaynaşan suda. Ama onun büyülü elmas aynasını bulamayorum artık...

Ona sormak... kudretini yeniden denemek, bu "masalcığın" muammalı, anlaşılmaz taraflarını gidermek isteyorum... Ama titreşen iri yapraklardan... uçuşan mavi kanatlı kelebeklerden... akan, durmadan inildeyerek akan sudan başka bir şey görmeyorum... Hiç bir ses duymayorum...

Murat suyu sırrını söylemeyor artık...

Ahmet Mithat Efendi

(29 uncu sahifeden devam)

kadar zihninde tasarlar, yan kamarada bir yer bulup yerleşir yerleşmez yazmağa başlar, vapur Beykoz a gelinceye kadar romanda bir haylı maceralar geçermiş. Fakat Ahmet Mithat Efendinin asıl Hüseyin Efendi isminde halis hattat bir kâtibi varmış ki işte ekseri eserlerini ve bilhassa romanlarını imla suretiyle bu Hüseyin Efendiye yazdırır ve o esnada bir yandan da resmi işleriyle meşgul olarak odadakilerle de görüşürmüş. Bahtiyar muharrirler ki yazmanın hiç bir müşkülatını duymamış ve yalnız çocuklukarından zevk almışa benzeyorlar! Biz niçin onlara benzeyemeyoruz?

Böyle iken, bu kitaplarının, hele romanlarının bir kaçı pek çok şöhret kazanmıştır. Gerçi, bilhassa ilk zamanları, bu romanlar züppelik, ahlâksızlık, frenklik, ve dinsizlik add edilerek kendisini âdeta küfürle itham etmişlerdi. Lakin bir kısım kari'ler yavaş yavaş bu tarza ısınıp alıştılar. O, romanlarında hem bir yandan merakı tahrik etmek, hem de, diğer yandan, rasgele bir sürü ma'lûmat vererek kendini okuyanlara bir takım şeyler öğretmek gayesini ta'kîb ediyordu. Bu iytibarla her roman bir nevi' anbardı. Ve tabii tercüme olmayan romanlara da tercüme etmiş oldukları bir örnek hizmetini görüyordu. *Monte Christo* nun tercümesinden sonra ve ona birer nazire gibi yazılmış «Hüseyin Mellah» şimdiki bâzı romanların kari'ler nezdinde kazandıkları şöhreti o zamanlarda kazanmışlardı. O, vaktinde en okunmuş, beğenilmiş, büyük görülmüş bir romancımızdı. Ve türk romanı tarihinde elbette mühim bir mevki' işgal eder.

Ahmet Mithat Efendi bir taraftan millete okumağı öğretmek, halkı buna alıştırmak isterken bir taraftan da kendisinin kitap ticareti yaptığını, bir kitap taciri olduğunu bilirdi. Bu hususta bâzı fikirlerini «orijinal» buluyorum: Beykoz da küçük bir çiftliği yahut bir arazi ortasında bir köşkü varmış. İşte kendi bastırdığı kitaplarını İstanbul da depo kirası vermeden ceste ceste satabilmek için, bu çiftliğe, köşke ye yahut yalısına nakl eder, burada saklarmış, Ahmet Mithat Efendinin böylece bastığı kitaplar, tercümeler, mecmualar ve gazetelerden epeyce bir kazancı olmuştu. Belki bizde hiç kimse doğrudan doğruya yazıdan bu kadar para kazanamamıştır. Ve belki paranın o zamanki kîymeti iytibariyle ve şimdi kitapların getirdiklerine nispetle kazandığı küçük bir servet teşkil eder.

Lisan ve Hars

(22 nci sahifeden devam)

şına ve duygusuna en yakın olan edebî lisan olacaktır. Ömer Seyfettinin, Yakubun, Falihin, Ruşenin, Reşat Nurinin, ve diğer birçok edip-lerimizin lisanı bugünkü edebî lisanımızdır; bu lisanla ve Kemallerin, Hamitlerin, Cenapların metîn ve zengin nahviyle her fikri ve her hissi ifade edebiliriz. Bu edebi lisanla ve tespit edeceğimiz kültür lisanı ile yapabileceğimiz ansiklopedi bugünkü neslin muhtaç olduğu bir ansiklopedidir. Bugünkü lisanî safhada, mümkün olanı en yüksek mertebesinde yapacak, medeni kültürü kucaklayacak, bugünkü nesle hediye edecektir. Tekâmülü yarınki nesle mevdu' olacaktır.

Lûgatler, ansiklopediler kat'î ve mutlak değildir. Her medeni milletin kamusu ve ansiklopdisi on sekizinci asırda bile iki üç defa basılmıştır. İlimlerin fen ve sanatlerin baştan başa yenileştiği son yüz sene zarfında ise on senede bir defa yeniden tab' olunmayan ansiklopedi ve büyük lûgat yoktur. Bu lûgat ve ansiklopedilere her yeni tabı'larında, lisanın ve kültürün bütün yenilikleri ve değişiklikleri konur.

Her millet gibi biz de terakkînin çabuk akışına gidişimizi uydurmağa mecburuz. Bugün ansiklopedisi olmayan ve ansiklopedisi tekrar tekrar basılmayan hiç bir medenî millet kalmamıştır. Macarların, Lehlerin, Finlerin ve daha medeniyetçe ikinci basamakta kalan birçok milletlerin kitaphanelerini süsleyen ansiklopedilerin karşısında millî bir gıpta duymamak mümkün değildir. Bizim büyük medeniyet âleminde her şeyde olduğu gibi kamus ve ansiklopedi işinde de iki buçuk asır geri kalmış olmamız kâfidir, zann ederim. Bu mülâhazalarımla anlatmak isteyorum ki «Gazi ansiklopedisi» en geciktirilemez kültür ihtiyacımız olmuştur, ve bunu yaratmağa lisanımız müsaittir.

Alfabe inkîlabımızı, ve baştan başa Büyük Türk İnkîlabını, dehâsına borçlu olduğumuz Ulu Gazi nin himayesi altında, memleketin bütün bilgi, fen, teknik, edebiyat sahibi evlatlarının iştirakile, bu yüksek teşebbüse bir an evel başlanılmasını candan temenni ederim.

Bir Sene

(41 inci sahifeden devam)

Kavga çıkarmamasını istirham eder bir nazarla zevcinin yüzüne baktı. Stephen Hammond, iri, esmer bir genç, gülümseyerek selam verdi. Ted hafifçe baş eğdi.

Judy rica etti: — Stephen, bir dakîka müsaade ediniz. Bir az Ted ile görüşeceğim.

Stephen gülerek mantosunu verdi: — Ben burada beklerim, dedi. Giderlerken arkalarından seslendi: - Gelmeyecekseniz nafile beklemeyeyim. Bu güzel geceden istifade etmeli. Kapıdan çıkarlarken o hâlâ gülüyordu. Acaba haklarında ne düşünüyordu? Fakat ehemmiyet vermediler.

Ted, uykuda-dolaşanlar gibi, zevcesinin yanında yürüyordu. Elektrikler içinde parıldayan merdivenden aşağı indiler.

Arkalarında gazinonun tuğla dıvarları gözlerinden kayb oldu. Artık adımlarının sesi sahildeki kumlarda boğuluyordu. Etraflarında derin bir sükût, iyot kokusu, mehtapta parlayan kumların üzerine uzanan dalgaların hışırtısı.

* * *

JUDY nin kalbini ezen bir şey eridi. Bütün mevcudiyetini bir rahatlık istiyla etti.

İlk söz söyleyen Ted oldu:

— Nereye gittiğinizi idarehaneden öğrendim.

— Judy: — Çıkarken haber vermiştik, dedi. Kendi sözleri kulağına pek çirkin geldi.

— Gelirsem acaba benimle konuşurmusun deye merak ediyordum.

— Pek a'lâ biliyordum. Fakat bizi bir arada görünce hatırına fena bir şey gelir deye korktum. Halbuki aramızda hiç bir şey yok, Ted.

— Biliyorum, Judy. Ben çılgınlık ettim. Seni görünce beni istediğini anladım. Kendini toplamaya vakît bulmadan evvel yüzüme öyle bir baktın ki beni istediğini anladım. Öyle değilmi, Judy?

Genç kadın, sesi titreyerek, cevap verdi:— Seni isteyorum, Ted. Yalnız seni isteyorum. Damdaki akşam sana söylediğimi hatırlayormusun? "Ben sensiz yaşayamam", demiştim. Bu her zaman için doğrudur.

Sükût ettiler. Dalgaların sahile çarpmasını dinlediler.

Judy: — Burası ne kadar sessiz, dedi. Bir hummanın sonu gibi.

Ted, Judy yi kucakladı: — Ben bugün terfi' ettim, dedi. Müjdesini vermek için seni aradım.

— Ah, Ted! ne kadar sevindim!

— Yeni baştan başlarız. Bir daha hadiselerden yılmayalım.

— Hayatın saadetini bir daha hadiselere boğdurmayalım.

Berrak genişlik içinde el ele yürüyorlardı.

Parlak ve muzlim, acı ve tatlı bin bağ ile birbirlerine bağlandıklarını hiss etmekte idiler.

Bir sene içinde çocukluktan çıkmışlardı.

İnsan Nasıl yaratıldı?

(51 inci sahifeden devam)

için hayatın *esbabı-zuhuruna* kadar derinleşmek iycab eder. Bunu bittabi' kimse hakkîyle bilemeyor. Bâzı mütefenninler hayatın başka bir seyyareden gelmiş olması ihtimalini ciddi surette derpiş etmişlerdir.

MR. MOK — Nasıl?

DR. GREGORY — İntaş kabiliyetini haiz ince toz zerresi halinde fezadan uçarak veya bir haceri semavinin çatlağı arasına sıkışmış olduğu halde arza düşmüş olması ihtimalini varit gördüler.

MR. MOK — Fakat bu, mes'eleyi mugalâtaya boğmak demektir. Şayet bunu kabul etsek bile hayatın diğer seyyarede nasıl zuhur ettiğini bulup meydana koymak mecburiyetinde kalırız. Öyle değilmi?

DR. GREGORY — Çok doğru. Zaten bu ihtimale inananlar bugün pek mahduttur.

MR. MOK — O halde bugün kabul edilen nazariye nedir?

DR. GREGORY — Bugün umumiyet iytibariyle ulema hayatın arzda başladığını ve binlerce asırdan beri hali-faaliyette bulunan kimyevi kuvvetlerin hayatı tevlid ettiğini kabul ediyorlar. Biraz evvelki sualinizin cevabı da budur. Hayatın zuhurunda nazara çarpan uzun teahhur da bundan ileri gelmiştir. Bu kimyevi kuvvetler, yaşayan maddenin anasırını ancak yarım milyar senede meydana getirebilmişlerdir. Kimyevi imtizaçlar gittikçe muğlak bir şekil aldı ve nihayet bu muğlakîyet haddi-gayeye varınca hayat zuhur etti denilebilir.

MR. MOK — Bunun nasıl olduğunu tasavvur ediyorsunuz?

DR. GREGORY — İlk canlı maddenin şeffaf jelatin habbelerinden ibaret olması muhtemeldir. Bundan bir kaç sene evveli bu ufacık canlı maddelerin, fırtınalı ilk denizlerin karaya fırlattığı sulardan teşekkül eden sakin gölcüklerin sathında yaşadıkları farz ediliyordu. Korkarım ki hakîkati-hal bu kadar şairane değildir. Arzın mesamatlı dış kabuklarında vukua gelen kimyevi faaliyetlerin neticesi olarak hayatın çamurda ve kara hendeklerinin içinde zuhur etmiş olması akla daha yakındır.

MR. MOK — Şatafatsız bir başlangıç, değil mi?

DR. GREGORY — Evet, oldukça mütevaziane. Şayet sizle ben orada olsaydık bu hadiseye pek ehemmiyet vermezdik galiba. Öyle olmakla beraber bütün yaşayan şeylerin mebdei, insanın menşei buidi.

MR. MOK — O zaman dünya ne şekilde idi dersiniz?

DR. GREGORY — O günlerde dünyayı ıssız çıplak kaya ve yarlardan müteşekkil bir kütle şeklinde tasavvur etmek yanlış olmaz zann ederim. Bittabi' o zaman yer yüzünde ne bir parça yeşillik, ne de canlı bir mahlûk vardı. Dağların çoğu volkanik ve hali-indifa'da idi. Yıldırım fırtınaları, kasırgalar, şiddetli yağmurlar gündelik vukuat cümlesindendi. Zemin mütemadiyen şiddetli zelzelelerle sarsılıyordu.

MR. MOK — O zaman dünya her halde pek hoş bir yer değilmiş. Peki, bu zelzeleler neden?

DR. GREGORY — O zaman dünyanın büyüyen elemleri vardı. denilebilir. Öyle olmakla beraber bu bahs ettiğim tarihte arz yine bır milyar senelikti. Çünkü Hey'et ve ilmi-arz uleması dünyanın yaşını, yuvarlak hesap, iki milyar sene olarak tespit ediyorlar. Dünyanın nasıl teşekkül ettiğini biliyormusunuz?

MR. MOK — Bir fikrim var ama, sizden dinlemek isterim.

DR. GREGORY — Pek a'lâ. Sizin ve benim nazarımızda bu kadar büyük ve mühim olduğu halde kâinatta hurdebini bir zerreden ibaret olan dünya bir seyrü-sefer hadisesi yüzünden meydana geldi.

MR. MOK — Latifemi ediyorsunuz?

[Gelecek nushada bu meraklı hikâyknin arkasını okuyacaksınız.]

BUNALTICI SICAKLARDA

Lysoform

Kullanınız

En mükemmel bir muzaddı-taaffün olduğu gibi serinletir ve bütün nahoş kukuları izale eder.

Hanımların

yevmi tuvaleti için emsalsizdir.

Denize Kaside

(26 ncı sahifeden devam)

— Bunu kendin içinmi söyleyorsun?

— Hayır yavrucuğum, senin için söyleyorum.

— Adam sen de! Arada bir İstanbul a, İzmir e falan yolumuz uğradıkça sinemaya, tiyatroya bile gideriz. Mahrumiyet bunun neresinde! Daha dün Anadolu kadınları top taşıdılar, sırtlarında mühimmat götürdüler, düşmana bir asker gibi hiç göz kırpmadan baktılar. Ben de o kadınların kızı değilmiyim? Ölüm korkusu içime girincemi sana düşman gözü ile bakacağım? Karada ölüm tehlikesi yokmu, Sadık? Hem de ölümlerin ne fenaları, ne hakîrleri, ne pisleri var! Hiç olmazsa denizdeki ölüm temiz ve yüksek bir şey. Bu ölümde ancak dev gibi bir düşman tarafından yenilmenin gururu var!

Sadık genç kızı kollarından tuttu. Bir az öteden vinçlerin gürültüsü geliyor, etraflarında tayfalar dolaşıyordu: birbirlerinin kollarına düşemezlerdi. Lakin Sadık bütün ruhunu gözlerine vererek sevgilisinin gözlerine baktı. Temmuz güneşlerinin kudret ve haşmeti altında yorgun ve baygın süzülmüş denizlere benzeyen mavi gözlerine baktı:— Sade benim için değil bir az da deniz için geldin, Makbule. Onu sen de benim gibi seviyorsun. Onun hasretine sen de dayanamadın! dedi.

* * *

SARI, siyah ve bakır renkli insanların kaynaştıkları sahillere daha hâlâ gidememişlerdir. Fakat dört seneden beri denizde, onun fısıltıdan göğremeğe kadar bin bir sesini dinleyerek ve bembeyazdan ve kıpkızıldan simsiyaha kadar bin bir rengini seyr ederek ve göğüsleri vekarın en temiz ve en insanisiyle şişiren serazad ve temiz havasını teneffüs ederek yaşayorlardı. İşlerinin çok düzelmesi sayesinde, ilk gemilerinin yerine geçen seneden beri daha büyüğünü aldıkları için, Karadeniz de Batum ve Kırım a, Akdeniz de ise Girit ve Berut a kadar gitmişlerdi. ıskenderiye ye mal götürmeğe, yâni çok esmer veya siyah tenli insanların yaşadıkları Afrika topraklarına ayak atmağa hazırlanıyorlardı. Ve Allah kısmet ederse, ihtiyar oldukları zaman birbirlerine anlatacaklardı:

— Hatırlayormusun, bir kere Hindistan a uğramıştık da, mal yüklenmesi bir kaç gün geçikince trenle bir az içerlere uzanmıştık. Bir orman ortasında altınlara gark olmuş bir ma'bedin rahibini hatırlayormusun? Ne kadar ihtiyardı, taşıdığı mücevherlerin yükü altında ezilmişe benzeyor, yüzüklerinin ağırlığı âdeta parmaklarını kımıldatmayordu.

— Yüzünde buruşmadık yer kalmamıştı, buruşuktan âdeta gözleri açılmayordu. Fakat karıştırıyoruz zann ederim. Bu rahibi Hindistan da değil Cava da görmüştük. Hani Batavya limanında bir hafta beklemiştik de...

Ve onlar böyle devam ederlerken, bu gemilerde büyütecek oldukları çocuklarının çocukları, kendilerini dizlerinin dibinde hayran, o uzak memleketlerin ve o uzak memleketlere varmak için aşılan engin denizlerin hasretini duyarak dinleyeceklerdi...

Dalgın

(53 üncü sahifeden devam)

rar, ve, siz ona pek fena bir vaziyette olduğunu söyleyince çok şükür deye bağırır. Başka bir defa yolu üzerinde size raslar: *sizi gördüğü için çok memnun olmuştur; bir hususta sizinle görüşmek için gittiği evinizden dönmektedir.* Elinize bakar: *Yüzüğünüzün yakutu çok güzel,* der. Sizden ayrılır ve yoluna devam eder: size bahs edeceği mühim iş işte budur.

Bir hikâyeye başlar, nihayetini söylemeyi unutur; kendi kendine güler, zihninden geçen bir şeye katılır, düşüncesine cevap verir, dişleri arasından şarkı söyler, koltuğa yaslanır, şikâyet edici bir nida fırlatır, esner, kendini yalnız zann eder. Sofrada yemek tevziinin kolaylaşması için büyük bir kaşık iycad edilmiştir: Ménalque bu kaşığı alır, sahana daldırır, doldurur, ağzına götürür, ve yuttuğu çorbanın elbisesi üstüne dökülmüş olduğunu görünce hayretten kurtulamaz. Bütün yemek müddetince içmeyi unutur; ve yahut, bunu hatırlarsa, ve kendisine verilen şarabı fazla bulursa, yarısından fazlasını sağ yanında oturanın yüzüne fırlatır; kalanı sükûnetle içer ve bardağına fazla doldurulan şarabı yere döktüğü için herkesin ne deye kendisine güldüğünü anlayamaz.

Tesadüfen genç bir dulun yanında bulunur; ona merhum kocasından bahs eder, nasıl öldüğünü sorar; bu sözlerle acısı tazelenen bu kadın ağlar, hıçkırır ve ta sıtmanın arifesinden son saatine kadar hastalığın bütün teferruatını da anlatır. Onu zahiren dikkatle dinlemiş olan Ménalque «Madam, deye sorar, ondan başka kocanız yokmuydu?»

Uşaklarından birine kızdığını, bağırdığını, azarladığını duyarsınız. Uşağın meydanda olmamasından hayret içindedir: «Nerede olabilir? der; ne yapıyor? Ne oldu? Artık bir daha karşıma çıkmasın, bu saatten iytibaren onu kovuyorum.» Uşak gelir, o zaman sert bir tavırla nerden geldiğini sorar; öteki de gönderdiği yerden geldiğini söyler ve emrini nasıl iyfa ettiğini anlatır. Bir hakimle beraber bulunur: ciddi karakterli, yaşı iytibariyle hürmete layık olan bu adam ona bir mes'ele hakkında sual sorar, Ménalque ona: «Evet matmazel» deye cevap verir. Bir defa köyden dönüyordu: uşakları resmi elbiseleri üzerlerinde oldukları halde onu soymaya teşebbüs ettiler ve bunda muvaffak oldular; onu arabasından indirdiler, ve boğazı altında bir meşale tutarak kesesini istediler, çıkarıp verdi. Evine gelince başına gelenleri dostlarına anlattı, onlar da hadisenin teferruatı hakkında sualler sorunca Ménalque «Adamlarıma sorunuz, dedi, onlar da orada idiler.»

ABONE ŞERAİTİ
(Posta ücreti dahil)
Türkiye için:
Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Ec. Memleketler için
Seneliği 4 dolar

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası
Baş Muharrir: AHMET CEVAT
Adres: *Dilsizzade Hanı, No. 1—2*
Telefon: 24118-Posta Kutusu 706

Muhit Neşriyat Limited Şirketi tarafından neşr olunur.

Her nüshada: bir elbise kalıbı ve metin harici tablo bulunur.

Fihrist

	Muharriri	Sahifesi
İçtimai Musahabe:		
Nikbinlik	*Ahmet Cevat*	1
Memlekete Dair:		
Amerikalı Tayyareciler		6
Verem Dispanserinde Gördüklerim	*Meb.*	14
İzmir Sağır Dilsizler Mektebi	*Adnan Naci*	17
Yerli Mallar Sergisi		66
Edebiyat, San'at, Lisan:		
Resim Sergisi	*İ. M.*	12
Gazi Ansiklopedisi	*Ahmet Cevat*	20
Ahmet Mithat	*Abdülhak Şinasi*	27
Faşist Roma, Kemalist Tiran	*Yaşar Nabi*	30
Victor Hugo ya dair	*N. S.*	64
İlim ve Fen:		
Sumerliler	*Ahmet Cevat*	3
Deniz Suyundan Kudret İstihsali	*Hasan Halet*	33
İnsan Nasıl Yaratıldı? (1)	*Kâmran Şerif*	49
Hikâye, seyahat ve Tiyatro:		
Murat Köprüsü	*Meb.*	8
Denize Kaside	*Nahit Sırrı*	24
Bir Sene (2)	*Elise Jerard*	36
Dalgın	*La Bruyère*	52
Süzet	*Konrad Bercovici*	54
Tefrika:		
Odise	*Homère*	60

	Muharriri	Sahifesi
Şiirler ve Nesirler:		
Mehmetçiğin Ru'yası	*Fevziye Aptullah*	2
San'atkârlar ve Vatan	*Ed. Allenpo*	7
Eylül	*Vahdet Gültekin*	11
Ağustos Böceği	*Kenan Hulusi*	16
Marmarada Batı	*Emin Halil*	31
Gurbette Akşam	*Fevziye Aptullah*	32
Bugünün Genci	*Şuşut Feridun*	32
Yoldan Geçenler	*Ahmet Muhip*	32
Kadın Sahifeleri:		
Biraz da Örtünelim		70
El İşi		72
Çamaşır Kalıbı		73
Çocuk Sahifeleri:		
Bebek Evi (3)		74
Müteferrik:		
Radyo Neler Söyleyor?		23
Paraşütle Düşerken (4)		42
Hanımı Dinleyiniz (5)	*İbrahim Hoyi*	44
Zevk ve Saadet	*J. Tomine*	48
Açık Havada Yaşayalım (2)		59
Satranç Muallimi		68
Sinema:		
İki Rakîbe		65

(1) Popular Science (2) Pictorial Review (3) Childe Life (4) London News (5) Good House Keeping
Kapak Good House Keeping den, metin harici tablolar London News ve Pictorial Review den.

İmtiyaz sahibi ve Mes'ul Müdür: AHMET CEVAT

Selamet Matbaası